

DIAGNOSTIC
SISTEMATIC
DE ȚARĂ
ACTUALIZAT
ROMÂNIA

Public Disclosure Authorized

Public Disclosure Authorized

Public Disclosure Authorized

Public Disclosure Authorized

**Aflați mai multe despre activitatea
Băncii Mondiale în România accesând
următoarele platforme online:**

www.worldbank.org/en/country/romania

www.facebook.com/WorldBankRomania

Anna Akhalkatsi
Manager de Țară pentru România

**DIAGNOSTIC
SISTEMATIC
DE ȚARĂ
ACTUALIZAT
ROMÂNIA**

© 2023 International Bank for Reconstruction and Development
/The World Bank
1818 H Street NW
Washington DC 20433
Telephone: 202-473-1000
Internet: www.worldbank.org

Prezenta lucrare reprezintă un produs elaborat de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare/ Banca Mondială, cu sprijinul unor contribuții externe. Constatările, interpretările și concluziile exprimate în acest document aparțin în mod exclusiv autorilor și nu reflectă în mod obligatoriu părerea Băncii Mondiale, ale Directorilor Executivi ai acesteia sau ale guvernelor pe care acestea le reprezintă.

Banca Mondială nu garantează acuratețea datelor incluse în acest document. Limitele, culorile, denumirile și alte informații ilustrate pe orice hartă din cuprinsul lucrării nu reprezintă opiniile Băncii Mondiale cu privire la statutul juridic al oricărui teritoriu sau recunoașterea ori acceptarea acestor limite

Drepturi și permisiuni

Conținutul lucrării se supune drepturilor de autor. Întrucât Banca Mondială încurajează diseminarea cunoștințelor sale, acest material poate fi reprodus, integral sau parțial, în scopuri necomerciale, atât timp cât i se atribuie deplin prezentei lucrări.

Orice întrebări privind drepturile și licențele, inclusiv drepturile subsidiare, vor fi adresate la: World Bank Publications, The World Bank Group, 1818 H Street NW, Washington, DC 20433, SUA; fax: 202-522-2625; e-mail: pubrights@worldbank.org.

Ilustrație copertă:

Artist: Meri the zu, România; Partener de creație: Zidart - Street Art

Fotografii:

Fotografiile de la paginile 12-13, 18-19 și 34-35: ©Nga Thi Viet Nguyen/ Banca Mondială. Fotografiiile de la paginile 58-59: ©Jutta Benzenberg/ Banca Mondială.

Design copertă:

Wojciech Woloczniak, Cambridge, Regatul Unit.

Design interior și tipărire:

Piotr Ruczynski, Londra, Regatul Unit.

CUPRINS

Mesaje principale ale Diagnosticului Sistematic de Țară pentru România, versiunea actualizată	8
Mulțumiri	11
Acronime/abrevieri	14
REZUMAT	16
1 CONTEXTUL DE ȚARĂ ACTUALIZAT	22
1.1 Evoluții recente în ceea ce privește creșterea economică, reducerea sărăciei și prosperitatea pentru toți cetățenii	23
1.2 Povestea celor două Români	28
1.3 Riscuri și oportunități emergente pentru o creștere economică sustenabilă și echitabilă	31
2 CONSTRÂNGERI CARE FRÂNEAZĂ CREȘTEREA ECONOMICĂ ȘI PROSPERITATEA ÎN ROMÂNIA	38
2.1 Instituțiile insuficient dezvoltate și capacitatea administrativă scăzută continuă să se numere printre principalele constrângeri existente	39
2.2 Punerea în aplicare ineficientă a politicilor și cheltuielile publice insuficiente contribuie la rezultatele slabe și inegale în materie de dezvoltare	42
2.3 Deficitul de forță de muncă calificată și fricțiunile de pe piața muncii limitează oferta de forță de muncă	48
2.4 Conectivitatea scăzută, dezvoltarea deficitară a sectorului financiar și mediul de afaceri nefavorabil împiedică dezvoltarea sectorului privat	52
2.5 Provocările în realizarea tranziției verzi și în atenuarea schimbărilor climatice devin evidente	58
2.6 Reziliența la dezastre naturale și la schimbările climatice este scăzută	63
3 PRIORITĂȚI PENTRU O CREȘTERE ECONOMICĂ FAVORABILĂ INCLUZIUNII, PUTERNICĂ ȘI SUSTENABILĂ	65
HLO-I Un mediu instituțional și economic previzibil pentru cetățeni și întreprinderi	68
HLO-II Acces egal la servicii publice de înaltă calitate la nivel central și local	69
HLO-III Rezultate mai bune pentru toți în ceea ce privește sănătatea și educația	73
HLO-IV Condiții favorabile creșterii numărului și calității locurilor de muncă în sectorul privat	75
HLO-V Atenuarea schimbărilor climatice, pentru ca activitatea economică să fie sustenabilă în raport cu mediul	78
HLO-VI Reziliență la șocuri și adaptare la schimbările climatice, în special pentru gospodăriile vulnerabile	80
Lipsuri în materie de cunoștințe	82
ANEXA 1 Casete	84
ANEXA 2 Priorități și criteriile de selecție	88
Referințe	90
Note finale	94

LISTA CASETELOR

CASETA 2.1 Accesul inegal la oportunități comune în comunitățile de romi _____	45
CASETA A.1 Actualizare privind productivitatea firmelor _____	84
CASETA A.2 DST 2022 este o actualizare a DST 2018 _____	85
CASETA A.3 Dezvoltarea orașelor secundare _____	85
CASETA A.4 Creșterea verde și oportunitățile pentru viitor _____	86
CASETA A.5 PNRR și impactul preconizat _____	87

LISTA FIGURILOR

FIGURA 1.1 Creșterea economică a fost printre cele mai mari din UE ... _____	23
FIGURA 1.2 ... ceea ce a dus la o convergență puternică a nivelului de trai cu restul blocului european _____	23
FIGURA 1.3 Creșterea economică a României a fost determinată în mare măsură de consumul privat _____	24
FIGURA 1.4 Productivitatea și acumularea de capital au avut o contribuție pozitivă la creștere, în timp ce forța de muncă a avut, în medie, o contribuție negativă _____	24
FIGURA 1.5 Productivitatea muncii s-a apropiat de media UE, dar rămâne un decalaj de 33 % _____	25
FIGURA 1.6 S-au înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește reducerea sărăciei și a inegalităților... _____	25
FIGURA 1.7 ...însă rata sărăciei din România este de departe cea mai mare din UE _____	26
FIGURA 1.8 Progresele înregistrate în reducerea sărăciei în perioada 2014–2019 s-au datorat creșterii veniturilor din muncă și din pensii _____	26
FIGURA 1.9 Majoritatea românilor din chintilele de la baza distribuției veniturilor fie nu lucrează, fie se bazează pe agricultura cu productivitate scăzută _____	27
FIGURA 1.10 Venitul pe cap de locuitor în regiunea București-Ilfov este de departe cel mai mare din țară _____	28
FIGURA 1.11 Deși România este o țară cu venituri mari, zone rurale întinse au stat de economii cu venituri mici _____	29
FIGURA 1.12 Persoanele care trăiesc în zone rurale, șomerii, lucrătorii independenți, vârstnicii și cei cu nivel scăzut de studii înregistrează cea mai mare rată a riscului de sărăcie _____	29
FIGURA 1.13 Decalajul dintre mediul urban și cel rural în ceea ce privește accesul la serviciile de apă și canalizare de bază este uriaș _____	30
FIGURA 1.14 Nevoi nesatisfăcute autodeclarate de controale medicale în zonele rurale, suburbane și urbane, România și UE-27, 2020 _____	30
FIGURA 1.15 Punctajele indicelui capitalului uman prezintă o corelație pozitivă cu nivelul de urbanizare _____	30
FIGURA 1.16 În timp ce avuția națională per capita a României a înregistrat o tendință ascendentă susținută... _____	33
FIGURA 1.17 ...capitalul său natural s-a diminuat în timp, fiind nevoie de un model de creștere mai durabil _____	33
FIGURA 1.18 România a rămas în urmă față de restul UE în ceea ce privește digitalizarea _____	35
FIGURA 1.19 În următorii 5 ani și mai mult, finanțarea disponibilă din partea UE va fi practic dublă și va acoperi noi domenii tematice, creând presiuni suplimentare asupra capacității _____	36
FIGURA 1.20 România a avut acces la fonduri substanțiale din partea UE în trecut, dar nu le-a utilizat pe deplin, parțial din cauza constrângerilor în materie de capacitate _____	36
FIGURA 2.1 Poziția României în clasamentul indicelui de percepție a corupției este una din cele mai slabe din UE _____	40
FIGURA 2.2 România se situează sub media UE în ceea ce privește calitatea proceselor electorale, statul de drept, accesul la informații și drepturile civile _____	41
FIGURA 2.3 În ultimii patru ani, România s-a clasat pe ultimul loc în UE în ceea ce privește serviciile publice digitale _____	42
FIGURA 2.4 România se situează cu mult sub media UE în ceea ce privește eficiența și eficacitatea punerii în aplicare a politicilor _____	42
FIGURA 2.5 Cheltuielile guvernamentale în domeniul sănătății și al educației sunt printre cele mai scăzute din UE _____	44

FIGURA 2.6 Impactul transferurilor sociale asupra reducerii sărăciei în România este cel mai scăzut din UE _____	46	FIGURA 2.17 Ponderea activelor totale ale sectorului bancar în PIB rămâne scăzută (T2 2021) _____	56
FIGURA 2.7 Inegalitatea de șanse în România este mai mare decât în majoritatea țărilor UE ____	47	FIGURA 2.18 România se situează pe ultimul loc în clasamentul UE privind inovarea _____	57
FIGURA 2.8 Populația României este în scădere și în curs de îmbătrânire _____	48	FIGURA 2.19 Numărul de firme variază semnificativ în funcție de județ _____	58
FIGURA 2.9 Deficitul de forță de muncă calificată a devenit principala constrângere pentru întreprinderi _____	49	FIGURA 2.20 Emisiile de CO2 pe cap de locuitor (1962–2018) _____	59
FIGURA 2.10 Ponderea populației implicate în învățarea pe tot parcursul vieții este scăzută ____	51	FIGURA 2.21 Mai mult de jumătate din emisiile de gaze cu efect de seră din România provin din sectorul energetic. Observație: datele nu includ activitățile LULUCF. _____	59
FIGURA 2.11 Cheltuielile României pentru programele destinate pieței muncii sunt cele mai reduse din UE _____	51	FIGURA 2.22 Producția de energie electrică din România se bazează în mare măsură pe combustibili fosili, hidroenergie și energie nucleară. _____	60
FIGURA 2.12 Densitatea autostrăzilor din România este printre cele mai scăzute din UE ____	53	FIGURA 3.1 De la priorități la HLOs și la obiectivele duble _____	66
FIGURA 2.13 Densitatea căilor ferate este la nivelul mediei UE, însă rețeaua are nevoie de reparații și modernizări urgente _____	53	FIGURA CA.1.1 Descompunerea creșterii productivității în industria prelucrătoare (PTF) ____	84
FIGURA 2.14 În România, gradul de utilizare a internetului fix la nivelul gospodăriilor este destul de ridicat _____	54	FIGURA CA.1.2 Descompunerea creșterii productivității în sectorul serviciilor (PTF) ____	84
FIGURA 2.15 Diferențele regionale privind accesul la internet (fix și mobil) sunt semnificative _____	54	FIGURA CA.4.1 Pactul Verde European (PVE) ____	86
FIGURA 2.16 Investițiile în România (ca procent din PIB) sunt comparabile cu media UE-27 (2019–2020), dar nevoile sunt mult mai mari ____	55	FIGURA CA.5.1 Diagrama creșterii verzi _____	86

LISTA TABELELOR

TABELUL MP.1 Rezultate la Nivel Înalt (HLOs) și priorități _____	9	TABELUL 3.1 Rezultate la Nivel Înalt (HLOs) și priorități _____	67
TABELUL R.1 Rezultate la Nivel Înalt (HLOs) și priorități _____	20		

MESAJE PRINCIPALE

ALE DIAGNOSTICULUI SISTEMATIC DE ȚARĂ PENTRU ROMÂNIA, VERSIUNEA ACTUALIZATĂ

Prezentul raport reprezintă o actualizare a primului Diagnostic Sistematic de Țară (DST) pentru România, publicat în 2018 și care a identificat un set de priorități de dezvoltare prin care România poate atinge obiectivul dual de dezvoltare: promovarea prosperității în rândul tuturor cetățenilor și reducerea sărăciei. Deși diagnosticul din 2018 rămâne, în mare măsură, relevant și astăzi, în ultimii ani mai multe teme emergente au rezultat și cresc în importanță, ceea ce a condus atât la provocări, cât și la oportunități, în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare ale țării pe termen mediu și lung. Printre acestea enumerăm impactul asupra economiei și a locuitorilor României determinat de pandemia de COVID-19 și de invadarea Ucrainei de către Rusia, interesul îndreptat către o dezvoltare digitală și verde, precum și accesul la fonduri europene semnificative ca valoare. În plus, provocările demografice, instituționale și de guvernare joacă un rol important în dezvoltarea României. Raportul validează relevanța priorităților identificate în DST 2018, reanalizează prioritățile de dezvoltare și Rezultatele la Nivel Înalt (*“High-level outcomes”* – HLOs) pe baza noilor date existente, stabilind astfel bazele analitice ale viitorului Cadru de Parteneriat de Țară.

România continuă progresul economic vizibil prin creștere economică și convergența veniturilor, dar „povestea celor două Români” persistă. DST 2018 a descris pe scurt situația generală a dezvoltării socio-economice a României prin sintagma *Povestea celor două Români*: una urbană, dinamică și integrată în Uniunea Europeană (UE); o alta rurală, săracă și izolată. Cinci ani mai târziu, țara a realizat unele progrese în vederea soluționării constrângerilor privind creșterea economică, precum și în ceea ce privește reducerea sărăciei și a inegalităților, în ciuda mai multor șocuri fără precedent — cum ar fi pandemia de COVID-19

și invadarea Ucrainei de către Rusia. Rata de creștere economică a României continuă să fie printre cele mai mari din UE, accelerând ritmul în care nivelul de trai se apropie de media europeană. Totuși, România ocupă în continuare primul loc din UE în ceea ce privește rata sărăciei. Inegalitatea rămâne, de asemenea, relativ ridicată comparativ cu alte țări din UE, existând disparități majore între regiunile României.

În ciuda progreselor vizibile, o serie de constrângeri majore împiedică România să susțină o creștere incluzivă și sustenabilă din punct de vedere economic, care contribuie la protejarea mediului. DST Actualizat grupează aceste constrângeri în șase teme ample și interconectate:

- Instituții insuficient dezvoltate și capacitate administrativă redusă.
- Implementare ineficace a politicilor și resurse insuficiente pentru cheltuieli publice, ceea ce contribuie la rezultate slabe și inegale în materie de dezvoltare.
- Deficit de lucrători calificați și fricțiuni pe piața muncii, care limitează oferta de forță de muncă.
- Conectivitate de transport scăzută, un sector financiar insuficient dezvoltat și un mediu de afaceri sprijinit insuficient, care împiedică dezvoltarea sectorului privat.
- Dificultăți în realizarea tranziției verzi și în atenuarea schimbărilor climatice.
- Reziliență scăzută la dezastre naturale și la efectele schimbărilor climatice.

DST Actualizat identifică șase Rezultate la Nivel Înalt care pot accelera progresul României în îndeplinirea obiectivului dual de dezvoltare. Dacă ar fi realizate în următorii cinci-zece ani, aceste rezultate ar marca o îmbunătățire a bunăstării populației, în special în

rândul celor mai sărace și vulnerabile categorii. Aceste Rezultate la Nivel Înalt fac referire la:

- (i) un mediu instituțional și economic previzibil pentru cetățeni și întreprinderi.
- (ii) acces egal la servicii publice de înaltă calitate la nivel central și local.
- (iii) rezultate mai bune pentru toți în ceea ce privește sănătatea și educația.
- (iv) condiții favorabile creșterii numărului și calității locurilor de muncă în sectorul privat.
- (v) atenuarea schimbărilor climatice, pentru ca activitatea economică să fie sustenabilă în raport cu mediul.
- (vi) reziliență la șocuri și adaptare la schimbările climatice, în special pentru gospodăriile vulnerabile.

DST Actualizat identifică 17 priorități care contribuie la obținerea rezultatelor la nivel înalt și la eliminarea constrângerilor care frânează progresul României. Mai multe dintre priorități pot fi relevante pentru diferite Rezultate la Nivel Înalt, acestea fiind complexe și interconectate. Tabelul MP.1 conține un rezumat al priorităților și al relevanței acestora pentru diversele Rezultate la Nivel Înalt. Reformele propuse în DST actualizat sunt aliniate cu cele identificate în DST 2018, dar sunt grupate diferit, pentru a evidenția rolul lor în creșterea nivelului de trai al populației cât și pentru a oferi un rol mai vizibil adaptării la schimbările climatice și reducerii impactului asupra mediului, dată fiind importanța tranziției verzi, precum și a fondurilor UE în cadrul priorităților naționale.

TABELUL MP.1 Rezultate la Nivel Înalt (HLOs) și priorități

Rezultate la nivel înalt	Priorități
I. Un mediu instituțional și economic previzibil pentru cetățeni și întreprinderi	<ul style="list-style-type: none"> 1. Atenuarea impactului instabilității politice prin adoptarea de priorități și cheltuieli strategice pe termen mediu și lung [HLO2, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6] 2. Creșterea încrederii în stat a cetățenilor [HLO2, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6] 3. Asigurarea sustenabilității fiscale [HLO2, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6]
II. Acces egal la servicii publice de înaltă calitate, la nivel central și local	<ul style="list-style-type: none"> 4. Consolidarea managementului resurselor umane din sectorul public pentru a îmbunătăți prestarea serviciilor publice [HLO1, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6] 5. Creșterea eficacității și a eficienței în prestarea de servicii publice la nivel central și local [HLO3, HLO4, HLO5, HLO6] 6. Îmbunătățirea accesului persoanelor sărace, vulnerabile și din zone rurale la infrastructură și servicii publice de calitate (de exemplu, în ceea ce privește transporturile, rețeaua digitală, apa și salubritatea, termoficarea, gestionarea deșeurilor solide, asistența și serviciile sociale) [HLO3, HLO4, HLO5, HLO6]
III. Rezultate mai bune pentru toți în ceea ce privește sănătatea și educația	<ul style="list-style-type: none"> 7. Îmbunătățirea rezultatelor în ceea ce privește sănătatea și asigurarea accesului echitabil la serviciile de asistență medicală [HLO4] 8. Asigurarea accesului la educație de calitate pentru toți [HLO4] 9. Consolidarea formării de competențe pe tot parcursul vieții, în special în cazul grupurilor vulnerabile [HLO4]
IV. Condiții favorabile creșterii numărului și calității locurilor de muncă în sectorul privat	<ul style="list-style-type: none"> 10. Eliminarea deficitelor de la nivelul infrastructurii de transport și al altor tipuri de infrastructură pentru conectivitatea internă și internațională [HLO2] 11. Creșterea gradului de intermediere și incluziune financiară [HLO 5, HLO6] 12. Îmbunătățirea concurenței și a inovării pe piață [HLO5, HLO6]

Rezultate la nivel înalt

V. **Atenuarea schimbărilor climatice, pentru ca activitatea economică să fie sustenabilă în raport cu mediul**

VI. **Reziliență la șocuri și adaptare la schimbările climatice, în special pentru gospodăriile vulnerabile**

Priorități

13. Accelerarea decarbonizării, îmbunătățirea interconexiunilor regionale și asigurarea securității energetice [HLO2]

14. Reducerea degradării mediului (apă, terenuri, atmosferă) [HLO2]

15. Intensificarea eforturilor de prevenire/reducere a riscurilor și creșterea gradului de pregătire pentru dezastre naturale, a capacității de răspuns și de redresare în urma acestora [HLO2]

16. Consolidarea rezilienței financiare la dezastre naturale a sectorului public și privat [HLO2, HLO4]

17. Securizarea resurselor de apă și asigurarea unei mai bune preveniri și protecții împotriva dezastrelor legate de apă [HLO2]

Notă: În paranteze se menționează Rezultate la Nivel Înalt, dar cu rol secundar.

MULȚUMIRI

Prezentul raport a fost întocmit de o echipă a Grupului Băncii Mondiale condusă de Nga Thi Viet Nguyen și Emiliya Timmis (ambele economiști seniori) și formată din membri din cadrul unităților de Practici Globale ale Băncii Mondiale, al Corporației Financi-

are Internaționale (CFI) și al Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor (MIGA). În continuare sunt enumerate principalele persoane care au contribuit la capitolele cu temă specifică și la notele de fundamentare.

Practică globală

sau domeniu de soluții multisectorial Membrii echipei

Lideri Task Team (echipa operațională)	Nga Thi Viet Nguyen și Emiliya Timmis
Unitatea de Management de Țară	Anna Akhalkatsi (Manager de Țară)
Operațiuni	Corina Mirabela Grigore, Alexandra Călin, Thomas Paulovici, Camelia Gușescu, Cristian Popa, Eliza Mara Barnea
Relații externe	Ioana-Alexandra Irimia, Flavius Marusca
Creștere economică echitabilă, finanțe și instituții	Reena Badianni-Magnusson (lider de program)
Finanțe, competitivitate și inovare	Lukasz Marek Marc, Bujana Perolli, Pietro Calice, Damian Iwanowski, Magda Malec
Governanță	Carolina Rendon, Holly Burduja
Macroeconomie, comerț și investiții	Emiliya Timmis, Cătălin Păuna, Andrei Dospinescu, Mona Prasad, Jorge Pena
Sărăcie și echitate	Nga Thi Viet Nguyen, Reena Badiani-Magnusson, Irene Hu, George Ștefan, Vlad Nerău
Achiziții	Elzbieta Sieminska, Tanvir Hossain, Elena Corman, Carmen Călin
Dezvoltare umană	Rafael E. de Hoyos Navarro (lider de program)
Educație	Alina Sava
Sănătate, nutriție și populație	Dorothee Chen, Ana Mercado, Adina Maria-Iorganda, Marcelo Bortman, Radu Comșa
Protecție socială și muncă	Victor Sulla, Zohar Ianovici, Adina-Maria Iorganda
Dezvoltare durabilă	Marc Sadler (lider de program)
Agricultură	Anatol Gobjila, Jan Nijhoff
Mediu și resurse naturale	Alexandru Cosmin Buteică, Klas Sender
Sustenabilitate socială și incluziune	Valerie Morrica, Chifundo Patience Chilera, Irina Costache

Practică globală

sau domeniu de soluții multisectorial Membrii echipei

Mediul urban, gestionarea riscurilor de dezastre și terenuri	Alanna Simpson, Marcel Ionescu-Heroiu, Carli Bunding-Venter, Zuzana Stanton-Geddes, Paul Scott Prettitore, Alexandra Călin, Anda Anica, Andrea Sitarova
Apă	Chris-Philip Fischer, Amelia Midgley, Ivaylo Hristov Kolev
Infrastructură	Marc Sadler (lider de program)
Dezvoltare digitală	Charles Hurpy, András Tamás Torkos
Energie și industrii extractive	Mariano Gonzalez Serrano, Odile Johnson Naveo
Finanțare și garanții pentru infrastructură	Zhengjia Meng
Transporturi	Nadia Badea, Grégoire Gauthier, Alexandru Damian
Corporația Financiară Internațională	Ary Naim (manager de țară), Cristian Nacu, Aimilios Chatzinikolaou, Mariya Stankeva Hake
Agenția Multilaterală de Garantare a Investițiilor	Olga Sclovsciaia, Olanrewaju Malik Kassim, Gianfilippo Carboni, Susan Josefina Vasquez Plasencia

Echipele dorește să mulțumească Alexandrei Călin, Cameliei Gușescu, Corinei Mirabela Grigore și Ioanei-Alexandra Irimia pentru sprijinul lor.

Acest diagnostic a fost realizat sub îndrumarea generală a Gallinei Andronova Vincelette (Director pentru regiunea UE), a Annei Akhalkatsi (Manager de Țară), a lui Ary Naim (Director Regional CFI), al lui Salman Zaidi (Manager de Sector) și a Jasminei Chakeri (Manager de Sector). Echipele a primit consiliere și sprijin de la Reena Badianni-Magnusson (lider de program, Banca Mondială), Rafael E. de Hoyos Navarro (lider de program, Banca Mondială), Andrea Liverani (lider de program, Banca Mondială) și Marc Sadler (lider de program, Banca Mondială). De asemenea, echipele a beneficiat de îndrumare și feedback din partea echipei centrale pentru DST: Alexandru Cojocaru (economist senior) și Samuel Freije-Rodriguez (economist principal), precum și din partea echipei de politici operaționale și servicii de țară: Michael Geiger (consilier economic), Kamer Karakurum Ozdemir (economist senior) și Karima Saleh (ofițer senior operațiuni). Echipele mulțumește lui Donato de Rosa, lui Lars M. Sondergaard, Emiliei Skrok (toți economiști principali), lui Yeon Soo Kim (economist

senior) și altor colegi pentru observațiile lor pertinente. Raportul a fost editat de Marcello Arrigo.

Echipele este recunoscătoare autorităților publice din România pentru colaborarea excelentă în perioada elaborării prezentului raport. De asemenea, echipele dorește să-și exprime recunoștința pentru eforturile deosebite depuse de Ministerul Finanțelor pentru a asigura revizuirea aprofundată a raportului și consolidarea feedbackului primit din partea altor instituții și agenții ale Guvernului României.

Actualul DST reflectă opiniile unei mari varietăți de reprezentanți ai societății din România, care au oferit feedback în cadrul unui proces amplu de consultare, bazat pe metode calitative și cantitative. Pe parcursul anului 2022, Banca Mondială a organizat peste 50 de sesiuni de consultare cu prezență fizică la București, precum și în alte municipii mari și în localități mai mici din România. Acestea au cuprins interviuri semi-structurate, mese rotunde, consultări de tip “Town Hall” și vizite pe teren. La consultări au participat peste 500 de reprezentanți ai sectorului public — inclusiv ai administrației centrale și locale, ai Parlamentului, ai

Președinției și ai Băncii Naționale a României — precum și ai sectorului privat, ai mediului academic, ai mediului diplomatic, ai organizațiilor societății civile, ai instituțiilor financiare internaționale și ai agențiilor ONU. O sesiune adițională de consultări a avut loc în noiembrie 2022, în Bruxelles, Belgia. În cadrul acesteia, echipa Băncii Mondiale s-a întâlnit cu ONG-uri, Think Tanks, fundații și reprezentanți ai Comisiei Europene și ai Reprezentanței Permanente a României pe lângă UE. În plus, peste 1200 de cetățeni români și-au împărtășit opiniile printr-un chestionar online compus din întrebări cu variante multiple de răspuns și

întrebări deschise. Chestionarul a fost publicat pe o pagină web dedicată procesului de consultare și intitulată „Consultări: Diagnosticul Sistematic de Țară în România”. Chestionarul a fost deschis publicului în perioada 9 septembrie–9 octombrie 2022. Chestionarul a fost promovat pe larg prin canalele de comunicare externă ale Băncii Mondiale și cu ocazia întâlnirilor fizice dintre echipele Băncii Mondiale și părțile interesate. Majoritatea opiniilor culese prin acest proces amplu de consultare au validat constatările DST și au ajutat la calibrarea raportului, astfel încât acesta să reflecte cât mai bine realitatea din teren.

ACRONIME/ABREVIERI

AMP	Asistență Medicală Primară	IMAL	Indicele mediului de afaceri la nivel local
ANAF	Agencia Națională de Administrare Fiscală	IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
ANAR	Administrația Națională „Apele Române”	INS	Institutul Național de Statistică
ANOFM	Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă	IPL	Indicele de performanță logistică
ANRSC	Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice	IPT	Învățământ profesional și tehnic
ATM	Bancomat	ISD	Investiții străine directe
BEI	Banca Europeană de Investiții	IT	Tehnologia informației
BNR	Banca Națională a României	IVPF	Impozit pe venitul persoanelor fizice
C&D	Cercetare și dezvoltare	LULUCF	Exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultură
C&I	Cercetare și inovare	MIGA	Agencia Multilaterală de Garantare a Investițiilor
CC	Curtea de Conturi a României	MIMM	Microîntreprinderi și întreprinderi mici și mijlocii
CCDR	Raportul de Țară privind Clima și Dezvoltarea	MIP	Managementul Investițiilor Publice
CFI	Corporația Financiară Internațională	MRD	Managementul riscului în caz de dezastru
CFM	Cadrul Financiar Multianual	MRU	Managementul resurselor umane
CG	Centrul Guvernului	NEET	Persoană neîncadrată profesional și care nu urmează niciun program educațional sau de formare
CGA	Evaluarea țării dintr-o perspectivă de gen	NGEU	Next Generation EU
CNAIR	Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere	NUTS	Nomenclatorul comun al Unităților Teritoriale de Statistică
CPSD	Diagnosticul de Țară al Sectorului Privat	OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
DST	Diagnostic Sistematic de Țară	OMS	Organizația Mondială a Sănătății
EAC	Europa și Asia Centrală	PAC	Politica Agricolă Comună
EAPI	Indicele de performanță a arhitecturii energetice	PIB	Produsul intern brut
ECEC	Educație și îngrijire timpurie	PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
EFP	Educație și formare profesională	POS	Terminal de plată
EFPC	Educație și formare profesională continuă	PPC	Paritatea puterii de cumpărare
EFPI	Educație și formare profesională inițială	PPP	Parteneriat public-privat
FESI	Fondurile Structurale și de Investiții Europene	PSF	Persoane strămutate forțat
FMI	Fondul Monetar Internațional	PSI	Plan Strategic Instituțional
FNUASS	Fondul Național Unic de Asigurări Sociale de Sănătate	PTF	Productivitatea totală a factorilor
FSF	Furnizori de servicii financiare	PVE	Pactul Verde European
GES	Gaz cu efect de seră	REP	Raport economic periodic
GR	Guvernul României	RPP	Reglementarea piețelor de produse
HLO	Rezultat de nivel înalt (RNÎ)	RU	Resurse umane
ICS	Întreprindere cu capital de stat	SIIGF	Sistem informatic integrat de gestiune financiară
IDM	Indicatori de dezvoltare mondială	SILC	Statistici referitoare la venit și la condițiile de viață
IFN	Instituție financiară nebancaară		

TEN-T	Rețeaua transeuropeană de transport	UNHCR	Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
TIC	Tehnologia informației și comunicațiilor	VE	Vehicul electric
TVA	Taxa pe valoare adăugată	VNB	Venitul național brut
UE	Uniunea Europeană	ZUF	Zonă urbană funcțională
UMT	Unitatea de management de țară		

REZUMAT

Context și tendințe emergente

Creșterea economică a României continuă să fie printre cele mai ridicate din UE, sprijinind convergența nivelului de trai cu media UE. Cu o creștere economică anuală medie de 3,8 % în ultimele două decenii, nivelul de trai al românilor¹ a crescut de peste două ori, de la 12 179 USD în 2000 la 30 777 USD în 2021. Venitul pe cap de locuitor al României (exprimat ca PPC) a crescut de la 26,4 % din media UE în 2000 la 74,2 % în 2021. De la DST 2018 — pe care documentul de față îl actualizează — creșterea economică a României a demonstrat o reziliență semnificativă în fața pandemiei de COVID-19, a invadării Ucrainei de către Rusia și a altor șocuri economice.

Creșterea economică se reflectă printr-o reducere impresionantă a sărăciei, dar rata sărăciei din România rămâne cea mai ridicată din UE. În perioada 2014–2019, ponderea românilor care trăiau sub pragul sărăciei stabilit pentru economiile cu venituri medii ridicate (având venituri de sub 6,85 USD/zi exprimate ca PPC 2017) a scăzut rapid de la 30,0 % la 11,3 %, pe fondul existenței unor piețe puternice ale forței de muncă atât pe plan intern, cât și la nivelul UE. O mare parte din reducerea sărăciei s-a datorat creșterii veniturilor din muncă și din pensii

ca urmare a reformelor fiscale și celor legate de salariul minim și de pensii, cu toate că aceste măsuri au pus, totodată, presiuni tot mai mari asupra bugetului public. Impactul economic recent al pandemiei, efectul său semnificativ asupra capitalului uman și criza costului vieții au afectat în mod disproporționat segmentele mai vulnerabile ale populației și frânează

progresele înregistrate în direcția reducerii sărăciei. În prezent, rata sărăciei din România continuă să fie, de departe, cea mai ridicată din UE, depășind în această

privință state membre cu venituri medii similare sau mai mici pe cap de locuitor — cum ar fi Bulgaria, Croația, Ungaria și Polonia.

Inegalitatea rămâne, de asemenea, relativ ridicată în România, comparativ cu alte țări din UE, caracterizată prin disparități spațiale majore. Cu un coeficient Gini al venitului disponibil echivalent de 34,3 în 2021, România se află pe locul patru în UE ca nivel al inegalității veniturilor. Aproximativ 70 % din populația săracă a țării trăiește în mediul rural. În toate domeniile se constată disparități acute între mediul rural și cel urban — de la calitatea și disponibilitatea infrastructurii de transport și a serviciilor publice până la reziliența în fața dezastrelor naturale și a schimbărilor climatice. Din cauza deficiențelor de infrastructură și de furnizare a serviciilor în mediul rural, în 2020, România era singura țară din UE fără acces universal la apă curentă.

„Povestea celor două Români” persistă. DST 2018 a descris pe scurt situația generală a dezvoltării socio-economice a României prin sintagma *Povestea celor două Români*: una urbană, dinamică și integrată în UE; o alta rurală, săracă și izolată. Cinci ani mai târziu, țara a realizat unele progrese în soluționarea constrângerilor privind creșterea economică, precum și înspre reducerea sărăciei și a inegalităților, deși a trebuit să facă față mai multor șocuri fără precedent — cum ar fi pandemia de COVID-19 și invadarea Ucrainei de către Rusia. Persistă însă diferențe de dezvoltare majore între zonele urbane și cele rurale. Vor fi necesare eforturi semnificative pentru a îmbunătăți substanțial rezultatele pentru cetățeni și întreprinderi din toate grupele de venit și din toate regiunile, astfel încât România să ajungă la nivelul standardelor europene.

Pentru a continua trendul de convergență a veniturilor și reducerea a sărăciei, creșterea viitoare va trebui să fie sustenabilă din punct de vedere economic și al mediului, având în vedere mai ales estomparea efectelor de bază favorabile. Creșterea economică a României, deși rapidă, în medie, a fost până acum volatilă, s-a bazat în principal pe consum și a fost însoțită de externalități majore de mediu — cum ar fi nivelurile ridicate de poluare atmosferică în zonele urbane. În plus, constrângerile de pe partea ofertei, identificate în DST 2018, continuă să fie un obstacol pentru potențialul României. Efectul de creștere a productivității rezultat

din reformele care au urmat aderării la UE s-a diminuat și ar avea nevoie de un impuls revigorant. În continuare, principalele constrângeri transversale care împiedică creșterea productivității și prestarea unor servicii publice mai bune sunt legate de guvernanta și de calitatea instituțiilor. Având perspective reduse de a beneficia semnificativ de pe urma creșterii economice și de îmbunătățirea a nivelului de trai conform pregătirii lor, mulți români — în special cei cu competențe care ar fi putut ajuta țara să progreseze — au plecat să caute oportunități economice în străinătate. În consecință, emigrarea, caracteristicile de bază ale pieței muncii și deficitul de competențe afectează din ce în ce mai mult cantitatea și calitatea forței de muncă, precum și productivitatea. Creșterile salariale sunt corelate insuficient cu creșterea productivității muncii și, prin urmare, contribuie mai puțin decât ar putea la reducerea sărăciei. În pofida celor peste 15 ani de apartenență la UE, deficiențele de infrastructură rămân ridicate în raport cu nivelul veniturilor României, ceea ce limitează investițiile private și productivitatea în anumite sectoare esențiale. Toți acești factori pot să frâneze creșterea viitoare a țării, care se confruntă cu provocarea combinată de a deveni mai sustenabilă din punct de vedere economic și al mediului, mai incluzivă și mai rezilientă în fața dezastrelor și a schimbărilor climatice.

Dezvoltarea socioeconomică a României în următorii cinci-zece ani va depinde de valorificarea oportunităților de creștere sustenabilă și creare de locuri de muncă, simultan cu gestionarea riscurilor care ar putea agrava inegalitățile și constrângerile existente. Două șocuri provocate de evenimente externe, ale căror efecte negative se resimt încă — efectul traumatic al pandemiei de COVID-19 și repercusiunile invadării Ucrainei de către Rusia — vor necesita intervenții politice continue care să atenueze impactul lor asupra celor mai vulnerabili. Îndeosebi, invadarea Ucrainei de către Rusia — pe lângă faptul că a provocat îngrijorări pentru securitate și o criză umanitară — este însoțită de considerente de securitate energetică și de presiuni recesioniste, accelerând în același timp criza costului vieții. În ceea ce privește oportunitățile, dubla tranziție verde și digitală care are loc pe tot cuprinsul UE are potențialul de a stimula productivitatea și sustenabilitatea din punctul de vedere al mediului, însă necesită investiții substanțiale și eficiente, precum și măsuri de politică bine gândite care să atenueze impactul dublei tranziții asupra persoanelor vulnerabile

care riscă să fie lăsate în urmă. Sunt disponibile niveluri fără precedent de finanțare din partea UE pentru a ajuta țara să contracareze riscurile și totodată să valorifice oportunitățile, însă pentru ca ele să fie utilizate eficient va fi nevoie de o capacitate instituțională mai mare.

Constrângeri majore pentru creștere sustenabilă și prosperitate

Instituțiile insuficient dezvoltate și capacitatea administrativă redusă continuă să se numere printre principalele constrângeri existente. Instituțiile publice ineficiente, capacitatea relativ scăzută a serviciilor publice și volatilitatea politică — inclusiv dese reorganizări guvernamentale motivate politic — sunt o piedică în calea furnizării serviciilor publice și încetinesc ritmul reformelor. Realizarea reformelor cheie ale administrației publice a avut de suferit din cauza planificării limitate și a schimbării priorităților politice. Încrederea relativ scăzută în stat și în capacitatea instituțiilor publice de a presta servicii poate descuraja implicarea civică a populației în politică și poate împiedica în continuare realizarea de progrese.

Implementarea suboptimală a politicilor și insuficiența resurselor alocate cheltuielilor publice contribuie la apariția unor rezultate slabe și inegale în materie de dezvoltare. Slaba coordonare la nivelul guvernării și corelarea insuficientă între prioritățile și investițiile strategice subminează capacitatea României de a absorbi fonduri UE și de a oferi servicii publice mai bune. De asemenea, alocarea bugetară insuficientă și ineficiența cheltuielilor în domeniul sănătății și al învățământului duc la rezultate slabe în raport cu alte țări ale UE în ceea ce privește capitalul uman. În plus, grupurile sărace și vulnerabile, cum ar fi cele din comunitățile de romi și din zonele rurale, suferă de lipsuri majore în ceea ce privește asigurarea serviciilor sociale și a serviciilor de infrastructură — cum ar fi aprovizionarea cu apă, salubritatea, transporturile și energia. În plus, sistemul de prestații sociale se confruntă cu probleme fundamentale legate de sprijinirea segmentelor de populație sărace și vulnerabile. În România, cheltuielile cu prestațiile sociale sunt sub media UE, programele de asistență socială acordate în funcție de resurse au o acoperire limitată, iar impactul transferurilor sociale asupra reducerii sărăciei este cel mai scăzut din UE.

Deficitul de lucrători calificați și alte fricțiuni de pe piața muncii limitează oferta de forță de muncă.

Populația activă a României este în scădere — în mare parte din cauza emigrației și a ratei scăzute de participare pe piața muncii —, ceea ce reduce oferta de forță de muncă și deci creșterea economică potențială. Alături de exodul creierelor, ineficiențele din sistemul de învățământ, atitudinile nefavorabile față de învățarea pe tot parcursul vieții, ineficiența formării profesionale și a politicilor active privind piața muncii cauzează deficite de competențe și neconcordanțe între acestea și cererea pieței, reducând capacitatea de inovare, precum și potențialul de creștere și de obținere de venituri. Inegalitatea care rezultă din lacunele în materie de competențe și din lipsurile cu caracter mai general de pe piața muncii riscă să se extindă ca urmare a dublei tranziții verzi și digitale, care vor determina o creștere puternică a cererii pentru o forță de muncă înalt-calificată.

Conectivitatea scăzută, sectorul financiar insuficient dezvoltat, concurența și inovarea limitate și mediul de afaceri nepropice împiedică dezvoltarea sectorului privat.

Lacunele în materie de infrastructură — cauzate în mare parte de investițiile publice ineficiente, care își au rădăcinile în slăbiciunile instituționale — împiedică dezvoltarea sectorului privat atât la nivel național, cât și (mai ales) în regiunile care au rămas în urmă din punct de vedere economic. Piețele financiare subdezvoltate și lipsa de capacitate în sectorul public limitează absorbția unor fonduri europene substanțiale și împiedică sectorul privat să se dezvolte și să vină cu soluții. În plus, firmele românești nu reușesc să inoveze la fel de mult ca firmele din UE în ceea ce privește produsele și procesele, marketingul și structura organizațională, cheltuiesc mai puțin pentru cercetare și dezvoltare, depun mai puține cereri de brevete și sunt mai puțin pregătite în domeniul TIC. Nu în ultimul rând, mediul de afaceri este adesea imprevizibil, suprareglementat și nu favorizează inovarea și concurența.

România rămâne deosebit de vulnerabilă la dezastre naturale și la schimbările climatice.

Deși România a făcut eforturi semnificative în ultimul deceniu pentru a-și consolida cadrul instituțional pentru răspunsul în caz de dezastre, mai sunt multe de făcut pentru a diminua riscul de dezastre și pentru a se adapta la schimbările climatice. România este în continuare vulnerabilă

la o mare varietate de dezastre geofizice și induse de schimbările climatice — de exemplu cutremure, inundații și secete —, precum și la epidemii și accidente tehnologice. Ca mențiune specială, schimbările climatice exacerbează riscul de dezastre hidro-climatice, dar țara este încă prea puțin pregătită să se adapteze la ele. Acestea au potențialul de a provoca daune activelor naturale, fizice și umane care pot limita semnificativ creșterea economică, adâncind în același timp inegalitățile, deoarece județele mai sărace din România sunt afectate în mod disproporționat de riscul de dezastre.

Ca membră a Uniunii Europene, România s-a angajat să facă față cu brio provocării de a atenua schimbările climatice și de a realiza tranziția verde, îndeplinindu-și în același timp obiectivele de dezvoltare.

România este semnatară a Pactului verde european și s-a angajat să îndeplinească cele două obiective esențiale ale acestuia: (i) reducerea până în 2030 a emisiilor nete de gaze cu efect de seră (GES) cu cel puțin 55 % față de nivelurile din 1990 („Fit for 55”); și (ii) obținerea a zero emisii nete de GES până în 2050 („Neutralitatea emisiilor de dioxid de carbon”). Îndeplinirea acestor obiective supranaționale ambițioase, într-un timp atât de scurt, necesită măsuri semnificative și politici publice la nivel național, în special în principalele sectoare poluante, cum sunt cel al energiei, al transporturilor, industria și agricultura. Tranziția verde reprezintă ocazia de a plasa creșterea economică a României pe un drum sustenabil din punctul de vedere al mediului și de a crește competitivitatea țării în Europa și global. Este de așteptat ca zonele urbane, datorită concentrației de locuitori și de activități economice, să fie primele care vor îmbrățișa modelul de dezvoltare verde, rezilient și incluziv. Pe de altă parte, în pofida beneficiilor pe termen lung pe care ar urma să le aducă în ansamblu — de exemplu prin îmbunătățirea calității aerului și reducerea numărului de decese premature cauzate de poluarea atmosferică, tranziția ar putea adânci anumite inegalități existente între regiuni și niveluri de venit, necesitând politici publice specifice pentru a asigura o tranziție echitabilă și a atenua impactul acesteia asupra celor afectați. Având în vedere abordarea pe termen lung și provocările multisectoriale ale tranziției verzi, precum și efortul de a pune în aplicare o agendă de dezvoltare economică favorabilă incluziunii, consolidarea instituțională pe scară largă va avea o importanță capitală.

O cale de urmat pentru România

Prezentul DST identifică șase Rezultate la Nivel Înalt (HLOs) care pot accelera realizarea în România a celor două obiective: promovarea prosperității în rândul tuturor cetățenilor și reducerea sărăciei. Dacă ar fi realizate în următorii cinci-zece ani, aceste rezultate ar marca o îmbunătățire a bunăstării populației, în special a persoanelor celor mai sărace și mai vulnerabile. Rezultatele la Nivel Înalt sunt următoarele: (i) un mediu instituțional și economic previzibil pentru cetățeni și întreprinderi; (ii) acces egal la servicii publice de înaltă calitate la nivel central și local; (iii) rezultate mai bune pentru toți în ceea ce privește sănătatea și educația; (iv) condiții favorabile creșterii numărului și calității locurilor de muncă în sectorul privat; (v) atenuarea schimbărilor climatice, pentru ca activitatea economică să fie sustenabilă în raport cu mediul; și (vi) reziliență la șocuri și adaptare la schimbările climatice, în special pentru gospodăriile vulnerabile. Multe dintre obiective sunt interconectate, însă HLO1 — un mediu instituțional și economic previzibil pentru cetățeni și întreprinderi — este obiectivul transversal. Se repetă

principala lecție învățată din DST 2018: în pofida creșterii economice impresionante, realizarea prosperității pentru toți cetățenii și a unei bunăstări sustenabile vor rămâne o realitate greu de atins dacă România nu își va rezolva problemele de guvernanta.

Acest DST Actualizat identifică 17 priorități care contribuie la obținerea Rezultatelor la Nivel Înalt și la eliminarea constrângerilor care frânează parcursul României. În tabelul R.1 este prezentat un rezumat al priorităților și al relevanței acestora pentru diversele HLOs. Reformele propuse în DST Actualizat le urmează pe cele identificate în DST 2018, dar sunt grupate diferit, pentru a evidenția rolul pe care îl au în creșterea nivelului de trai al populației și pentru a da un rol mai vizibil priorităților emergente — în special atenuării schimbărilor climatice și adaptării la acestea, având în vedere importanța tranziției verzi (și a fondurilor UE aferente) în cadrul obiectivelor de politică naționale și ale Uniunii Europene. Fiecare prioritate contribuie la progresul către unul sau mai multe HLOs, corespondențele dintre priorități și obiective fiind prezentate în tabelul R.1.

TABELUL R.1 Rezultate la Nivel Înalt (HLOs) și priorități

Rezultate la Nivel Înalt (HLOs)	Priorități
I. Un mediu instituțional și economic previzibil pentru cetățeni și întreprinderi	<ol style="list-style-type: none">1. Atenuarea impactului instabilității politice prin stabilirea de priorități strategice și în materie de cheltuieli pe termen mediu și lung [HLO2, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6]2. Creșterea încrederii în stat a cetățenilor [HLO2, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6]3. Asigurarea sustenabilității fiscale [HLO2, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6]
II. Acces egal la servicii publice de înaltă calitate la nivel central și local	<ol style="list-style-type: none">4. Consolidarea gestionării resurselor umane din sectorul public pentru a îmbunătăți prestarea serviciilor publice [HLO1, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6]5. Creșterea eficacității și a eficienței în prestarea de servicii publice la nivel central și local [HLO3, HLO4, HLO5, HLO6]6. Îmbunătățirea accesului persoanelor sărace, vulnerabile și din zone rurale la infrastructură și servicii publice de calitate (de exemplu în ceea ce privește transporturile, rețeaua digitală, apa și salubritatea, termoficarea, gestionarea deșeurilor solide, prestațiile sociale și serviciile sociale) [HLO3, HLO4, HLO5, HLO6]
III. Rezultate mai bune pentru toți în ceea ce privește sănătatea și educația	<ol style="list-style-type: none">7. Îmbunătățirea rezultatelor în ceea ce privește sănătatea și asigurarea accesului echitabil la serviciile de asistență medicală [HLO4]8. Asigurarea accesului la educație de calitate pentru toți [HLO4]9. Consolidarea formării de competențe pe tot parcursul vieții, în special în cazul grupurilor vulnerabile [HLO4]

Rezultate la Nivel Înalt (HLOs)

IV. **Condiții favorabile creșterii numărului și calității locurilor de muncă în sectorul privat**

V. **Atenuarea schimbărilor climatice, pentru ca activitatea economică să fie sustenabilă în raport cu mediul**

VI. **Reziliență la șocuri și adaptare la schimbările climatice, în special pentru gospodăriile vulnerabile**

Priorități

10. Eliminarea deficitelor de la nivelul infrastructurii de transport și al altor tipuri de infrastructură pentru conectivitatea internă și internațională [HLO2]

11. Creșterea gradului de intermediere și incluziune financiară [HLO 5, HLO6]

12. Îmbunătățirea concurenței și a inovării pe piață [HLO5, HLO6]

13. Accelerarea decarbonizării, îmbunătățirea interconexiunilor regionale și asigurarea securității energetice [HLO2]

14. Reducerea degradării mediului (apă, terenuri, atmosferă) [HLO2]

15. Intensificarea eforturilor de prevenire/reducere a riscurilor și creșterea gradului de pregătire pentru dezastre naturale, a capacității de răspuns și de redresare în urma acestora [HLO2]

16. Consolidarea rezilienței financiare la dezastre naturale a sectorului public și privat [HLO2, HLO4]

17. Protejarea securității resurselor de apă și asigurarea unei mai bune prevenții și protecții împotriva dezastrelor legate de apă [HLO2]

Notă: În paranteze se menționează Rezultate la Nivel Înalt, dar cu rol secundar

1

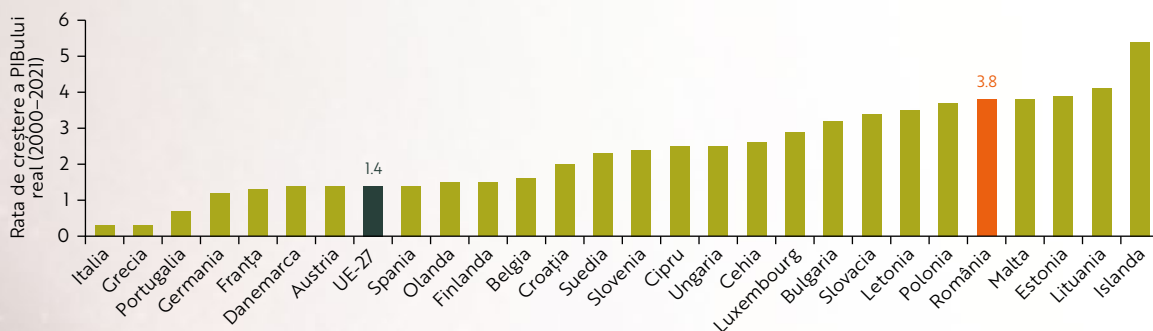
CONTEXTUL DE ȚARĂ ACTUALIZAT

1.1 EVOLUȚII RECENTE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE CREȘTEREA ECONOMICĂ, REDUCEREA SĂRĂCIEI ȘI PROSPERITATEA PENTRU TOȚI CETĂȚENII

Creșterea economică a României continuă să fie printre cele mai mari din UE, ceea ce accelerează convergența nivelului de trai. Cu o creștere economică anuală medie de 3,8 % în ultimele două decenii — aproape triplă față de media UE (figura 1.1) –, nivelul de trai (adică PIB-ul real pe cap de locuitor la PPC exprimat în dolari internaționali 2017) a crescut de peste două ori, de la 12 179 USD în 2000 la 30 777 USD în 2021. Venitul pe cap de locuitor al României (exprimat ca PPC) a crescut de la 26,4 % din media UE în 2000 la 74,2 % în 2021 (figura 1.2). În plus, creșterea economică s-a dovedit rezilientă în fața unor șocuri externe fără precedent: România a înregistrat una dintre cele mai reduse contracții economice provocate de COVID-19 din UE, iar redresarea din perioada 2021–2022 a fost rapidă și susținută — chiar și în contextul invadării Ucrainei de către Rusia.

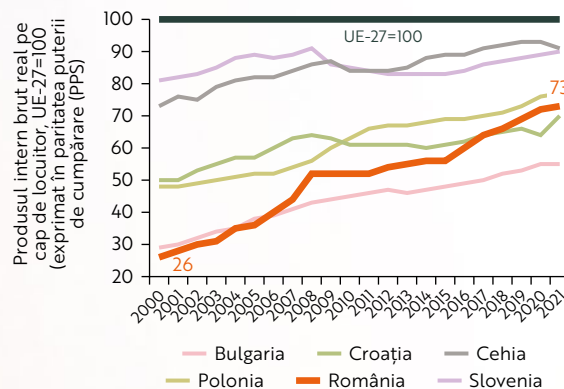
FIGURA 1.1 Creșterea economică a fost printre cele mai mari din UE ...

Sursa: Calcul realizat de Banca Mondială pe baza datelor Eurostat.

Cu toate acestea, creșterea economică a țării a fost una dintre cele mai volatile din UE, iar evoluția și sustenabilitatea acesteia ridică semne de întrebare. Creșterea continuă să fie în mare măsură bazată pe consum, în timp ce contribuția investițiilor (figura 1.3) și a productivității (figura 1.4) s-a diminuat substanțial, în medie, față de anii premergători aderării la UE. Transformările structurale au schimbat ponderea contribuției diverselor sectoare la creștere, remarcându-se diminuarea rolului agriculturii și creșterea contribuției serviciilor. Unul dintre principalele sectoare care au contribuit la creștere este sectorul TIC, al optulea din UE ca

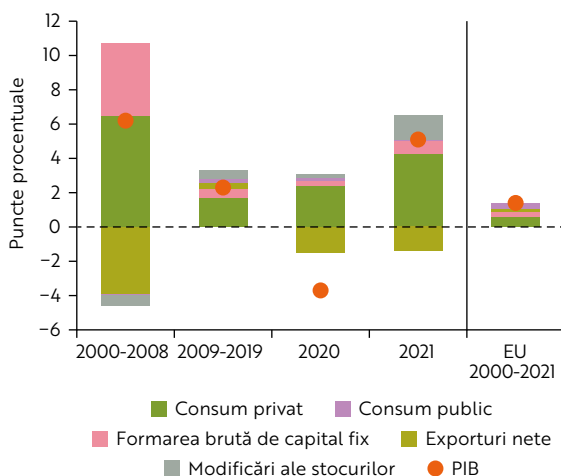
FIGURA 1.2 ... ceea ce a dus la o convergență puternică a nivelului de trai cu restul blocului european

Sursa: Eurostat.

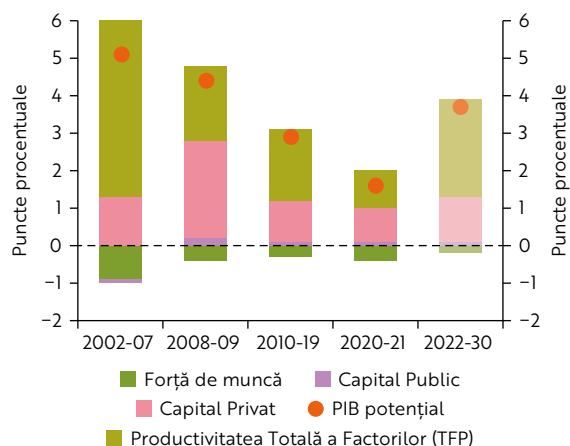
pondere în PIB (6,3 %) în 2021. După cum s-a precizat și în DST 2018, România se află pe o traiectorie de creștere care a fost asociată cu acutizarea dezechilibrelor macroeconomice. Politica fiscală prociclică și baza limitată a creșterii economice, determinată în principal de consum și de creșterea salariilor în sectorul public, au dus la deficite gemene (fiscal și extern) persistente. Politica fiscală, susținută de un grad de impozitare relativ scăzut și de o redistribuire limitată, a avut un rol minor în soluționarea problemelor României din sfera incluziunii.

FIGURA 1.3 Creșterea economică a României a fost determinată în mare măsură de consumul privat

Sursa: Calcul realizat de Banca Mondială pe baza datelor Eurostat.

FIGURA 1.4 Productivitatea și acumularea de capital au avut o contribuție pozitivă la creștere, în timp ce forța de muncă a avut, în medie, o contribuție negativă

Sursa: Calcule și proiecții ale Băncii Mondiale, Raportul economic periodic pentru UE nr. 8 al Băncii Mondiale (2022).

Constrângerile existente din perspectiva ofertei, identificate în DST 2018, continuă să limiteze potențialul României. În continuare, principalele constrângeri transversale care împiedică creșterea productivității și prestarea serviciilor publice sunt legate de guvernanta și de calitatea instituțiilor (a se vedea secțiunile 2.1 și 2.2). Migrația, caracteristicile de bază ale pieței muncii și deficitele de competențe afectează cantitatea, calitatea și productivitatea forței de muncă (secțiunea 2.3). Creșterea salariilor este corelată insuficient cu creșterea productivității, iar țara se confruntă cu provocări demografice ca urmare a îmbătrânirii, a descreșterii populației și a migrației externe semnificative. În pofida celor peste 15 ani de apartenență la UE și a creșterii nivelului veniturilor, deficiențele de infrastructură rămân ridicate, ceea ce limitează investițiile private și productivitatea în anumite sectoare esențiale (secțiunea 2.4). Împreună, toți acești factori au limitat și limitează potențialul de creștere al României (figura 1.4). Traiectoria de creștere a țării trebuie să devină mai sustenabilă nu numai din punct de vedere economic, ci și din punct de vedere al mediului (secțiunea 2.5), precum și mai rezilientă în fața dezastrelor și a schimbărilor climatice (secțiunea 2.6).

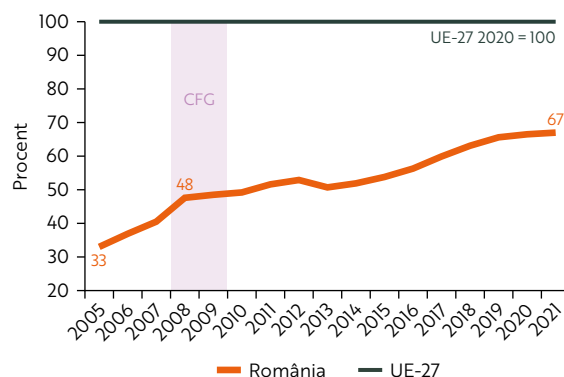
Deși investițiile totale — determinate în principal de sectorul privat — sunt comparabile cu media UE, acestea nu acoperă pe deplin nevoile semnificative de investiții ale țării. În perioada 2000–2021, România a investit în medie 24,9 % din PIB în fiecare

an, peste 80 % din totalul investițiilor fiind realizate de sectorul privat. Cu toate acestea, imprevizibilitatea mediului politic și de afaceri, alături de un deficit de forță de muncă cu calificări corespunzătoare, a limitat investițiile pe termen lung². Deși, pe de o parte, sunt necesare mai multe investiții pentru a accelera convergența cu UE și a depăși capcana veniturilor medii³, pe de altă parte, piețele financiare rămân subdezvoltate, ceea ce limitează potențialul de investiții al sectorului privat. Merită menționat că, în perioada premergătoare crizei provocate de pandemia de COVID-19, rata netă a investițiilor companiilor românești⁴ era deja de patru ori mai mică decât înainte de criza financiară globală (CFG) din perioada 2008–2009. Ponderea firmelor românești care intenționează să își reducă investițiile ca urmare a pandemiei este cea mai mare din UE (38,3 %) potrivit unui sondaj recent al BEI.

În România, productivitatea muncii a crescut în medie, dar diferența de producție dintre microîntreprinderi/firmele mici și întreprinderile mijlocii/mari este a doua din UE ca mărime. Productivitatea muncii crescuse puternic înainte de criza financiară globală, ajutând țara să reducă decalajul față de UE (figura 1.5), dar de atunci și până în prezent a încetinit. O problemă persistentă (în ciuda progreselor semnificative) este legată de performanța microîntreprinderilor și a firmelor mici, în cazul cărora valoarea adăugată pe angajat în 2019 a fost de 65 % din cea înregistrată în firmele mari⁵. Companiile cu mai puțin de 50 de angajați reprezintă 98,2 % din firmele românești și asigură aproape jumătate din totalul locurilor de muncă, majoritatea firmelor mari fiind grupate în regiunea București-Ilfov⁶. Ca atare, reducerea decalajului dintre productivitatea firmelor de dimensiuni diferite ar contribui atât la consolidarea creșterii economice, cât și la temperarea disparităților regionale. În caseta A.1 din anexa 1 se oferă o scurtă analiză a productivității la nivelul firmelor din țară.

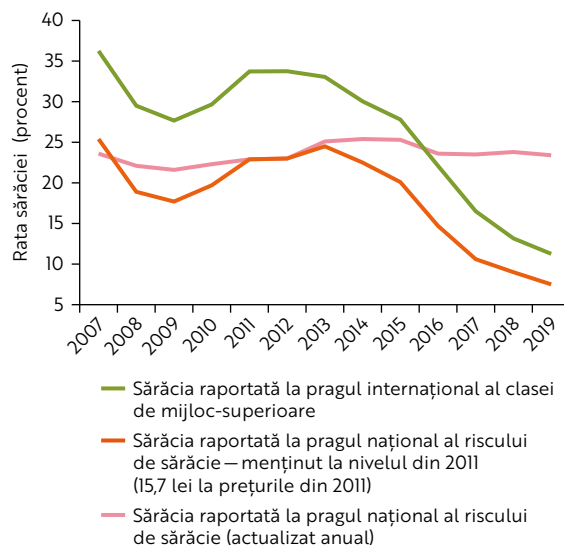
Creșterea economică solidă a condus la reducerea impresionantă a sărăciei, dar rata sărăciei din România rămâne cea mai ridicată din UE. În perioada 2014–2019, ponderea românilor care trăiau cu mai puțin de 6,85 USD/zi (PPC 2017) a scăzut rapid de la 30,0 % la 11,3 %, pe fondul existenței unor piețe puternice ale forței de muncă atât pe plan intern, cât și în cadrul mai larg al Uniunii Europene (figura 1.6). Cu toate acestea, rata sărăciei rămâne de departe cea mai ridicată din UE, depășind-o pe cea a unor țări cu venituri similare sau mai mici pe cap de locuitor — de exemplu Bulgaria, Croația, Ungaria și Polonia (figura 1.7). După cum s-a subliniat în DST 2018, guvernul are un rol esențial în atingerea dublului obiectiv de reducere

FIGURA 1.5 Productivitatea muncii s-a apropiat de media UE, dar rămâne un decalaj de 33 %

Sursa: Eurostat. Productivitatea muncii pe persoană angajată și oră lucrată (UE27_2020=100).

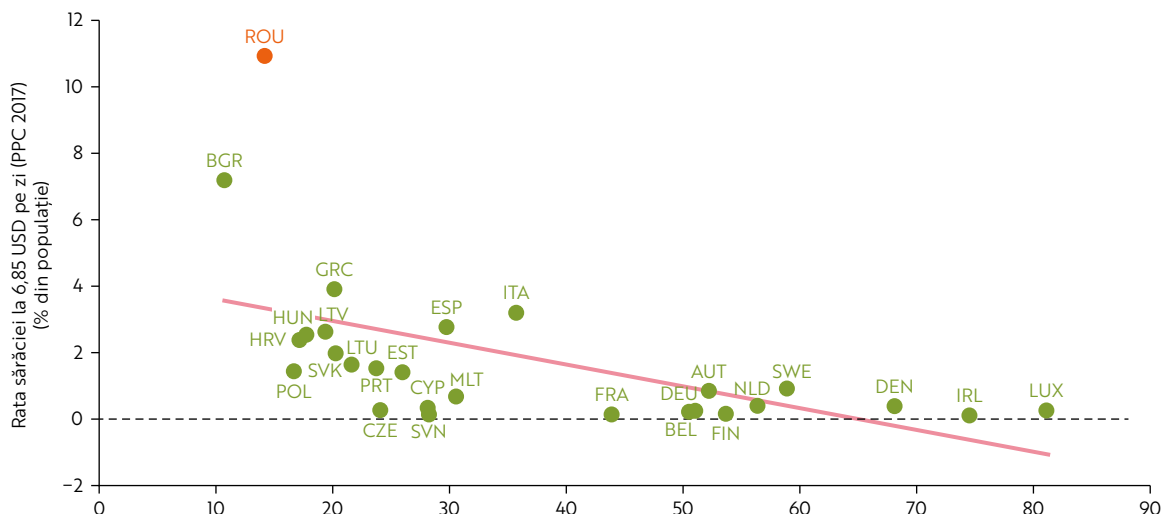
FIGURA 1.6 S-au înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește reducerea sărăciei și a inegalităților...

Sursa: Calcul realizat de Banca Mondială pe baza statisticilor UE referitoare la venit și la condițiile de viață (SILC) 2008–2020.

a sărăciei și de asigurare a prosperității pentru toți cetățenii. Slaba guvernanta a României rămâne principala constrângere care stă în calea eficacității și a eficienței guvernului, precum și în calea realizării de progrese înspre creșterea economică și reducerea sărăciei (a se vedea secțiunea 2.1 pentru o discuție despre guvernanta și instituții).

FIGURA 1.7 ...însă rata sărăciei din România este de departe cea mai mare din UE

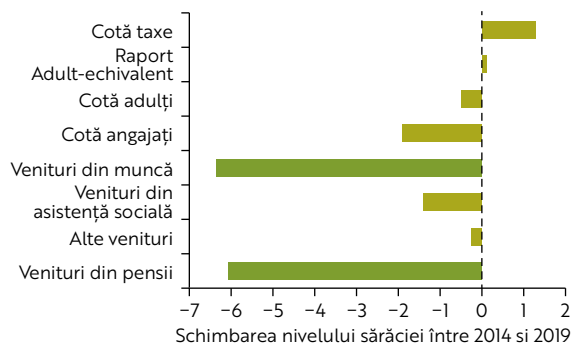

Sursa: Calcul realizat de Banca Mondială pe baza datelor WDI și PIP. Cele mai recente date privind ratele sărăciei din țările UE provin din SILC 2020, cu excepția celor pentru Germania, Franța, Irlanda, Italia și Polonia (date din 2019). Datele privind VNB pe cap de locuitor sunt din 2021.

În plus, strategiile care au făcut posibilă în trecut înregistrarea de progrese înspre reducerea sărăciei sunt nesustenabile din punct de vedere structural.

O mare parte din reducerea sărăciei înregistrată în perioada 2014–2019 a rezultat din creșterea veniturilor din muncă și din pensii (figura 1.8) ca urmare a reformelor fiscale și a celor legate de salariul minim și de pensii. Mai exact, au scăzut cota unică a impozitului pe venitul persoanelor fizice (IVPF), contribuțiile la asigurările sociale și taxa pe valoarea adăugată (TVA), a fost extinsă acoperirea scutirii de IVPF, a crescut salariul minim și a fost restructurat sistemul de pensii, cu efectul combinat că multe gospodării au fost scoase din sărăcie. Aceste măsuri au exercitat însă o presiune tot mai mare asupra bugetului public, agravând dezechilibrele din cadrul acestuia. În plus, reducerile IVPF și TVA au contribuit la creșterea inegalității, deoarece cea mai mare parte a scutiților fiscale au fost resimțite de gospodăriile din topul distribuției veniturilor⁷.

FIGURA 1.8 Progresele înregistrate în reducerea sărăciei în perioada 2014–2019 s-au datorat creșterii veniturilor din muncă și din pensii

Sursa: Calcul realizat de Banca Mondială pe baza datelor EU-SILC 2020 și 2015 (referitoare la anii de venit 2019 și 2014).

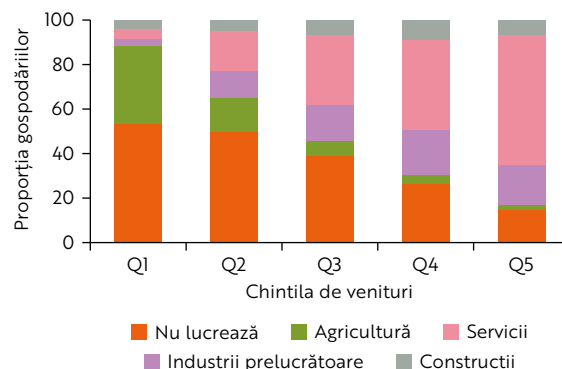
Notă: Ratele sărăciei se bazează pe pragul riscului de sărăcie ancorat în 2011 pentru a se putea face comparații între valorile înregistrate în timp. Contribuția marginală la modificarea ratei sărăciei este exprimată în puncte procentuale.

Creșterea economică a României nu a fost una incluzivă, deoarece o mare parte dintre persoanele aflate în procentul de 40 % de la baza distribuției veniturilor încă depind de o agricultură de subsistență cu productivitate scăzută. Mulți români săraci nu au avut niciun beneficiu de pe urma dezvoltării puternice a pieței forței de muncă, în fruntea căreia se aflau sectoare înfloritoare precum cel al industriei prelucrătoare, al comerțului și sectorul TIC. În 2020, aproape jumătate dintre adulții din chintila inferioară a distribuției veniturilor nu au lucrat, în timp ce alți 38 % s-au bazat pe agricultura de subsistență (figura 1.9). Agricultură și activitățile comerciale agricole rămân principalele surse de venit pentru mulți români săraci din mediul rural, dar productivitatea muncii agricole este cea mai scăzută din UE, iar productivitatea terenurilor (măsurată ca producție pe hectar) este doar cu un loc mai sus în clasament⁸. Creșterile operate în ultimii ani asupra salariului minim au lărgit de asemenea diferențele de venit dintre lucrătorii informali și cei formali.

Economia și-a revenit din șocul provocat de pandemie, dar riscurile fiscale și financiare rămân semnificative. România a înregistrat o contracție economică în 2020 de 3,7%, deși recesiunea a fost mai puțin severă decât media din UE și din EAC. Redresarea a fost de asemenea rapidă, în 2021 PIB-ul real revenind la nivelurile anterioare pandemiei. Cu toate acestea, criza a provocat creșteri considerabile atât ale deficitului bugetar⁹ (9,2% din PIB în 2020), cât și ale datoriei publice (46,9% din PIB la sfârșitul anului 2020). Deficitul rămâne major (la 7,1% din PIB în 2021) și ar putea împinge datoria publică la 50,2% din PIB pe termen mediu¹⁰, pe fondul creșterii costurilor îndatorării într-un context de inflație ridicată¹¹. La 3,4%, rata creditelor neperformante din sistemul bancar a rămas mică în 2021, însă sectorul nu este imun la riscuri¹². Fluxurile de capital au scăzut în 2020, dar și-au revenit și la sfârșitul anului 2021 au ajuns cu mult peste nivelurile anterioare crizei.

Criza provocată de pandemia de COVID-19 a afectat în mod disproporționat persoanele sărace și pe cele mai vulnerabile și a fost traumatizantă pentru capitalul uman al României (a se vedea secțiunea 1.3 privind efectul traumatic și secțiunea 2.3 referitoare la competențe). Cei mai afectați de întreruperea lucrului în timpul pandemiei au fost lucrătorii cu venituri mai mici, persoanele cu contracte atipice și femeile. De asemenea, criza ar putea să amplifice diferențele de gen în ceea ce privește rezultatele de pe piața muncii, deoarece femeile din România sunt suprareprezentate în sectoarele afectate de pandemie¹³. În timp, dacă nu va fi gestionat corespunzător, impactul pandemiei ar putea să ducă la adâncirea sărăciei și a vulnerabilității. În plus, deși scăderea medie a vânzărilor anuale în rândul firmelor din România ca urmare a pandemiei și a măsurilor de izolare asociate a fost de 18%, șocul a afectat în mod disproporționat firmele mai mici, deoarece acestea au avut mai puțin acces la ajutorul public și au adoptat mai lent tehnologiile digitale. Criza provocată de pandemia de COVID-19 ar putea să genereze pierderi grave și în ceea ce privește rezultatele învățării: estimările sugerează că ponderea deja ridicată a elevilor analfabeți funcțional (41% înainte de pandemie) poate să fi crescut cu până la 10 puncte procentuale¹⁴, afectând astfel disponibilitatea viitoare a competențelor pe piața forței de muncă. În plus, criza a scos în evidență decalajul preexistent între mediul urban și cel rural în ceea

FIGURA 1.9 Majoritatea românilor din chintilele de la baza distribuției veniturilor fie nu lucrează, fie se bazează pe agricultura cu productivitate scăzută

Sursa: Calcul realizat de Banca Mondială pe baza EU-SILC 2020.

ce privește accesul la asistență medicală. Spitalelor nu le-a fost deloc ușor să facă față nevoii suplimentare de servicii medicale generate de pandemie și au înregistrat o scădere a nivelului internărilor, în special în rândul pacienților care sufereau de boli cronice.

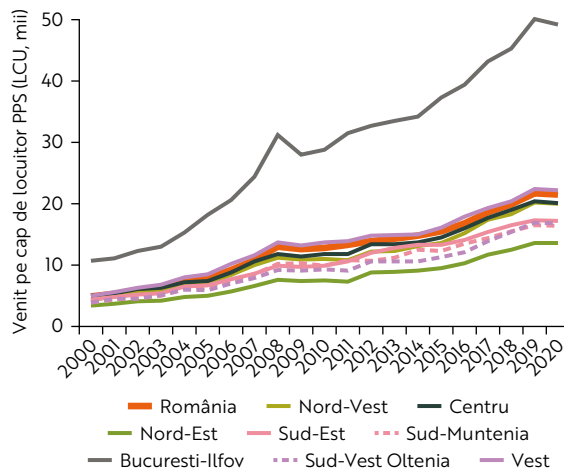
România se confruntă cu provocări semnificative pe termen scurt și mediu. Invadarea Ucrainei de către Rusia și sancțiunile internaționale care au urmat au determinat creșterea inflației, apariția incertitudinii și perturbarea lanțurilor de aprovizionare, erodând perspectivele de creștere pe termen scurt ale României. Capacitatea țării de a absorbi fondurile UE va fi esențială pentru o redresare sustenabilă, verde și incluzivă. Investițiile și reformele considerabile prevăzute în cadrul mecanismului de redresare și reziliență al UE, în cadrul financiar multianual pentru perioada 2021–2027 și în alte programe finanțate de UE ar trebui să atenueze parțial impactul ratelor mai mari ale dobânzilor și incertitudinea asociată investițiilor private. Dacă vor fi puse în aplicare, aceste reforme pot stimula în mod semnificativ creșterea economică și pot accelera convergența cu Uniunea Europeană (a se vedea secțiunea 1.3 pentru mai multe detalii despre fondurile UE)¹⁵. Din cauza creșterii prețurilor la alimente și la energie și a diminuării remitențelor, procesul de redresare ar putea fi mai lung pentru segmentele de populație vulnerabile. Prelungirea invadării Ucrainei de către Rusia ar putea slăbi semnificativ creșterea economică, accentuând sărăcia pe termen scurt. Odată ce redresarea va fi solid înfăptuită, reducerea deficitului bugetar — un pas esențial pentru a preveni o creștere a nivelului datoriei — va necesita reforme care să reducă cheltuielile ineficiente și să consolideze mobilizarea veniturilor.

1.2 POVEȘTEA CELOR DOUĂ ROMÂNII

Dezvoltarea socioeconomică a României din ultima perioadă ilustrează aceeași „poveste a celor două Români”: una urbană, dinamică și integrată în UE, o alta rurală, săracă și izolată, după cum se ilustrează în DST 2018 (a se vedea caseta A.2 din anexa 1 pentru un rezumat al constatările din DST 2018). Deși România, în ansamblu, este o economie cu venituri ridicate¹⁶, nivelurile veniturilor variază foarte mult pe cuprinsul țării. Pe de o parte, municipiul București și județul Ilfov care îl înconjoară au înregistrat o creștere spectaculoasă, aici veniturile pe cap de locuitor fiind mai mari decât media UE încă din 2007 (figura 1.10). Alte orașe mari și dinamice — printre care Brașov, Cluj, Constanța și Timișoara — au devenit de asemenea centre prospere pentru afaceri, inovație și cultură. Pe de altă parte, există zone rurale întinse, în special cele aflate departe de un centru urban dinamic, unde VNB pe cap de locuitor se află la nivelul unei țări cu venituri mici (figura 1.11)¹⁷. (Pentru importanța zonelor urbane și a orașelor secundare, a se vedea caseta A.3 din anexa 1).

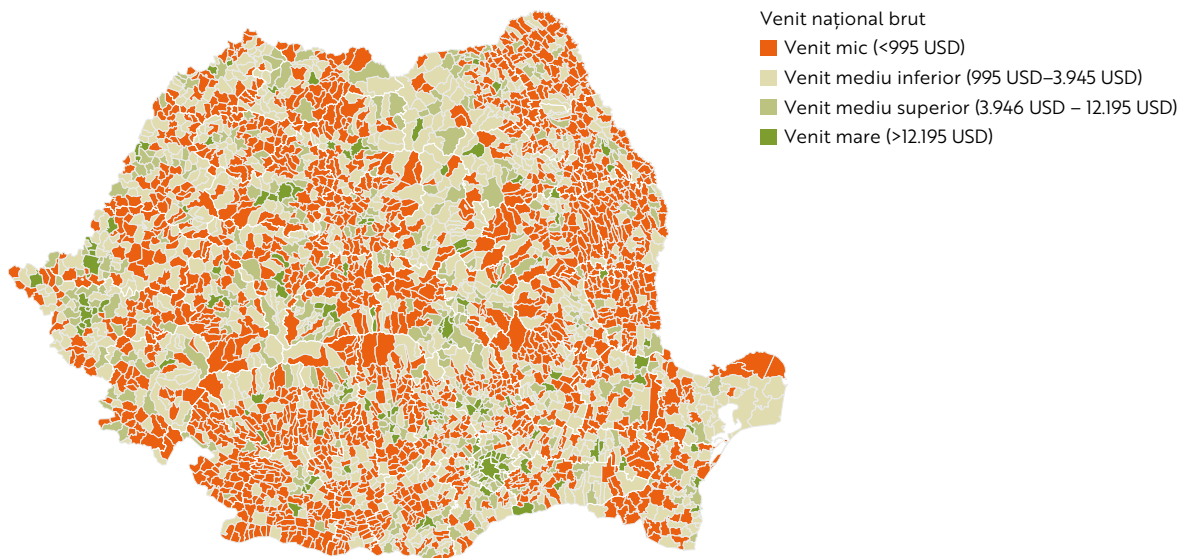
Deși efectele combinate ale impozitelor și cheltuielilor sociale contribuie la reducerea substanțială a inegalității în România, inegalitatea rămâne relativ mare în comparație cu alte țări ale UE. Cu un coeficient Gini al

FIGURA 1.10 Venitul pe cap de locuitor în regiunea București-Ilfov este de departe cel mai mare din țară

Sursa: Eurostat, 2022.

FIGURA 1.11 Deși România este o țară cu venituri mari, zone rurale întinse au statut de economii cu venituri mici

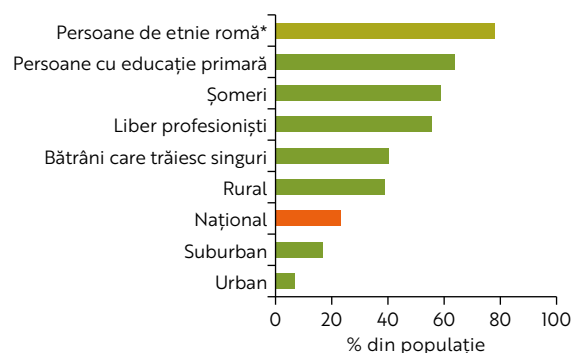

Sursa: INS.

venitului disponibil echivalent de 34,3 în 2021, România se află pe locul patru în UE ca nivel al inegalității veniturilor, după Bulgaria, Lituania și Letonia. Eforturile de redistribuire prin impozite și cheltuieli sociale sunt relativ mari în România în comparație cu țările în curs de dezvoltare, dar mai mici decât în alte țări din Europa (în România, pensiile contribuie cel mai mult la reducerea inegalității)¹⁸. Inegalitatea veniturilor între grupurile de populație este de asemenea ridicată: șomerii, lucrătorii independenți și vârstnicii care trăiesc singuri sunt semnificativ mai expuși sărăciei (figura 1.12)¹⁹. Contractul social al României se află sub tensiune din cauza sentimentului tot mai acut de sărăcie și inegalitate larg răspândite: 76 % dintre români consideră că lipsa drepturilor sociale este o problemă gravă, iar 59 % consideră că îmbunătățirea nivelului de trai este cel mai important element pentru realizarea dezvoltării sociale și economice în UE²⁰.

Sărăcia este concentrată puternic în zonele rurale, unde trăiesc aproximativ 70% dintre persoanele sărace din România. În zonele rurale, ratele naționale ale riscului de sărăcie sunt de aproape șase ori mai mari decât în orașe (figura 1.12). Disparitățile în ceea ce privește nivelul de trai sunt mari: în 2019, venitul mediu pe cap de locuitor în zonele urbane a fost cu peste 60 % mai mare decât în zonele rurale — un decalaj accentuat care a rămas aproape nemodificat în ultimul deceniu²¹.

FIGURA 1.12 Persoanele care trăiesc în zone rurale, șomerii, lucrătorii independenți, vârstnicii și cei cu nivel scăzut de studii înregistrează cea mai mare rată a riscului de sărăcie

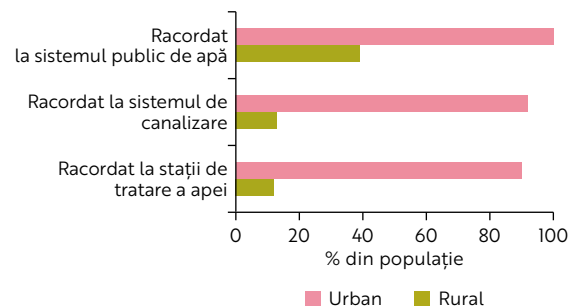

Sursa: Calcul realizat de Banca Mondială pe baza statisticilor UE referitoare la venit și la condițiile de viață 2020; *rata de sărăcie a romilor se bazează pe datele din 2022 ale Agenției pentru Drepturi Fundamentale a UE 2022, deci s-ar putea să nu fie pe deplin comparabilă cu rata sărăciei naționale bazată pe EU-SILC 2020.

Decalajul dintre mediul urban și cel rural este vizibil și la nivelul serviciilor publice. În 2020, România era singura țară din UE care nu avea acces universal la apă curentă. Dacă în mediul urban serviciile de alimentare cu apă deservesc aproape 100% din populație, în mediul rural doar 39% și 15% din populație este racordată la sistemul de alimentare cu apă și, respectiv, la sistemul de canalizare (figura 1.13)²². În ceea ce privește infrastructura de transport, Raportul privind Competitivitatea Globală 2019 arată că, în pofida marilor investiții publice stimulate de fondurile UE, regiunile României sunt slab interconectate, iar indicele competitivității infrastructurii de transport se află cu mult sub media UE. Reziliența socio-economică în caz de dezastră și în fața schimbărilor climatice este de asemenea inegală, nivelul de reziliență al persoanelor sărace în caz de dezastră situându-se la mai puțin de un sfert din media națională²³.

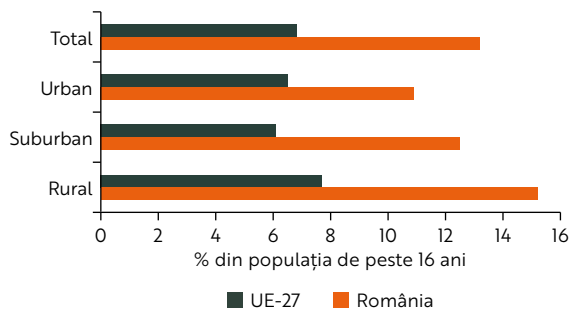
Inegalitățile uriașe legate de furnizarea serviciilor au generat decalaje la nivelul rezultatelor în ceea ce privește dezvoltarea umană. 15,2% din populația din zonele rurale raportează nevoi medicale nesatisfăcute, o pondere semnificativ mai mare decât în orașe (10,9%) (figura 1.14). Starea de sănătate variază de la un grup de venituri la altul, cu o prevalență mai mare a bolilor cronice la baza distribuției veniturilor: de exemplu, probabilitatea de hipertensiune arterială este de aproape două ori mai mare în rândul persoanelor cele mai sărace (19%) decât în rândul persoanelor cu un nivel de trai mai ridicat (10%)²⁴. Potrivit Casei Naționale de Asigurări de Sănătate (2020), 15% din populația țării nu are asigurare de sănătate, ponderea fiind mai mare în chintile inferioare ale distribuției veniturilor. Disparitatea rezultatelor educaționale este de asemenea mare: pentru a elimina decalajul de învățare față de colegii lor din București-Ilfov (măsurat prin punctajele armonizate obținute la teste), elevii din restul țării ar avea nevoie, în medie, de peste doi ani de școlarizare suplimentară²⁵. În plus, indicele capitalului uman (ICU) la nivel de județ este de 0,68 în București-Ilfov, dar scade la 0,51 în județul vecin Giurgiu — indicând un decalaj de aproape 20% între productivitățile potențiale ale copiilor născuți în cele două județe (figura 1.15).

FIGURA 1.13 Decalajul dintre mediul urban și cel rural în ceea ce privește accesul la serviciile de apă și canalizare de bază este uriaș

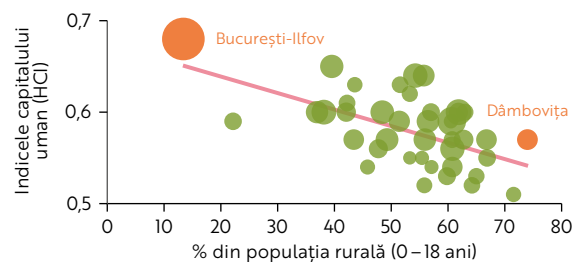
Sursa: Bazele de date INS, 2021 și 2020.

FIGURA 1.14 Nevoi nesatisfăcute autodeclarate de controale medicale în zonele rurale, suburbane și urbane, România și UE-27, 2020

Sursa: Eurostat, 2021.

FIGURA 1.15 Punctajele indicelui capitalului uman prezintă o corelație pozitivă cu nivelul de urbanizare

Sursa: Banca Mondială (2020).

Notă: Mărimea cercurilor reprezintă populația totală (cu vârsta cuprinsă între 0 și 17 ani) din fiecare județ. $R^2 = 0,3022$.

România se află în urma celorlalte țări din regiune în ceea ce privește incluziunea financiară, în special în zonele rurale. Mai mult de 30 % dintre românii adulți nu au un cont bancar (unul dintre cele mai mari procente din UE), în zonele rurale ponderea populației insuficient deservite fiind chiar mai mare²⁶. Infrastructura de plată (de exemplu bancomatele și terminalele POS) este subdezvoltată, iar serviciile financiare digitale, deși în creștere, sunt încă incipiente. În plus, diferențele interne în ceea ce privește oportunitățile de dezvoltare a afacerilor sunt frapante: punctajul înregistrat de București în ceea ce privește indicii mediului de afaceri la nivel local²⁷ este de aproape șapte ori mai mare decât cel al localității cu cel mai mic punctaj, respectiv Vaslui.

1.3 RISCURI ȘI OPORTUNITĂȚI EMERGENTE PENTRU O CREȘTERE ECONOMICĂ SUSTENABILĂ ȘI ECHITABILĂ

Dezvoltarea socioeconomică a României în următorii cinci-zece ani va depinde de valorificarea oportunităților de creștere economică și creare de locuri de muncă într-un mod durabil din punct de vedere economic și de mediu, simultan cu gestionarea riscurilor care ar putea agrava inegalitățile și constrângerile existente. În primul rând, două șocuri provocate de evenimente externe, ale căror efecte negative se resimt încă — efectul traumatic al pandemiei de COVID-19 și repercusiunile invadării Ucrainei de către Rusia — vor necesita în continuare intervenții politice care să atenueze impactul lor asupra celor mai vulnerabili. În al doilea rând, dubla tranziție verde și digitală care are loc pe tot cuprinsul UE are potențialul de a stimula productivitatea și sustenabilitatea din punct de vedere al mediului, însă necesită investiții substanțiale și eficiente, precum și măsuri de politică bine gândite pentru a atenua impactul dublei tranziții asupra persoanelor care riscă să rămână în urmă. Sunt disponibile niveluri fără precedent de finanțare din partea UE pentru a ajuta țara să se adapteze la aceste evoluții, însă pentru ca ele să fie utilizate eficient va fi nevoie de o capacitate instituțională mai mare.

Efectul traumatic al pandemiei de COVID-19

Pandemia de COVID-19 a produs daune economice și sociale persistente. Deși recesiunea provocată de pandemie în România a fost una dintre cele mai ușoare din Europa, ea a lăsat totuși urme adânci, în special asupra finanțelor publice și a rezultatelor educaționale. Sprijinul fiscal acordat gospodăriilor și firmelor, deși limitat în comparație cu alte țări UE, a crescut deficitul fiscal; la rândul său, datoria publică a crescut semnificativ, de la un nivel relativ scăzut în 2019 (35,1 % din PIB) la 48,9 % din PIB în 2021. Înainte de pandemie, rata estimată a analfabetismului funcțional în rândul tinerilor de 15 ani era de 41%; după pandemie, noua rată estimată este de 50 %, cu un impact disproporționat asupra celor deja vulnerabili. În plus, aproape jumătate dintre gospodării semnaleză dificultăți financiare crescute, chiar dacă măsurile de izolare au fost eliminate de mult timp, iar economia este în curs de redresare²⁸.

Dacă nu vor fi abordate și atenuate, aceste daune pot pune în pericol creșterea economică și incluziunea. Într-un context marcat de creșterea costului îndatorării la nivel global, o datorie publică mai mare va restrânge marja de manevră bugetară. În același timp, pierderile de învățare întârzie formarea de competențe în rândul tinerilor care vor intra pe piața forței de

muncă în următorul deceniu și riscă să frâneze potențialul de creștere al României, capacitatea de a beneficia de tranziția verde și progresul în ceea ce privește reducerea inegalității. Motivele de îngrijorare legate de izbucnirea a noi focare de COVID-19 în viitor și de eventuala instituire a unor noi măsuri de izolare nu au dispărut complet, mai ales că rata de vaccinare este printre cele mai scăzute din UE — 42,4 % din populație a primit prima doză (vaccinul fiind practic ne-administrat în multe dintre județele mai sărace), față de media UE de 72,6 % (a se vedea secțiunea 2.2 pentru o discuție mai detaliată despre impactul economic al acestei probleme)²⁹. Dificultățile legate de incluziune apărute simultan cu creșterea rapidă a nivelului datoriei evidențiază inevitabilitatea consolidării fiscale, dar trebuie găsit un echilibru care să mențină creșterea economică și să atenueze efectele negative asupra categoriei de populație mai săracă.

Impactul invadării Ucrainei de către Rusia

Fluxurile de persoane strămutate forțat (PSF) din Ucraina în România au fost majoritar tranzitorii în 2022, dar necesită încă acțiuni din partea guvernului, având în vedere frecvența și dimensiunea fără precedent a acestor fluxuri. Se estimează că peste un sfert din populația Ucrainei și-a părăsit locuința din 24 februarie 2022 până în prezent, ceea ce face ca aceasta să fie criza refugiaților cu cea mai rapidă acutizare de după Al Doilea Război Mondial. În Europa s-au înregistrat aproximativ 8 milioane de PSF din Ucraina, iar UNHCR estimează că România³⁰ a primit aproape cel mai mare număr dintre acestea (după Polonia), cu peste 3,0 milioane de sosiri, dintre care aproximativ 100 000 se aflau încă în țară în februarie 2023^{31 32}. Majoritatea persoanelor strămutate forțat sunt femei și copii, iar mulți suferă de afecțiuni grave sau de dizabilități. O potențială escaladare a ostilităților în Ucraina ar putea crește aflulul de PSF, punând la încercare capacitatea României de a le oferi cazare și generând presiuni suplimentare asupra bugetului. Pe termen mediu, impactul economic al aflulului de PSF va depinde de caracteristicile lor demografice. Dacă rămân în țară și se iau măsuri adecvate pentru a-i ajuta să se integreze și să devină un sprijin pentru comunitățile gazdă, migrații ucraineni ar putea să crească oferta de forță de muncă și să consolideze contribuția muncii la creșterea economică.

România se numără printre statele membre cele mai reziliente ale UE pe frontul energetic, datorită dependenței reduse de importurile de energie din Rusia și a disponibilității surselor interne de gaze. Cu toate acestea, începând din 2019 România este importator net de energie (a se vedea secțiunea 2.5). Țara a stabilit obiective ambițioase pe planul securității energetice, cu scopul de a-și reduce dependența energetică (adică dependența de importurile de energie din afara UE) la 68 % până în 2030, în locul obiectivului de 77 % stabilit anterior în cadrul planului privind energia și clima. Obiectivele de securitate energetică sunt aliniate la obiectivele pe termen mediu ale tranziției verzi, deși pe termen scurt ar putea fi necesare măsuri de tranziție care ar duce la creșterea emisiilor.

Invadarea Ucrainei de către Rusia a avut drept repercusiuni accelerarea inflației, crearea de presiuni suplimentare asupra bugetului și încetinirea ritmului de creștere economică și de reducere a sărăciei. Cele mai sărace 40 % dintre gospodăriile cheltuiau deja mai mult de jumătate din veniturile lor pe energie, alimente și locuințe înainte de creșterea recentă a inflației, care se va resimți probabil prin scăderea consumului, creșterea sărăciei și apariția îngrijorărilor cu privire la securitatea alimentară. Guvernul a intervenit pentru a limita creșterea tarifelor la energie pentru gospodăriile și firme, însă măsurile (constând în principal în plafonarea

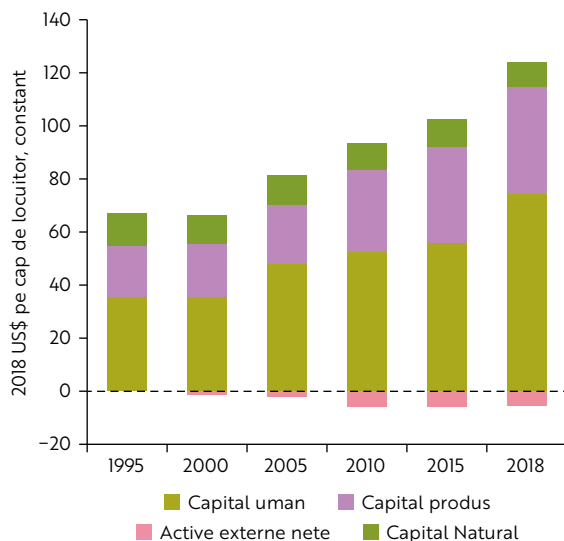
prețurilor) nu au fost țintite, adăugând la presiunea deja ridicată asupra bugetului și ar putea descuraja adoptarea de unui comportament îndreptat înspre eficiența energetică și economisire. Nesiguranța crescută, care descurajează investițiile, combinată cu o încetinire a economiei europene și a cererii interne, temperează perspectivele de creștere pe termen scurt și face să fie imperios necesare reforme structurale care să stimuleze creșterea pe termen mediu.

Tranziția verde

În calitate de membru al UE, România este semnatară a Pactului Verde European (PVE), având stabilite obiective de decarbonizare și termene ferme. PVE prevede ambiții regionale ridicate referitoare la măsurile de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea, evidențiind în același timp necesitatea unei tranziții echitabile. În centrul PVE se află obiectivele ferme de: (i) reducere până în 2030 a emisiilor nete de GES cu cel puțin 55 % față de nivelurile din 1990 („Fit for 55”); și (ii) obținerea a zero emisii nete de GES până în 2050 („Neutralitatea carbonului”). A se vedea caseta A.4 din anexa 1 pentru o prezentare generală a tranziției verzi.

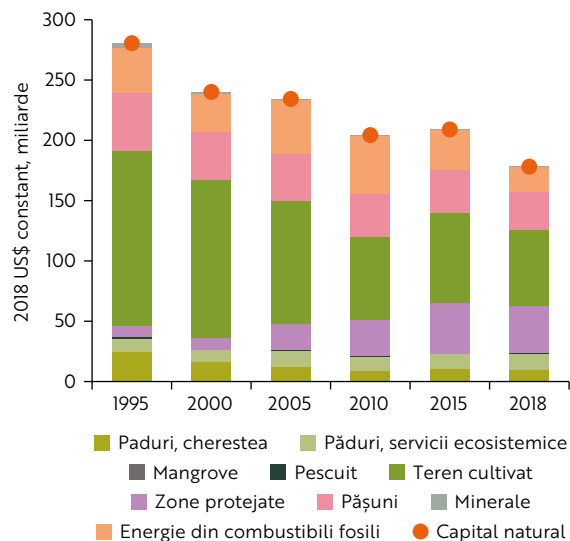
Tranziția verde oferă României ocazia de a-și înscrie creșterea economică pe o traiectorie mai sustenabilă din punct de vedere al mediului. În timp ce avuția națională a crescut semnificativ în ultimul deceniu (figura 1.16), capitalul său natural a înregistrat un declin constant (figura 1.17)³³. Folosirea eficientă a resurselor are un impact direct asupra productivității și competitivității. În ultimele două decenii, țările OCDE au reușit din ce în ce mai mult să separe creșterea economică de intensitatea energetică, investind în tehnologii

FIGURA 1.16 În timp ce avuția națională per capita a României a înregistrat o tendință ascendentă susținută...

Sursa: Calcule bazate pe raportul „Changing Wealth of Nations” al Băncii Mondiale (2021).

FIGURA 1.17 ...capitalul său natural s-a diminuat în timp, fiind nevoie de un model de creștere mai durabil

Sursa: Calcule bazate pe raportul „Changing Wealth of Nations” al Băncii Mondiale (2021).

eficiente din punct de vedere energetic. Deși România contribuie cu o pondere modestă și în scădere la emisiile de GES ale UE, obținerea neutralității emisiilor de carbon necesită investiții substanțiale și măsuri politice de mai mare anvergură, atât la nivel național, cât și la nivel subnațional (a se vedea secțiunea 2.5). De asemenea, îndeplinirea obiectivelor de decarbonizare împreună cu obiectivele de dezvoltare ale României va presupune consolidarea substanțială a instituțiilor și o mai mare concentrare asupra planificării pe termen lung.

Tranziția verde prezintă riscuri care pot adânci inegalitățile regionale și ale veniturilor, fiind necesare măsuri de politică pentru a-i proteja pe cei afectați și pentru a se asigura că schimbările sunt gestionate într-un mod just și echitabil. Acțiunile de atenuare a schimbărilor climatice pot afecta în mod disproporționat regiunile în care sunt concentrate activitățile poluante (de exemplu, industria cărbunelui), precum și anumite profesii, competențe sau grupe de venituri ca urmare a schimbărilor structurale survenite în economie. Noile industrii mai ecologice pot necesita mobilitatea forței de muncă și actualizarea competențelor. Creșterea prețurilor carbonului poate avea un impact în ansamblu pozitiv, dar inegal asupra ocupării forței de muncă și un impact negativ asupra celor săraci³⁴, fiind necesare măsuri compensatorii și politici active privind piața forței de muncă pentru recalificarea forței de muncă afectate.

În același timp, riscul tot mai mare de pericole naturale cauzate de schimbările climatice face necesară luarea de măsuri de adaptare și consolidare a rezilienței. Așa cum s-a precizat în DST 2018, România riscă să se confrunte cu o diversitate de pericole, printre care dezaastre naturale (de exemplu cutremure, inundații și secete), epidemii/pandemii și accidente tehnologice. Temperaturile tot mai ridicate și variabilitatea crescută a precipitațiilor provoacă inundații și episoade de secetă mai intense și mai frecvente, care afectează aprovizionarea cu apă, agricultura, energia și transporturile. Potențialele daune provocate de dezaastrele naturale asupra patrimoniului natural, fizic și uman pot să limiteze creșterea economică, să pună în pericol sustenabilitatea fiscală și să afecteze bunăstarea populației României — în special în județele mai sărace. Și sectorul financiar este expus puternic la riscurile climatice: aproximativ 50 % din portofoliul de credite al băncilor din țară este acordat unor companii afectate de tranziție și de riscuri fizice, în special din sectorul agricol. A se vedea secțiunea 2.6 și viitorul raport de țară privind clima și dezvoltarea României (CCDR) pentru o discuție mai detaliată.

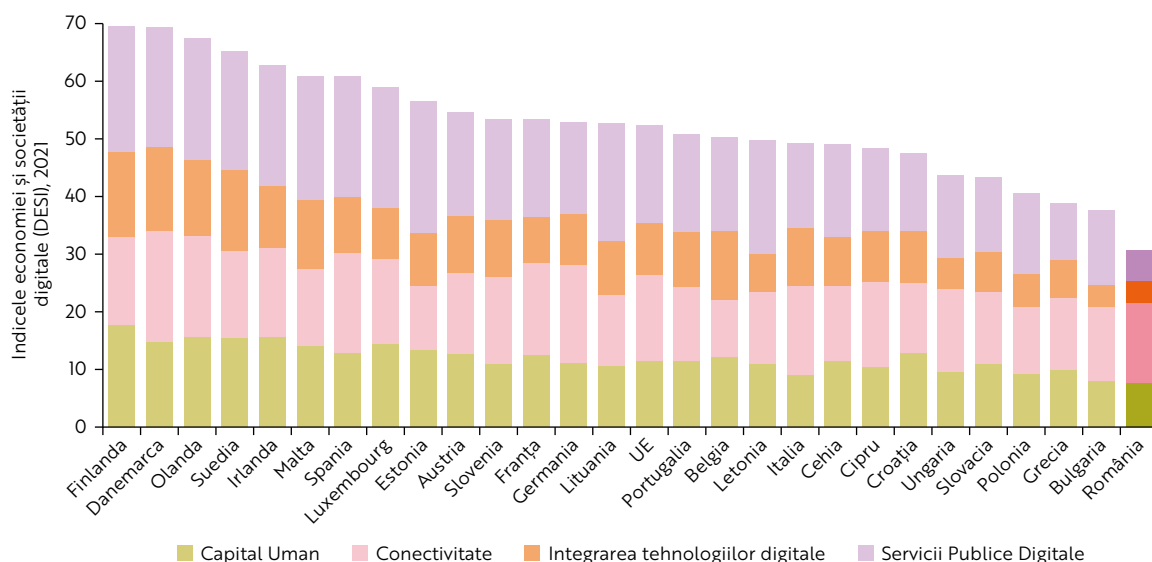
Digitalizarea

Digitalizarea economiei și a serviciilor publice — o prioritate evidențiată de pandemia de COVID-19 — oferă oportunități de creștere a productivității, de creare de noi locuri de muncă și de valorificare a unor lanțuri valorice globale inovatoare. Platformele digitale remodelează relațiile dintre cetățeni și guverne, clienți și întreprinderi, lucrători și angajatori. În același timp, digitalizarea are potențialul de a duce la disponibilizări și pierderi de locuri de muncă, iar persoanele insuficient echipate pentru a beneficia de digitalizare rămân și mai mult în urmă.

România a rămas în urmă față de restul UE în ceea ce privește digitalizarea.³⁵ Conectivitatea digitală este relativ bună și peste media UE, datorită disponibilității largi a rețelelor fixe în bandă largă de mare capacitate (a se vedea secțiunea 2.4). Media naționa-

lă ascunde însă mari disparități regionale: deși zonele urbane se bucură de o acoperire de 82 % a serviciilor în bandă largă de mare viteză (peste 30 Mbps), iar 49 % dintre locuințele din România (mai ales în orașe) sunt abonate la bandă largă ultrarapidă (cel puțin 100 Mbps) — a cincea cea mai mare pondere din UE –, zonele rurale au rămas în urmă. În pofda acoperirii relativ extinse a rețelei, utilizarea de către consumatori a serviciilor de bandă largă și a serviciilor de internet rămâne printre cele mai scăzute din UE, iar 18 % dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 16 și 74 de ani nu au utilizat niciodată internetul (față de media UE de 9 %). În plus, cei care folosesc internetul o fac în principal pentru comunicare și divertisment, nu pentru activități educaționale, operațiuni bancare online sau activități similare. Per ansamblu, România se află pe ultimul loc în UE conform Indicelui economiei și societății digitale, care reunește o serie de indicatori privind competențele digitale, conectivitatea, integrarea tehnologiilor digitale în activitatea economică și serviciile publice digitale³⁶.

FIGURA 1.18 România a rămas în urmă față de restul UE în ceea ce privește digitalizarea

Sursa: DESI Eurostat.

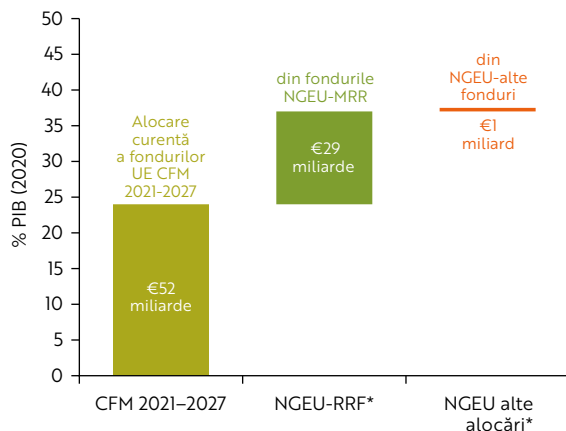
Deficitul digital al României riscă să adâncească inegalitatea existentă între regiuni și grupuri de populație, limitând în același timp capacitatea țării de a profita de beneficiile digitalizării. Mai puțin de o treime dintre români au cel puțin competențe digitale de bază (față de media UE de 58 %), cu o discrepanță considerabilă între mediul urban și cel rural (a se vedea secțiunea 2.3). Adoptarea tehnologiilor digitale de către firmele românești este considerabil mai mică decât în majoritatea statelor membre ale UE, în special în rândul companiilor mai mici: în 2021, ponderea IMM-urilor cu cel puțin un nivel de bază în materie de intensitate digitală a fost cea mai mică din UE³⁷. Există și semne de schimbare pozitivă: ponderea firmelor românești care se angajează în comerțul electronic este egală cu media UE (17,3 %) și a crescut de peste două ori de la începutul pandemiei³⁸. Cu toate acestea, deficitul de competențe adecvate reprezintă o problemă. Dintre firmele românești, cele care au adoptat tehnologiile industriei 4.0 (I4.0)

generează în medie cu 8 % mai multă valoare adăugată pe oră lucrată decât cele care nu au adoptat astfel de tehnologii, dar acest câștig este echivalent cu mai puțin de jumătate din media UE. Amploarea redusă a creșterilor de productivitate în rândul celor care au adoptat I4.0 în România sugerează că penuria de lucrători calificați limitează intensitatea utilizării acestor tehnologii în comparație cu celelalte țări din regiune.

Fondurile UE – creștere în amploare și avansare în noi domenii tematice

Pentru a stimula creșterea economică, incluziunea și agenda pentru dezvoltare durabilă, România are acces la fonduri europene la o scară fără precedent, care se ridică la aproximativ 37 % din PIB-ul țării, în următorii cinci ani. Alocarea regulată a fondurilor structurale ale UE puse la dispoziție în cadrul financiar multianual (CFM) pentru perioada 2021–2027, prin intermediul politicilor de coeziune și agricole comune ale blocului comunitar, se ridică la 24 % din PIB-ul României (figura 1.19) — o creștere considerabilă față de cele 16 % din perioada 2014–2020 (figura 1.20). În plus, România este eligibilă să primească echivalentul a 13 % din PIB-ul său — una dintre cele mai mari ponderi din UE — din fondurile Instrumentului european de redresare, „Next Generation EU” (distribuite în principal prin Planul Național de Redresare și Reziliență), ca sprijin în vederea redresării post-pandemie, precum și pentru realizarea dublei tranziții digitale și verzi³⁹. Alocarea

FIGURA 1.19 În următorii 5 ani și mai mult, finanțarea disponibilă din partea UE va fi practic dublă și va acoperi noi domenii tematice, creând presiuni suplimentare asupra capacității

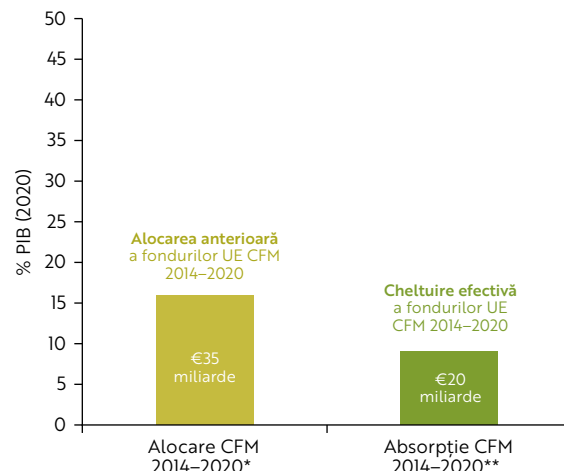

Sursa: Banca Mondială, pe baza documentelor naționale și ale Comisiei Europene.

Note: CFM se referă la cadrul financiar multianual al UE și include alocările din cadrul politicii de coeziune și al politicii agricole comune. „NGEU-MRR” se referă la Mecanismul de redresare și reziliență din cadrul Next Generation EU (granturi și împrumuturi); „NGEU-altele” cuprinde Fondul pentru o tranziție justă și fondurile din cadrul REACT-EU.

Legendă: * calculată ca procent din PIB-ul pe 2020.

FIGURA 1.20 România a avut acces la fonduri substanțiale din partea UE în trecut, dar nu le-a utilizat pe deplin, parțial din cauza constrângerilor în materie de capacitate

Sursa: Banca Mondială, pe baza documentelor naționale și ale Comisiei Europene.

Note: CFM se referă la cadrul financiar multianual al UE și include alocările din cadrul politicii de coeziune și al politicii agricole comune.

Legendă: * calculată ca procent din PIB-ul pe 2020, ** în decembrie 2021.

pentru acestea din urmă se ridică la 29 de miliarde EUR, din care 14,2 miliarde EUR sub formă de granturi și 14,9 miliarde EUR sub formă de împrumuturi. Alte fonduri sunt disponibile prin REPowerEU, având ca scop creșterea securității energetice, precum și prin instrumente suplimentare. A se vedea caseta A.5 din anexa 1 pentru mai multe detalii.

Dacă va reuși să consolideze capacitatea instituțională la nivel național și local de a utiliza eficient aceste fonduri, România va avea șansa să ia avânt pe toate direcțiile de creștere. Cu precădere, România se află într-o poziție favorabilă pentru: (i) a înzestra cetățenii întregii țări cu competențe relevante pentru piața muncii (prin politici active mai bune pentru această piață) și a-și moderniza sistemul de învățământ în consecință; (ii) a modela o infrastructură de bază care să conecteze oamenii la piețe într-un mod sustenabil din punct de vedere al mediului; și (iii) a se concentra pe reforme care au potențialul de a îmbunătăți nu numai calitatea serviciilor (de exemplu, finanțarea inovării și digitalizarea serviciilor publice), ci și gradul de incluziune al acestora (de exemplu, digitalizarea accesului la finanțare pentru a facilita accesul la acestea persoanelor din zonele rurale în care nu există bănci).

Rezultatele anterioare ale României în ceea ce privește absorbția și utilizarea fondurilor europene evidențiază problemele persistente. În perioada 2014–2020, România a fost eligibilă pentru un pachet financiar total de 34,8 miliarde EUR (16 % din PIB-ul anului 2020). Totuși, până la sfârșitul perioadei de programare țara absorbise doar 56,7 % din fondurile care îi fuseseră alocate⁴⁰, din cauza blocajelor instituționale (de exemplu, capacitatea redusă, în special la nivel local), a complexității proceselor și a timpului îndelungat necesar de obicei pentru finalizarea proiectelor de investiții. Odată cu introducerea atât a unui mecanism nou (în cadrul PNRR, plățile se fac în funcție de rezultate), cât și a unor noi domenii tematice (dubla tranziție digitală și verde și tranziția justă), guvernul va trebui să dezvolte capacitate instituțională suplimentară pentru a duce la bun sfârșit atât programele structurale pentru perioada de programare 2021–2027, cât și reformele și investițiile ambițioase enunțate în PNRR. În cele din urmă, consolidarea bugetului va limita marja de manevră bugetară disponibilă, ceea ce subliniază importanța unei absorbții maxime a fondurilor UE pentru a realiza investiții publice pe termen mediu.

2

CONSTRÂNGERI CARE FRÂNEAZĂ CREȘTEREA ECONOMICĂ ȘI PROSPE- RITATEA ÎN ROMÂNIA

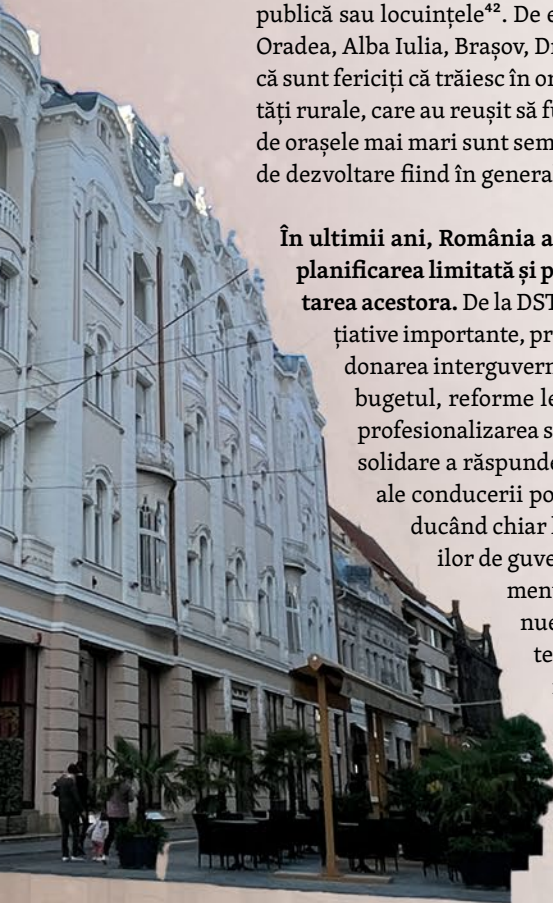

2.1 INSTITUȚIILE INSUFICIENT DEZVOLTATE ȘI CAPACITATEA ADMINISTRATIVĂ SCĂZUTĂ CONTINUĂ SĂ SE NUMERE PRINTRE PRINCIPALELE CONSTRÂNGERI EXISTENTE

Deși este o țară cu venituri mari, cu acces la fonduri europene considerabile, României îi este adesea greu să satisfacă nevoile cetățenilor săi, din cauza slabei guvernante și a capacității administrative deficitare. La aproape cinci ani de la DST 2018, povestea celor două Români persistă, iar decalajul dintre mediul rural și cel urban și discrepanțele dintre regiuni s-au adâncit. Instituțiile publice insuficient dezvoltate, capacitatea scăzută a serviciilor publice și volatilitatea politică — cu reorganizări guvernamentale frecvente, motivate politic — împiedică furnizarea serviciilor publice și încetinesc realizarea reformelor, având drept rezultat cheltuieli ineficiente, infrastructură și servicii publice inadecvate și inegalitate socială. România a înregistrat unele progrese la nivel subnațional: șapte dintre cele mai mari orașe ale țării se regăsesc în primele zece locuri în clasamentul orașelor cu cea mai rapidă creștere din UE între 2000 și 2019⁴¹, iar unele administrații locale au reușit să răspundă cu succes nevoilor cetățenilor și să furnizeze servicii publice și investiții de calitate. Unele administrații urbane, mai ales cele din orașele mai mari, au reușit să ofere servicii la un nivel satisfăcător pentru cetățeni, precum transportul public, gestionarea deșeurilor solide, întreținerea spațiilor publice, siguranța publică sau locuințele⁴². De exemplu, peste 90 % dintre respondenții din Cluj-Napoca, Oradea, Alba Iulia, Brașov, Drobeta-Turnu Severin, Timișoara și Sighișoara au declarat că sunt fericiți că trăiesc în orașele respective. Există și orașe mai mici, precum și localități rurale, care au reușit să furnizeze servicii publice de calitate, dar discrepanțele față de orașele mai mari sunt semnificative, calitatea furnizării serviciilor publice și nivelul de dezvoltare fiind în general mai scăzute.

În ultimii ani, România a introdus reforme majore în administrația publică, dar planificarea limitată și prioritățile în continuă schimbare au încetinit implementarea acestora. De la DST 2018 și până în prezent, guvernul a adoptat mai multe inițiative importante, printre care introducerea unei funcții strategice pentru coordonarea interguvernamentală și pentru corelarea strategiilor instituționale cu bugetul, reforme legate de managementul resurselor umane (MRU) pentru profesionalizarea serviciului public, măsuri de digitalizare și reforme de consolidare a răspunderii instituționale. Cu toate acestea, schimbările frecvente ale conducerii politice au perturbat fazele timpurii ale progresului, uneori ducând chiar la regres. Luptele interne și schimbările din cadrul coalițiilor de guvernământ reduc apetitul pentru colaborarea interguvernamentală, creează vid, demoralizează funcționarii publici și diminuează capacitatea instituțională de realizare a reformelor pe termen mediu și lung. În plus, progresele înspre realizarea reformelor necesare au fost afectate și de nevoia de a redirecționa resursele guvernamentale pentru a răspunde unor crize urgente și neprevăzute, cum au fost pandemia de COVID-19 și invadarea Ucrainei de către Rusia.

Încrederea scăzută în stat și în capacitatea instituțiilor publice de a furniza servicii frânează și mai mult progresul. Români au o neîncredere profundă în stat, atât din

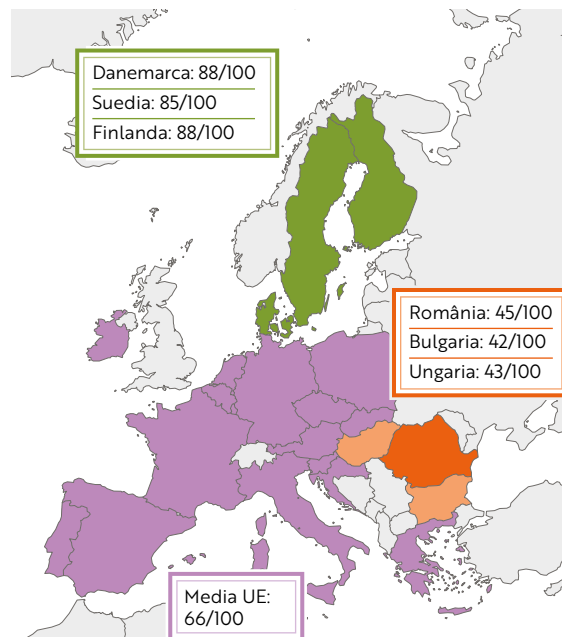
cauza trecutul comunist, cât și, mai recent, din cauza capacității insuficiente de a avansa agenda de reformă și de a oferi servicii publice de calitate. În 2022, 67 % dintre români au declarat că nu au încredere în guvern, procentul lor fiind în general stabil de-a lungul timpului⁴³. 60 % dintre respondenți au evaluat calitatea serviciilor publice ca fiind slabă sau foarte slabă — o rată de nemulțumire dintre cele mai ridicate din UE. Instabilitatea din cadrul guvernului și blocaje politice alimentează percepția că politicienii își urmăresc cu prioritate interesele proprii în detrimentul celor ale cetățenilor pe care îi reprezintă; astfel, mai puțin de 15 % dintre români cred că guvernul își va respecta promisiunile. PNRR va oferi guvernului un orizont pe termen mediu în care să realizeze reforme majore privind independența sistemului judiciar, statul de drept și combaterea corupției, ceea ce, împreună cu inițiativele de consolidare a Curții de Conturi aflate în desfășurare, ar putea îmbunătăți transparența și încrederea în rândul cetățenilor.

Neîncrederea în stat se află la baza implicării civice scăzute și a răspunsului slab la eforturile de sensibilizare a publicului, inclusiv în ceea ce privește campaniile din domeniul sănătății din timpul pandemiei. În 2020, la alegerile naționale au participat doar 32 % dintre alegătorii eligibili. Percepția persistentă privind corupția larg răspândită a golit de sens contractul social al României, problema devenind din ce în ce mai acută ca urmare a pandemiei: în 2021, conform indicelui de percepție a corupției elaborat de Transparency International, 48 % dintre români consideră că nivelul corupției s-a agravat între 2020 și 2021 (figura 2.1). Doar jumătate dintre români percep instanțele și judecătorii ca fiind independenți de interesele economice, de guvern și de politicieni⁴⁴.

Lipsa de încredere duce la eșecul campaniilor publice în situații de urgență, după cum a dovedit-o rata scăzută de vaccinare a românilor împotriva COVID-19. În ciuda eforturilor agresive ale guvernului de a face vaccinurile ușor accesibile și a campaniilor permanente de informare a publicului cu privire la eficacitatea și siguranța lor, în România, acoperirea vaccinală este una dintre cele mai scăzute din UE (42,4 % din populație a efectuat schema de vaccinare primară), în anumite părți ale țării fiind vaccinați mai puțin de 5 % dintre adulți. Comunicarea informală prin intermediul rețelilor sociale a acoperit mesajul campaniilor de sănătate sponsorizate de stat și adesea a răspândit dezinformări.

Lipsa unui angajament credibil al sectorului public față de reformele pe termen lung este parțial responsabilă pentru încrederea civică scăzută. Remanierele guvernamentale frecvente impactează planurile pe termen lung de consolidare a instituțiilor publice, încurajând în același timp apelarea excesivă la ordonanțe de urgență. Sprijinul politic acordat reformelor necesare tinde să fie unul nesuștinut, cu toate că este nevoie de un sprijin politic puternic până la finalizarea lor și ulterior. Astfel, guvernul este reticent în a se angaja în politici fiscale anticiclice, ceea ce reduce marja de manevră bugetară disponibilă

FIGURA 2.1 Poziția României în clasamentul indicelui de percepție a corupției este una din cele mai slabe din UE

Sursa: Transparency International, 2021.

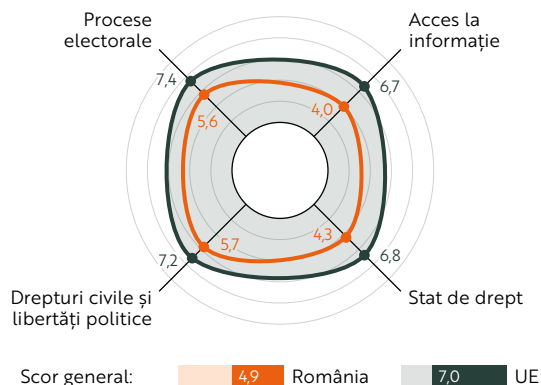
pentru a reacționa la șocurile economice. În plus, conform Indicatorilor privind Guvernanța Durabilă 2022 (Sustainable Governance Indicators: SGI 2022, figura 2.2), calitatea procesului electoral și a statului de drept este mai slabă decât în alte State Membre UE (figura 2.2), deși consolidarea acestora reprezintă de mult timp o prioritate a guvernului.

Slaba capacitate instituțională și managementul deficitar al resurselor umane din instituțiile publice reprezintă o provocare suplimentară în realizarea reformelor. Administrația publică întâmpină dificultăți în atragerea, păstrarea și plasarea de funcționari publici talentați la toate nivelurile de guvernare. Practicile de MRU în funcția publică din România rămân puternic fragmentate și inconsecvente de la o instituție la alta. În plus, clientelismul și patronajul subminează capacitatea sectorului public. Reformele recente din domeniul MRU — cum ar fi noul cod administrativ care a intrat în vigoare în 2019, adoptarea unui nou model de recrutare în funcția publică în 2020 și includerea concursului național de recrutare în PNRR — sunt semnele unui angajament al guvernului de a profesionaliza funcția publică. Totuși, implementarea acestor reforme se află într-un stadiu incipient, iar impactul acestora rămâne de văzut.

Transformarea digitală ar putea oferi ocazia de a transforma furnizarea de servicii și de a spori încrederea cetățenilor. Birocrația din România, „cultura hârtiei” și cadrul de reglementare învechit au dus la servicii guvernamentale ineficiente, care pun o povară grea asupra cetățenilor și întreprinderilor. Transformarea digitală poate spori accesibilitatea, calitatea și eficiența serviciilor publice, reducând costurile tranzacționale (atât de timp, cât și de bani) suportate de utilizatorii interni, precum și de beneficiarii serviciilor publice. O transformare digitală eficientă încurajează de asemenea transparența, deoarece oferă acces la mai multe informații și consolidează încrederea în instituțiile publice. Guvernul a evidențiat transformarea digitală ca fiind o prioritate principală în PNRR și în Programul de Guvernare 2021–2024, în special în ceea ce privește implementarea și migrarea serviciilor publice prioritare către infrastructura de Cloud Governmental.

Pandemia de COVID-19 a evidențiat multe dintre problemele persistente ale guvernanței, precum și urgența transformării digitale. În timpul perioadei de limitare a mișcării persoanelor, instituțiile publice și-au ajustat urgent metodele de lucru și au adoptat soluții tehnologice care să asigure furnizarea serviciilor critice, dar s-au confruntat cu probleme de continuitate în privința lucrului de la distanță și a accesării datelor. Cetățenilor le era imposibil să obțină acces la anumite servicii publice critice fără a încălca orientările privind sănătatea, din cauza lipsei serviciilor online dar și a necesității de a prezenta documente fizice. Deși România se bucură de o conectivitate foarte bună, disponibilitatea și gradul de adoptare a serviciilor digitale sunt scăzute

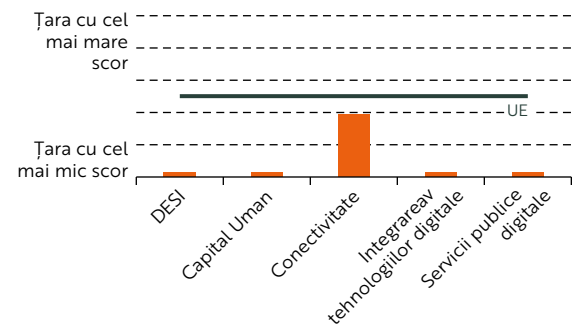
FIGURA 2.2 România se situează sub media UE în ceea ce privește calitatea proceselor electorale, statul de drept, accesul la informații și drepturile civile

Sursa: Indicatori privind Guvernanța Durabilă 2022, Bertelsmann Stiftung se bazează pe o combinație de expertize calitative și date cantitative extrase din surse oficiale, cum ar fi Banca Mondială, FMI, OCDE și Forumul Economic Mondial.

(figura 2.3)⁴⁵. Țara s-a clasat pe locul 46 din 193 în indicele de participare electronică al ONU din 2020, iar decalajul digital dintre zonele urbane și cele rurale face ca o mare parte a populației să fie insuficient deservită. Transformarea digitală a sectorului public din România se confruntă cu obstacole majore, printre care lipsa unei viziuni strategice și a unor facilitatori instituționali (cum ar fi structurile de guvernare și mandatele în acest sens), slaba coordonare interinstituțională, cunoștințele și competențele digitale limitate, lipsa ori caducitatea politicilor și reglementărilor privind guvernarea datelor (de exemplu, privind cadrele de interoperabilitate, autentificarea electronică și standardele de semnătură electronică) și deficiențele platformelor digitale esențiale (cum ar fi sistemul național de identificare electronică).

FIGURA 2.3 În ultimii patru ani, România s-a clasat pe ultimul loc în UE în ceea ce privește serviciile publice digitale

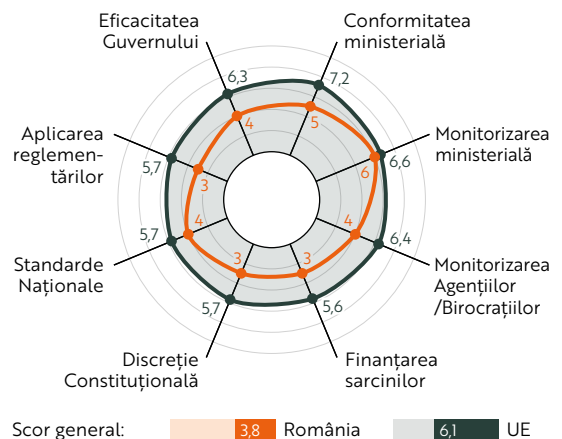
Sursa: Indicele internațional al economiei și societății digitale, 2022.

2.2 PUNEREA ÎN APLICARE INEFICIENTĂ A POLITICILOR ȘI CHELTUIELILE PUBLICE INSUFICIENTE CONTRIBUIE LA REZULTATELE SLABE ȘI INEGALE ÎN MATERIE DE DEZVOLTARE

Slaba guvernare a României afectează dezvoltarea la nivel național. Potrivit Indicatorilor privind Guvernarea Durabilă 2022 elaborați de Bertelsmann Stiftung, eficacitatea guvernării în România se menține sub nivelul optim și cu mult sub media Uniunii Europene (figura 2.4). În plus, coordonarea interministerială și capacitatea de implementare s-au deteriorat ușor în ultimii ani, evidențiind două provocări cu care se confruntă administrația publică: capacitatea de a pune în aplicare politicile și funcționarea ca o unitate⁴⁶. În timp ce multe țări au folosit pandemia de COVID-19 ca pe un catalizator pentru a-și consolida mecanismele de coordonare și a-și alinia prioritățile, România și-a schimbat foarte puțin abordarea. Mecanismele de monitorizare a progreselor și de evaluare a rezultatelor administrației publice sunt incomplete. La un nivel mai înalt, Parlamentul are un rol limitat în supravegherea cheltuielilor publice, întrucât auditurile financiare și de performanță sunt de competența Curții de Conturi.

Dominanța întreprinderilor cu capital de stat (ICS) în sectoare cheie are ca rezultat ineficiențe vaste în furnizarea serviciilor, cu pierderi bugetare mari. În România activează 1 400 de ICS-uri, cel mai mare număr din UE, dintre care menționăm: Romgaz, unul dintre principalii doi producători de gaze naturale din țară; Transgaz, singura companie de transport al gazelor

FIGURA 2.4 România se situează cu mult sub media UE în ceea ce privește eficiența și eficacitatea punerii în aplicare a politicilor

Sursa: Indicatori privind Guvernarea Durabilă 2022, Bertelsmann Stiftung, bazat pe o combinație de expertize calitative și date cantitative extrase din surse oficiale, cum ar fi Banca Mondială, FMI, OCDE și Forumul Economic Mondial.

naturale; și Electrica, care controlează trei mari companii de distribuție a energiei electrice. Prezența marilor conglomerate controlate de stat și cadrul de reglementare inadecvat descurajează investițiile private, inhibă concurența și compromit eficiența pieței (a se vedea și secțiunea 2.4). ICS-urile din domeniul energiei, al gazelor, al serviciilor poștale și al transporturilor sunt cele mai puțin eficiente, ultimele generând cele mai mari pierderi și necesitând subvenții care au reprezentat aproape 7 % din cheltuielile Ministerului Transporturilor. ICS-urile din domeniul termoficării, care sunt în mare parte deținute de municipalități, suferă de asemenea de dificultăți financiare și de un management deficitar.

Coordonarea inter-instituțională redusă și lipsa de corelare între prioritățile și investițiile strategice limitează capacitatea României de a absorbi fonduri UE și de a oferi servicii publice la standardele UE. În sectorul sănătății, lipsa de coordonare între principalele părți interesate împiedică realizarea obiectivelor naționale privind transparența, eficiența costurilor și calitatea îngrijirii. De exemplu, achizițiile de medicamente și materiale medicale au loc la nivelul unităților sanitare, ceea ce duce la fragmentare, la lipsa economiilor de scară și la o calitate nestandardizată; în mod similar, mecanismele de plată ale furnizorilor nu încurajează o îngrijire de calitate. În plus, deși politicile educaționale promovează sisteme școlare și rezultate ale învățării de înaltă calitate, punerea lor în aplicare este în mare măsură necoordonată, deficitară în ceea ce privește transparența și răspunderea și fără un cadru integrat de gestionare a investițiilor publice⁴⁷. În sectorul apelor, Administrația Națională Apele Române (ANAR) — ramura operațională a managementului resurselor de apă — este subfinanțată și are deficit de personal, fiind astfel în imposibilitatea de a întreține corespunzător o infrastructură învechită și de a implementa proiecte de investiții. În plus, punerea în aplicare a politicilor și strategiilor de administrare a terenurilor a fost lentă, în special în ceea ce privește intabularea sistematică a terenurilor (mai exact, peste 60 % din terenurile țării sunt probabil neintabulate). Aceste întârzieri au perpetuat litigiile privind terenurile, au cauzat mari pierderi de venituri statului, au complicat urbanismul și amenajarea teritoriului și au limitat investițiile în sectoare conexe, cum ar fi agricultura și locuințele.

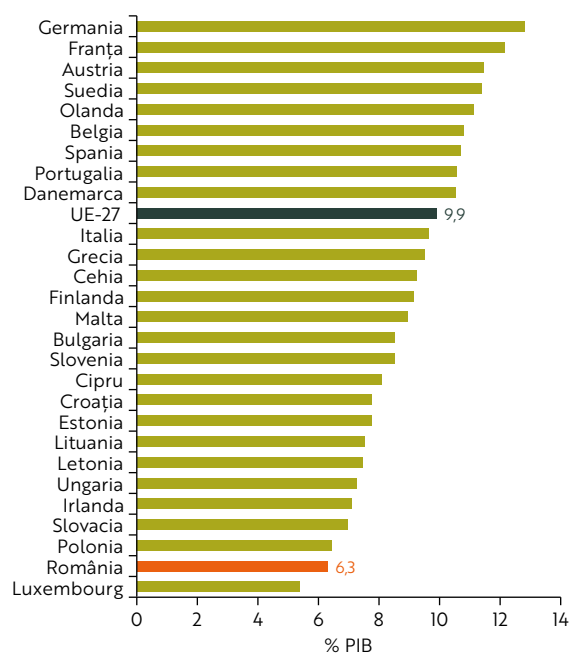
Furnizarea de servicii de infrastructură publică de înaltă calitate — apă potabilă, salubritate, energie — rămâne la un nivel scăzut, în special pentru locuitorii săraci și cei din mediul rural. În 2020, mai mult de 20 % dintre români nu aveau baie, duș și WC în interiorul gospodăriei — o pondere mult mai mare decât în orice altă țară din UE. În rândul românilor săraci, această pondere ajunge la cifra șocantă de 56 %. În plus, 23 % dintre românii săraci nu își pot încălzi suficient casa, față de 6 % dintre românii aflați peste pragul sărăciei⁴⁸. După cum s-a precizat și mai sus, România este singura țară din UE fără acces universal la apă curentă; eliminarea acestei probleme ar necesita investiții de 6 miliarde EUR. Reabilitarea perimetrelor de irigații viabile ar necesita peste 1 miliard EUR, iar măsurile importante de protecție împotriva inundațiilor ar costa aproximativ 3,6 miliarde EUR⁴⁹.

Rezultatele României în ceea ce privește capitalul uman se află cu mult în urma celorlalte țări ale UE, din cauza cheltuielilor insuficiente și a serviciilor de sănătate și educație inadecvate. În 2021, investițiile publice ale României în sănătate și educație au fost printre cele mai mici din UE ca pondere din PIB (figura 2.5). Ca urmare, rezultatele în ceea ce privește sănătatea nu se ridică la standardele UE; în acest sens, România

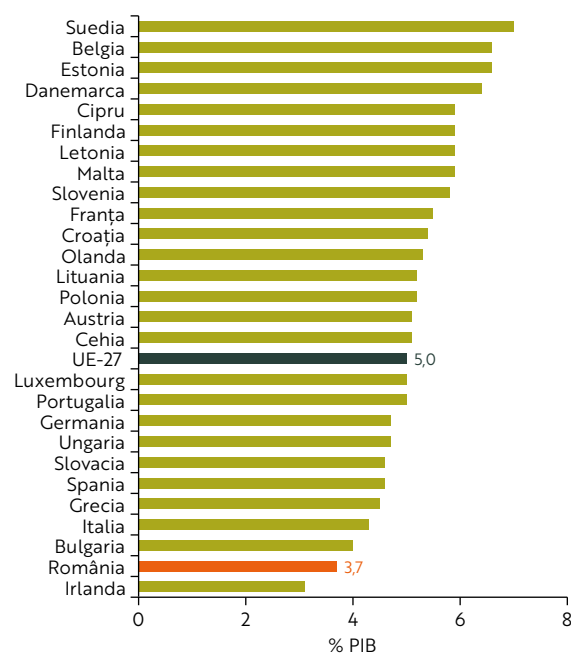
se află pe locul doi în UE ca rată a mortalității evitabile⁵⁰, după Letonia⁵¹. În plus, rata de participare a copiilor români cu vârsta de cel puțin trei ani la activitățile de dezvoltare timpurie — piatra de temelie a capacității de învățare și un factor care favorizează participarea femeilor la forța de muncă — este de 78 %, una dintre cele mai mici din UE, și a scăzut constant începând din 2015⁵². În rândul copiilor defavorizați, cum ar fi cei din comunitatea romă, rata de participare este de doar 27 %⁵³. În plus, nivelul studiilor absolvite diferă foarte mult în funcție de zona geografică și de nivelul veniturilor. Rezultatele obținute de elevi sunt mai modeste în școlile de la sate: în 2018, 40 % dintre elevii de clasa a opta din școlile rurale au obținut o notă mai mică de 5 la evaluarea națională. Ponderea celor care au părăsit timpuriu școala a scăzut doar puțin și se menține peste obiectivele guvernamentale, cu discrepanțe mari între ponderea celor care au abandonat școala în orașe (4 %) și în zonele rurale (23 %) în 2020⁵⁴. În viitoarea evaluare a României dintr-o perspectivă de gen (*Country Gender Assessment — CGA*) se vor discuta și factorii care stau la baza diferențelor de gen dintre rezultatele în ceea ce privește capitalul uman.

FIGURA 2.5 Cheltuielile guvernamentale în domeniul sănătății și al educației sunt printre cele mai scăzute din UE

a. Cheltuieli pentru sănătate

b. Cheltuieli pentru educație

Sursa: Eurostat 2022.

Un model de finanțare nesustenabil exacerbează problemele legate de accesul la asistența medicală. O reformă fiscală realizată în 2019 a redus baza de calcul a contribuțiilor la Fondul Național Unic de Asigurări Sociale de Sănătate (FNUASS); ca urmare, în perioada 2019–2021 doar 6 milioane de persoane — majoritatea salariați — au contribuit la FNUASS. Pierderea estimată a contribuțiilor din partea pensionarilor și a lucrătorilor

din construcții în această perioadă — în total, aproximativ 6,5 milioane de persoane — s-a ridicat la 12,5 miliarde RON (2,5 miliarde EUR sau 40 % din totalul contribuțiilor la sănătate din 2020). Din acest motiv, în fiecare an deficitul FNUASS este compensat de la bugetul de stat prin subvenții ad-hoc. În plus, ineficiența cheltuielilor pentru sănătate este evidentă în subfinanțarea serviciilor de asistență medicală primară eficiente din punctul de vedere al costurilor, în achizițiile descentralizate de medicamente și materiale medicale, în lipsa unor politici farmaceutice inovatoare și în utilizarea limitată a datelor pentru a urmări cheltuielile. Accesul la servicii este obstrucționat de distribuția inegală a medicilor și asistenților medicali între zonele urbane și rurale, precum și între județele în care există școli medicale și cele în care nu există.

CASETA 2.1 Accesul inegal la oportunități comune în comunitățile de romi

Romii reprezintă a doua minoritate etnică din România ca mărime și suferă de o prevalență ridicată a sărăciei și a deprivării materiale. Potrivit estimărilor Consiliului Europei, romii reprezintă între 6 și 12 % din populația României. Ponderea romilor expuși riscului de sărăcie a fost de 78 % în 2021^a. Calitatea slabă a locuințelor, infrastructura neadecvată și lipsa accesului la servicii edilitare de bază rămân vulnerabilități majore pentru multe comunități de romi. Aproximativ jumătate din populația romă trăiește în locuințe de slabă calitate, față de 10 % din populația de alte etnii^b. 68 % din gospodăriile rome nu au apă curentă, iar în 80 % nu există baie sau duș.

Copiii din comunitățile de romi sunt puternic marginalizați și se confruntă cu dezavantaje de la vârste foarte mici. Identitatea romă atrage un stigmat social puternic în România, iar segregarea spațială și discriminarea sunt severe. Astfel, segregarea școlară afectează mai mult de jumătate dintre copiii romi cu vârste cuprinse între 6 și 14 ani din România. În plus, părinții, tutorii și elevii romi se confruntă din ce în ce mai mult cu discriminare din partea autorităților școlare: în 2021, 14 % dintre romi au declarat că au fost discriminați, față de 4 % în 2016^c.

Comunitățile de romi au acces limitat la serviciile de sănătate și la posibilitățile de angajare formală. 58 % dintre adulții romi sunt acoperiți de o asigurare de sănătate de bază^d. Rata mortalității materne, care în România este deja printre cele mai ridicate din UE, este de peste 15 ori mai mare pentru femeile rome

decât pentru cele de alte etnii^e. Ca urmare a nivelului scăzut de acumulare de capital uman, adulții de etnie romă (în special femeile) au rar acces la locuri de muncă formale. În 2021, aproximativ 41 % dintre romi au indicat că au un loc de muncă remunerat, față de o rată națională de ocupare a forței de muncă de 66 %^f.

Munca informală și lipsa documentelor legale împiedică accesul romilor la serviciile sociale, o lipsă pe care încearcă să o compenseze organizațiile societății civile. În timpul pandemiei, din cauza lipsei documentelor de proprietate și de domiciliu, romii cei mai marginalizați nu au fost eligibili pentru serviciile de urgență. Deși ONG-urile locale au avut un rol important în furnizarea de servicii și sprijin, în special în comunitățile bine conectate, societatea civilă nu este bine organizată în cadrul comunităților de romi, ceea ce exacerbează deficiențele privind accesul la servicii^g.

Pandemia de COVID-19 a adâncit inegalitățile care afectează romii. Condițiile de locuit supraaglomerate și lipsa accesului la apa curentă au făcut dificilă respectarea măsurilor de igienă și de distanțare socială. Deoarece lucrătorii romi au adesea locuri de muncă informale, aceștia au avut mai puține șanse să beneficieze de programele guvernamentale de sprijinire a muncii în timpul pandemiei. Comunitățile marginalizate au fost grav afectate de perturbarea serviciilor comunitare de sănătate și a școlilor. În plus, romii s-au confruntat cu mai multă izolare, stigmatizare și discriminare ca urmare a pandemiei^h.

a. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE, 2022

b. Carrera et al. 2019. Scaling up Roma Inclusion Strategies Truth, reconciliation and justice for addressing antigypsyism. Parlamentul European.

c. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE, 2022

d. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE, 2022

e. Banca Mondială, 2014

f. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE, 2022

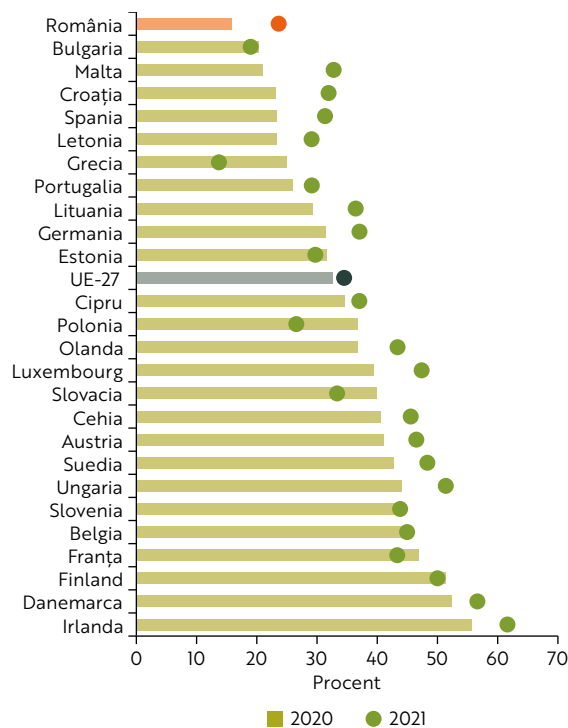
g. Banca Mondială 2020. Analize rapide privind comunitățile din România

h. Banca Mondială 2020. Analize rapide privind comunitățile din România

Acoperirea rețelei de securitate socială în zonele rurale, unde este cea mai mare nevoie de ea, este redusă. Potrivit raportului Comisiei Europene din 2021 privind adecvarea pensiilor, aproape două treimi dintre vârstnicii României nu își permit o îngrijire adecvată. În plus, o treime din comunitățile rurale și aproape jumătate din orașele mici (cu mai puțin de 2 000 de locuitori) nu dispun de servicii publice de asistență socială⁵⁵. Guvernul a inițiat mai multe proiecte pentru a introduce o abordare integrată a serviciilor publice la nivel comunitar, care cuprind asistența socială, asistența medicală, educația și ocuparea forței de muncă, dar acestea au suferit întârzieri și nu au adus rezultate substanțiale⁵⁶.

Sistemul de prestații sociale din România, în special programele în care prestațiile se acordă în funcție de resurse, se confruntă cu probleme de fond. În 2020, cheltuielile pentru prestații sociale — care cuprind prestațiile universale, specifice și condiționate de resurse — au fost de 1,16 % din PIB, sub media UE de 1,36 % din PIB. Doar 0,15 % din PIB (sau 14 % din totalul cheltuielilor cu asistența socială) se îndreaptă către programe de asistență socială acordate în funcție de resurse — mai puțin de jumătate din media UE-27. Programele acordate în funcție de resurse (venitul minim garantat, alocația pentru susținerea familiei și ajutorul pentru încălzirea locuinței) nu oferă beneficii generoase, iar acoperirea lor este limitată. În plus, valoarea prestațiilor sociale nu a fost ajustată sistematic la inflație, în pofida lansării indicatorului social de referință în 2008. Per ansamblu, impactul transferurilor sociale asupra reducerii sărăciei în România este cel mai scăzut din UE (figura 2.6).

FIGURA 2.6 Impactul transferurilor sociale asupra reducerii sărăciei în România este cel mai scăzut din UE

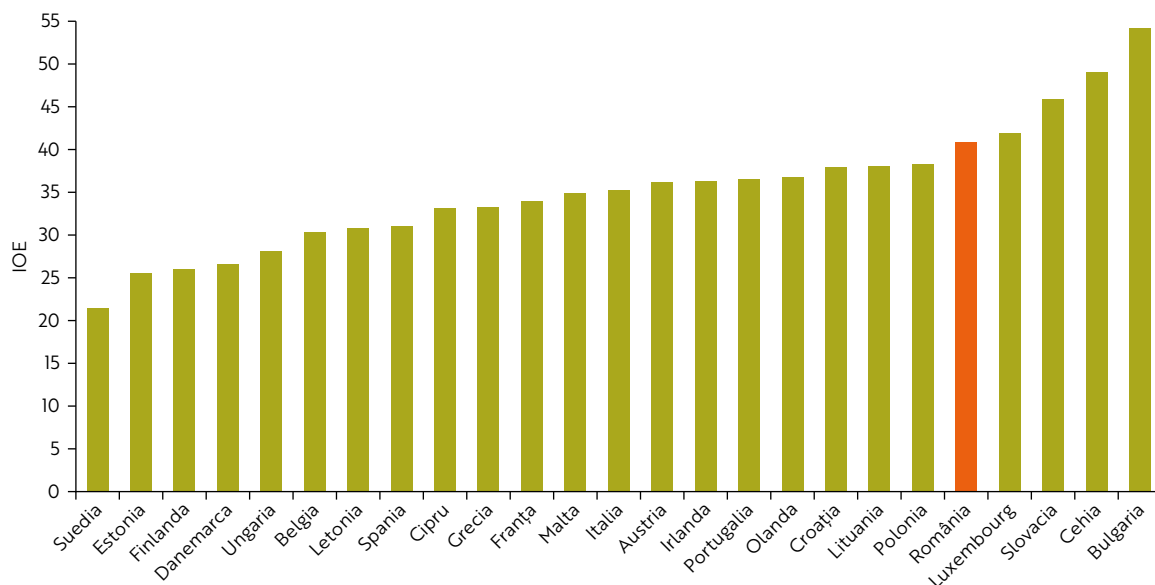
Sursa: Eurostat 2022 (TESPM050).

Accesul frapant de inegal la serviciile publice și deficiențele sistemului de prestații sociale au drept rezultat o mare inegalitate de șanse în România. Inegalitatea relativă a oportunităților⁵⁷ în țară — adică ponderea inegalității care se datorează unor circumstanțe ce nu pot fi controlate de individ, cum ar fi locul în care s-a născut și statutul familiei — se ridică la 40,5 %. Acest nivel este al cincilea din UE ca mărime și este aproape dublu față de cel al Suediei, statul membru al UE în care inegalitatea de șanse este cea mai scăzută (figura 2.7).

Este posibil ca pandemia de COVID-19 să fi exacerbat decalajele în ceea ce privește accesul la servicii și ar putea avea efecte pe termen lung asupra grupurilor sărace și marginalizate. Perturbarea furnizării deja limitate a serviciilor publice ar putea face ca românii din mediul rural să se îndepărteze și mai mult de standardele de viață europene. Închiderea temporară a școlilor a afectat în mod disproporționat elevii săraci și marginalizați, în special fetele rome, parțial din cauza imposibilității lor de a avea acces la echipamente IT și la o conexiune stabilă la internet⁵⁸. De asemenea, pierderile de venituri

cauzate de pandemie vor pune la încercare capacitatea gospodăriilor de a menține copiii în școală, vor spori numărul tinerilor fără școală și care părăsesc timpuriu școala și, în cazul multora, vor împiedica tranziția către învățământul terțiar. Pierderile de învățare și scăderea numărului de ani petrecuți în școală pentru cohortele de elevi afectați de COVID-19 vor reduce câștigurile preconizate ale acestora cu aproximativ 3,6 % — presupunând că un an de școlarizare crește câștigurile cu 8 % în medie —, pierderea economică potențială putând ajunge în total până la 2 miliarde USD (PPC 2011) pe an⁵⁹. În plus, efectele pandemiei pot exercita o presiune continuă asupra sistemului de sănătate deja suprasolicitat, în special în zonele rurale.

FIGURA 2.7 Inegalitatea de șanse în România este mai mare decât în majoritatea țărilor UE

Sursa: Calcul realizat de Banca Mondială pe baza datelor EU-SILC 2020.

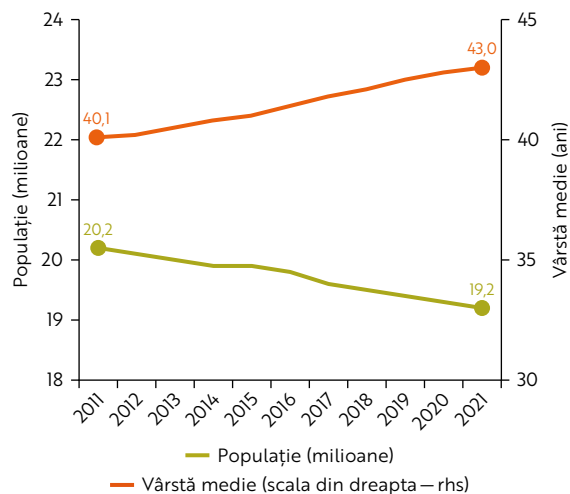
Noile tehnologii și instrumente digitale pot îmbunătăți calitatea asistenței medicale și a educației, dar în lipsa unui acces universal și accesibil la serviciile digitale, inegalitatea s-ar putea extinde. Consultațiile la distanță pentru afecțiuni ușoare ar putea ajuta serviciile de asistență medicală să ajungă în zonele rurale fără costuri prea mari. În domeniul educației, predarea de conținut digital în moduri inovatoare, flexibile și interactive poate încuraja mai mulți elevi, părinți, mai multe comunități locale și mai mulți furnizori de tehnologie să participe. Pe de altă parte, accesul inegal la canalele digitale va expune elevii vulnerabili unui risc mai mare de a pierde oportunități de învățare. Experiența școlii online din timpul pandemiei a scos la lumină efectele acute ale decalajului digital: din cauza lipsei accesului la internet și la dispozitivele digitale, decalajul dintre competențele de citire ale copiilor din chintila cea mai săracă și, respectiv, cea mai bogată — deja echivalent cu peste trei ani de școlarizare — va crește probabil cu încă 10 %, deși școlile nu au fost închise decât timp de trei luni⁶⁰. Mai târziu în viață, acest decalaj tot mai mare va avea efecte adverse suplimentare asupra oportunităților de angajare pentru elevii mai săraci.

2.3 DEFICITUL DE FORȚĂ DE MUNCĂ CALIFICATĂ ȘI FRICȚIUNILE DE PE PIAȚA MUNCII LIMITEAZĂ OFERTA DE FORȚĂ DE MUNCĂ

Populația activă în vârstă de muncă a României este în scădere, în mare parte din cauza emigrației și a participării scăzute pe piața muncii, ceea ce reduce oferta de forță de muncă și, prin urmare, creșterea economică potențială. Ineficiențele din sistemul de învățământ, atitudinile nefavorabile față de învățarea pe tot parcursul vieții, ineficacitatea formării profesionale și a politicilor active privind piața muncii, combinate cu exodul creierelor, provoacă deficite de competențe și neconcordanțe între acestea și cererea pieței, precum și reducerea capacității de inovare, a creșterii economice și a potențialului de câștig.

În mare parte din cauza emigrației, România a înregistrat o scădere și o îmbătrânire atât a populației, cât și a forței de muncă. Populația României a scăzut de la 22,8 milioane la 19,1 milioane între 2000 și 2021 (figura 2.8) și se preconizează că va scădea la 17,8 milioane până în 2030⁶¹. În ultimii 10–15 ani au emigrat mai mult de 2 milioane de români — reprezentând aproape 20 % din forța de muncă —, mulți definitiv, ceea ce a dus la decalaje de competențe, deficite de forță de muncă în roluri-cheie (de exemplu, medici), cereri salariale distorsionate și scăderea productivității reale a muncii. Întrucât românii care emigrează sunt de obicei mai tineri și cu un nivel de educație mai ridicat decât populația rămasă, societatea românească îmbătrânește și suferă de pe urma unuia dintre cele mai grave exoduri de creiere din întreaga lume⁶². Rata fertilității este sub nivelul de înlocuire, fiind estimată la 1,8 în 2020⁶³, în timp ce vârsta mediană în țară a crescut de la 34,4 ani în 2000 la 43,0 ani în 2021⁶⁴. Variațiile regionale sunt considerabile, București-Ilfov înregistrând cea mai mică vârstă mediană din țară (41 de ani) și cea mai mică pondere a populației de peste 65 de ani (16,5 %) — cu mai mult de patru ani și, respectiv, 4,4 puncte procentuale sub nivelurile din Sud-Vest Oltenia. Astfel, punctele de presiune demografică (de exemplu, o cerere mai mare de asistență medicală mai complexă pentru persoanele în vârstă) sunt mai acute în regiunile slab dezvoltate, în care furnizarea de servicii este deja dificilă (a se vedea secțiunea 2.2).

FIGURA 2.8 Populația României este în scădere și în curs de îmbătrânire

Sursa: Eurostat (demo).

Deși înainte de pandemie piața muncii din țară beneficia de pe urma creșterii economice solide, în prezent, mulți români încă nu au revenit în câmpul muncii, ceea ce limitează forța de muncă. Piața muncii din România avea rezultate foarte bune înainte de criza generată de pandemia de COVID-19, rata șomajului în cohorta de vârstă 15–64 de ani scăzând la 4 % în 2019, cel mai scăzut nivel din ultimii 20 ani⁶⁵ și mult sub media UE, de 6,8 %. Cu toate acestea, rata ocupării forței de muncă rămâne scăzută (65,6 % în 2020) în raport cu media UE (67,5 %). Rata de inactivitate a României⁶⁶ (30,8 %) este printre cele mai ridicate din UE⁶⁷, iar participarea la piața muncii (69,2 % în 2020)⁶⁸ este

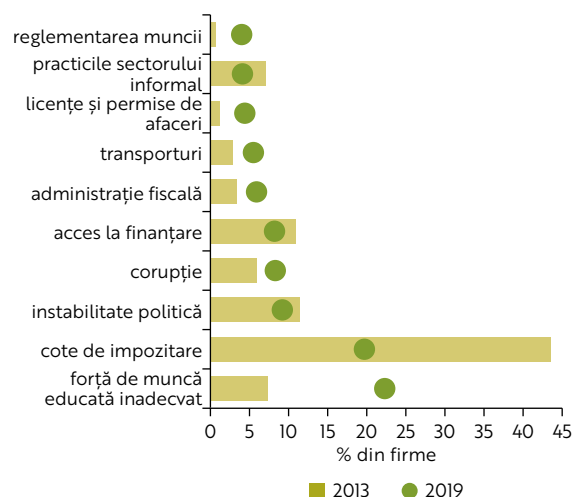
printre cele mai scăzute⁶⁹, ceea ce limitează oferta de forță de muncă pe fondul creșterii cererii dintr-o economie în expansiune.

Rata de participare este deosebit de scăzută în rândul femeilor, al tinerilor și al persoanelor cu mai puține studii absolvite. În 2020, rata de participare a femeilor pe piața muncii din România a fost de 59,3 %, cu 19,4 puncte procentuale mai mică decât rata bărbaților și cu 8 puncte procentuale sub media UE pentru femei — în concordanță cu ratele scăzute de înscriere în învățământul preșcolar și cu atitudinile rigide ale societății față de munca prestată de femei⁷⁰. Participarea tinerilor pe piața muncii a fost și mai mică: 38,3 %, cu mult sub media UE de 58 %. Ponderea tinerilor cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEET) a fost de 14,7 % — al doilea loc în UE după Italia —, cu cea mai pronunțată diferență de gen din UE (17,9 % dintre femei, față de 11,5 % dintre bărbați)⁷¹. Cea mai mare rată de participare pe piața muncii s-a înregistrat în rândul absolvenților de învățământ terțiar (90,9 % în 2020 și 89,1 % în cazul femeilor), față de 71,8 % și, respectiv, 47,7 % în rândul persoanelor care au absolvit învățământul secundar și primar. Diferențele de gen de pe piețele muncii vor fi explorate în continuare în viitoarea CGA România.

Participarea pe piața muncii este deosebit de scăzută în rândul persoanelor sărace. Aproape jumătate dintre cei care locuiesc în gospodării aflate în procentul de 40% de la baza distribuției veniturilor nu au un loc de muncă formal, iar alți 28 % sunt în continuare angajați în agricultură⁷². În condițiile în care zonele rurale înregistrează rate mai ridicate ale sărăciei, o concentrare a segmentelor de forță de muncă cu un nivel mai scăzut de calificare și o piață a muncii mai slabă, aceste date evidențiază legăturile dintre lipsa oportunităților de angajare și nivelul de sărăcie.

În timp ce oferta de de muncă este în scădere, cererea de competențe este în creștere și se preconizează că deficitul și neconcordanțele între cerere și ofertă se vor acutiza pe măsură ce dubla tranziție verde și digitală avansează. Deficitul de competențe și neconcordanțele între acestea și cererea pieței, deja considerabile, se adâncesc tot mai mult: lipsa de competențe adecvate în rândul forței de muncă era deja principala constrângere pentru întreprinderile din România înainte de pandemie, potrivit sondajelor Băncii Mondiale în rândul întreprinderilor (figura 2.9), iar rata locurilor de muncă vacante s-a dublat între 2013 și 2019. O mare parte dintre persoanele cu studii superioare sunt fie suprainstruite pentru ocupația lor (neconcordanță pe verticală), fie lucrează într-un sector care nu corespunde domeniului lor de studii (neconcordanță pe orizontală)^{73 74}. Procesele de producție automatizate și economia dominată din ce în ce mai mult de servicii necesită mai multe abilități cognitive non-rutinier, cum ar fi gândirea critică și abilitățile socio-comportamentale, precum și mai multe competențe digitale (de bază, pentru majoritatea lucrătorilor, dar și avansate, pentru

FIGURA 2.9 Deficitul de forță de muncă calificată a devenit principala constrângere pentru întreprinderi

Sursa: Sondajul Băncii Mondiale în rândul întreprinderilor 2013, 2019.

locurile de muncă legate de IT). Totuși, s-au înregistrat deficite de forță de muncă atât în ocupațiile cu nivel înalt, cât și în cele cu nivel scăzut de calificare⁷⁵. Viitorul Diagnostic al sectorului privat din România (CPSD) cuprinde o analiză mai detaliată pe această temă.

Deficitele de competențe ar putea reprezenta un obstacol în calea dublei tranziții verzi și digitale, iar ajustarea paralelă a cererii de competențe ar putea adânci inegalitățile între regiunile și grupele de populație din România. România are rezultate slabe la capitolul competențe digitale, clasându-se pe ultimul loc în UE în ceea ce privește capitalul uman digital. Mai puțin de o treime dintre persoanele cu vârste cuprinse între 16 și 74 de ani au cel puțin competențe digitale de bază (față de media UE de 58 %) și doar 35 % au cel puțin competențe software de bază (față de media UE de 61 %). Dintre zonele urbane din UE, cele din România se situează pe ultimul loc în ceea ce privește competențele digitale, iar dintre zonele rurale, cele din România se situează pe penultimul loc. Emigrația continuă să aibă efecte negative: deși România are o proporție relativ mare de absolvenți în domeniul TIC (5,6 % din totalul absolvenților în 2020, față de media UE de 3,6 %), ponderea specialiștilor TIC în cadrul forței de muncă (2,2 %) este mult inferioară celei din restul UE (3,9 %). Există și „oaze” de competențe digitale, dar adesea acestea par să deservească piețele străine: România este singura țară din UE prezentă în topul celor mai mari 20 de furnizori de lucrători în domeniul dezvoltării de software pe platformele de muncă online în limba engleză⁷⁶. Lipsa generală a competențelor digitale în rândul populației reprezintă un impediment clar pentru adoptarea pe scară mai largă a serviciilor digitale de către cetățeni și întreprinderi și, de asemenea, poate să încetinească tranziția către locuri de muncă verzi, care necesită niveluri relativ ridicate de competențe.

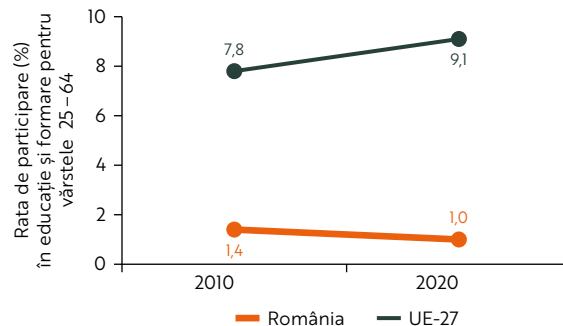
Dezvoltarea și activarea competențelor sunt la un nivel scăzut, iar sistemul deficitar de furnizare de competențe împiedică România să facă față circumstanțelor mondiale în continuă schimbare. Sistemul de educație și formare reușește cu greu să ofere competențele de care are nevoie țara, iar faptul că nu există o conexiune între angajatori, lucrători și furnizorii de educație și de formare determină diferitele părți interesate să acționeze în mod izolat⁷⁷. Ca atare, doar aproximativ 20 % din nevoile actuale ale pieței muncii sunt acoperite. Înainte de izbucnirea pandemiei de COVID-19, sistemul de învățământ reușea cu greu să ofere o educație de înaltă calitate tuturor elevilor și studenților, iar țara se confrunta cu o serie de provocări legate de dezvoltarea umană (a se vedea secțiunea 2.2). Atât numărul celor care părăsesc timpuriu școala, cât și rata analfabetismului funcțional și calitatea învățământului terțiar reprezintă motive de îngrijorare. România are performanțe deosebit de slabe în raport cu mediile UE, înregistrând un număr mare de NEET și de persoane care părăsesc timpuriu școala⁷⁸.

România are cea mai mică rată de participare la învățarea pe tot parcursul vieții din UE, din cauza barierelor culturale și sistemice. Aproximativ 1 % dintre persoanele cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani participă la activități de învățare în rândul adulților, cu mult sub obiectivele naționale și sub media UE de 9,1 % (figura 2.10). În România, învățarea pe tot parcursul vieții nu deblochează, de obicei, o evoluție pozitivă a salariului sau a carierei, nici nu este apreciată la nivel personal, în special în rândul persoanelor de peste 40 de ani⁷⁹. Educația și formarea profesională (EFP) a intrat în atenția publicului în ultimul deceniu din cauza deficitului de forță de muncă din țară, dar calitatea sa este sub nivelul optim. Competențele non-tehnice sunt de asemenea deficitare, întrucât nici învățământul tradițional, nici sistemul EFP nu se concentrează asupra acestora⁸⁰.

În sfârșit, firmele românești investesc relativ puțin în formarea competențelor, doar 21 % dintre firme oferind formal instruire angajaților, față de 31 % în EAC și 36 % în țările cu venituri ridicate⁸¹.

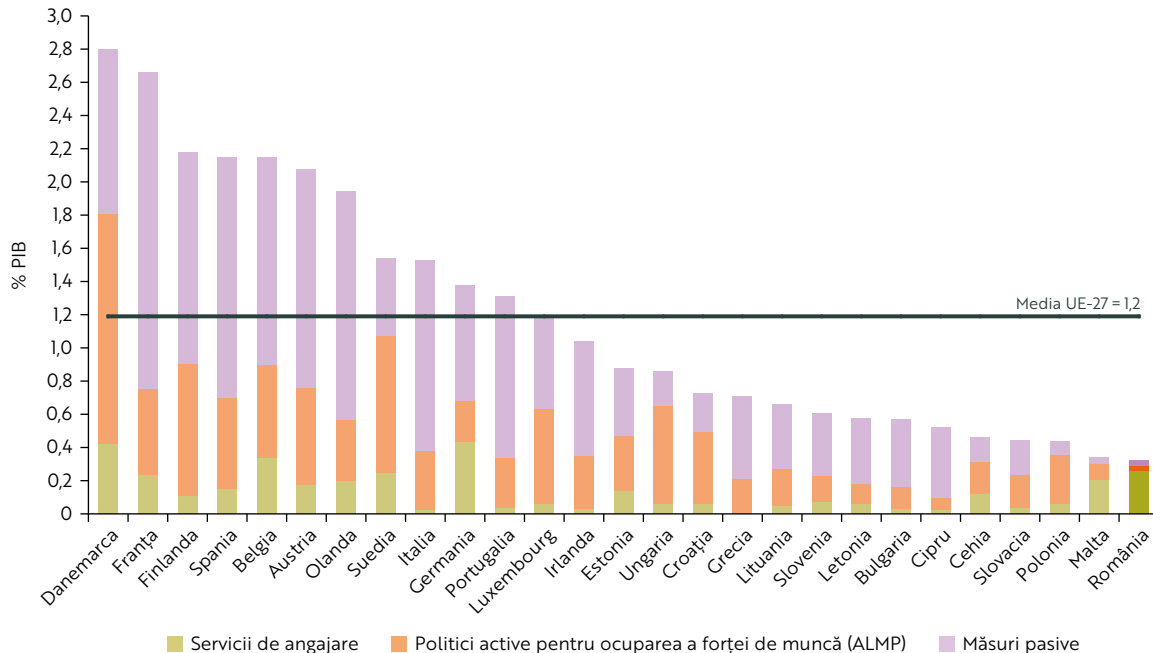
Cheltuielile publice reduse și relativ ineficiente pentru politicile active în domeniul forței de muncă contribuie la nivelul scăzut de accesibilitate a informațiilor privind oportunitățile de pe piața muncii⁸². În pofida faptul că există suficiente fonduri UE pentru a sprijini extinderea programelor destinate pieței muncii, România este țara din UE care cheltuiește cel mai puțin în acest domeniu în raport cu PIB-ul său⁸³ — doar 0,09 % din PIB în 2018, mai puțin de 10 % din suma cheltuită în medie în UE-27 (figura 2.11)⁸⁴. În plus, 40 % din cheltuieli sunt destinate mai degrabă unor măsuri pasive decât unor măsuri active care să vizeze stimularea perspectivelor de activitate lucrativă sau a capacității de câștig. Cheltuielile publice ale României pentru protecție socială și asistență socială sunt relativ mici comparativ cu ale altor state membre ale UE și ale altor țări din EAC. Astfel, pe lângă faptul că se confruntă cu inegalitatea accesului la servicii, persoanele sărace nu dispun nici de resurse pentru a investi în capitalul lor uman⁸⁵.

FIGURA 2.10 Ponderea populației implicate în învățarea pe tot parcursul vieții este scăzută

Sursa: Eurostat (TRNG_LFS_02), rata de participare la educație și formare (ultimele 4 săptămâni).

FIGURA 2.11 Cheltuielile României pentru programele destinate pieței muncii sunt cele mai reduse din UE

Sursa: Eurostat.

2.4 CONECTIVITATEA SCĂZUTĂ, DEZVOLTAREA DEFICITARĂ A SECTORULUI FINANCIAR ȘI MEDIUL DE AFACERI NEFAVORABIL ÎMPIEDICĂ DEZVOLTAREA SECTORULUI PRIVAT

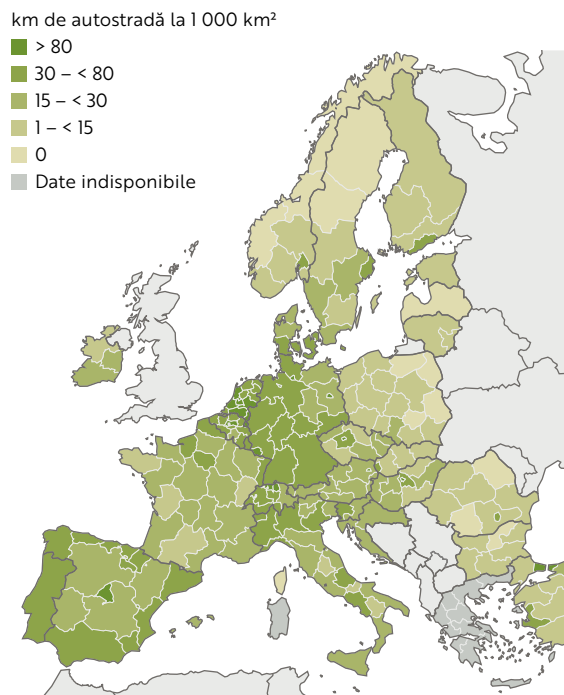
Mai mulți factori, pe lângă deficiturile de competențe și neconcordanțele între acestea și cererea pieței (discutate în secțiunea 2.3), împiedică dezvoltarea sectorului privat din România. În primul rând, decalajele în materie de infrastructură — în mare parte din cauza investițiilor publice ineficiente care rezultă din slăbiciunea instituțională — sunt semnificative atât la nivel național, cât și mai ales în regiunile rămase în urmă (secțiunea 2.1). În al doilea rând, piețele financiare subdezvoltate și lipsa de capacitate în sectorul public limitează absorbția unor fonduri europene substanțiale și împiedică dezvoltarea parteneriatelor public-private (PPP). În al treilea rând, mediul de afaceri este imprevizibil, suprareglementat și nefavorabil inovării și concurenței. Viitorul CPSD România cuprinde o analiză mai detaliată a acestor subiecte.

În pofida investițiilor publice semnificative, calitatea și acoperirea infrastructurii rămân sub standardele UE. Calitatea infrastructurii generale din România în perioada 2008–2018 a fost cea mai scăzută din UE⁸⁶. Potrivit raportului Competitivitatea globală 2019 al Forumului Economic Mondial, România s-a clasat pe locul 55 la nivel mondial în ceea ce privește calitatea infrastructurii generale, după țări precum Maroc și Mexic, ocupând o poziție chiar mai slabă în ceea ce privește calitatea drumurilor (locul 119 din 141 de țări). Principalele subsectoare de infrastructură necesită investiții mai mari și mai eficiente includ: transporturi (drumuri, căi ferate, aeriene, căi navigabile și porturi); energie (rețea de transport, surse regenerabile și eficiență energetică), subsectorul digital (rețele de telecomunicații și centre de date) și servicii municipale (apă, gestionarea deșeurilor, transport urban și periurban și termoficare). Prezența majoră a ICS-urilor în domeniul infrastructurii (în special în sectorul transporturilor și al energiei) conduce la investiții insuficiente și/sau exclude sectorul privat (a se vedea secțiunea 2.2).

Rețeaua de transport a României este printre cele mai scurte și mai puțin dense din UE. România se numără printre țările UE care au făcut cele mai mici progrese în ceea ce privește construirea rețelei transeuropene de transport (TEN-T), finalizând doar 35 % din lungimea rețelei centrale de drumuri TEN-T (886 km din 2 544 km) și 23 % din rețeaua centrală feroviară convențională TEN-T (572 km din 2 514 km). Cea mai densă rețea de autostrăzi se găsește în jurul Bucureștiului și al unor noduri economice cheie din centrul și vestul țării, în timp ce regiuni întregi din est și sud sunt complet lipsite de autostrăzi (figura 2.12). Densitatea feroviară se situează în jurul mediei UE (figura 2.13), însă rețeaua are nevoie de reparații și modernizări urgente: este electrificată în proporție de mai puțin de 40 %, viteza medie în 2022 a fost sub 45 km/h la trenurile de călători și 15 km/h la trenurile de marfă. Rețeaua de căi navigabile interioare are o densitate scăzută și este în mare parte neutilizată.

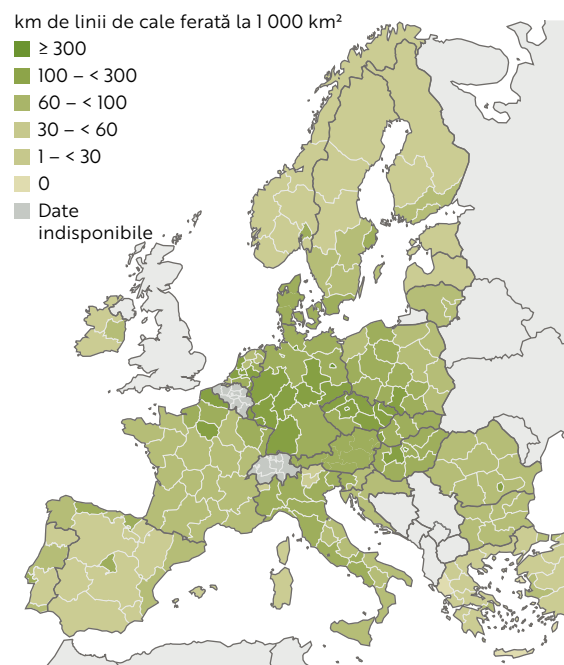
O mai bună guvernare este esențială pentru realizarea unei infrastructuri de transport mai verde și de calitate superioară⁸⁷. La baza deficitului de infrastructură al României stau, în mare parte, sistemele de guvernare marcate de instabilitate și ineficiență în realizarea proiectelor. În pofida nevoilor majore de investiții și a disponibilității unor resurse financiare semnificative, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii cheltuiește în mod obișnuit mai puțin decât creditele bugetare inițiale

FIGURA 2.12 Densitatea autostrăzilor din România este printre cele mai scăzute din UE

Sursa: Eurostat 2020.

FIGURA 2.13 Densitatea căilor ferate este la nivelul mediei UE, însă rețeaua are nevoie de reparații și modernizări urgente

Sursa: Eurostat 2020.

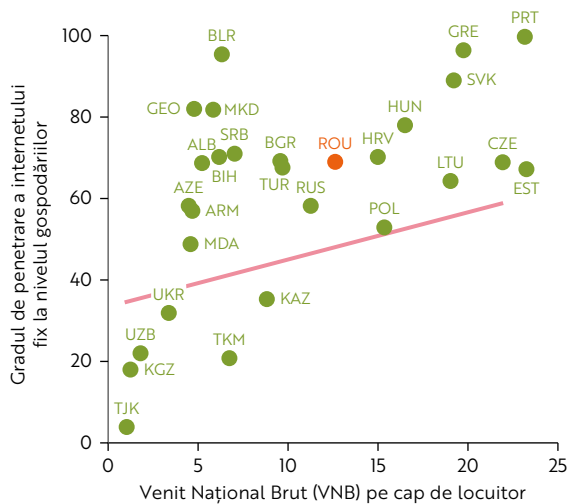
și rectificate (cu o medie de 29 % în perioada 2015–2019). De asemenea, România nu valorifică ocazia de a adopta modelul de parteneriat public-privat, acolo unde este cazul, pentru a implica sectorul privat în finanțarea, dezvoltarea, modernizarea și exploatarea activelor-cheie de infrastructură — parțial din cauza lipsei unui cadru legislativ și de reglementare solid⁸⁸.

Acoperirea insuficientă a rețelelor de infrastructură de transport reprezintă un obstacol în calea competitivității și a creării de locuri de muncă. Deficiențele infrastructurii de transport de bază sunt menționate adesea drept constrângeri insurmontabile pentru investiții și dezvoltarea sectorului privat⁸⁹ și drept o cauză majoră a decalajelor regionale persistente în ceea ce privește performanța economică. Într-un sondaj al BEI din 2019, 73 % dintre IMM-urile respondente au menționat că infrastructura de transport inadecvată reprezintă un obstacol principal în calea extinderii investițiilor⁹⁰. În plus, în 2017, Banca Mondială a constatat o corelație semnificativă din punct de vedere statistic între starea drumurilor și accesul la educație (în sensul că o calitate scăzută a drumurilor este strâns legată de un acces redus la educație)⁹¹. Nu în ultimul rând, lipsa căilor ferate metropolitane împiedică mobilitatea forței de muncă.

România are performanțe relativ bune în ceea ce privește infrastructura digitală, dar între regiuni sunt diferențe mari, iar nivelul competențelor este insuficient. În 2020, 92 % dintre gospodăriile din București-Ilfov erau conectate la internet (fix și/sau mobil), în timp ce în

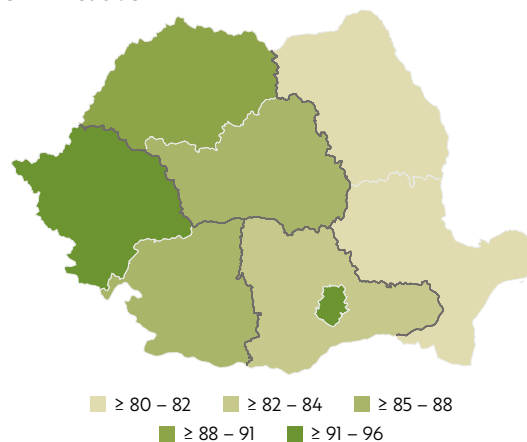
Regiunea Nord-Est rata era de doar 77 % (figura 2.15). În plus, așa cum s-a discutat în secțiunea 2.3, valorile competențelor digitale și utilizarea productivă a internetului rămân slabe.

FIGURA 2.14 În România, gradul de utilizare a internetului fix la nivelul gospodăriilor este destul de ridicat

Sursa: datele TeleGeography 2021; datele ITU 2020.

FIGURA 2.15 Diferențele regionale privind accesul la internet (fix și mobil) sunt semnificative

Sursa: vizualizare cartografică pe baza datelor Eurostat

Notă: Accesul gospodăriilor la internet este măsurat ca și procent al gospodăriilor în care orice membru poate accesa internetul de acasă.

Sectorul energetic al României a făcut progrese de la aderarea țării la UE, dar mai rămân multe de făcut în ceea ce privește securitatea energetică și decarbonizarea. În cadrul raportului Energy Architecture Performance Index (EAPI) 2017 (Indicele de performanță a arhitecturii energetice 2017) al Forumului Economic Mondial⁹², care ierarhizează 127 de țări în funcție de capacitatea lor de a furniza energie sigură, durabilă și la prețuri accesibile, România s-a clasat pe locul 24 — un salt de 15 locuri față de EAPI 2009 — și pe locul 16 în rândul membrilor UE. Potrivit indicelui respectiv, România depășește media UE în ceea ce privește capacitatea sectorului energetic de a susține creșterea și dezvoltarea economică, dar este inferioară mediei UE în ceea ce privește sustenabilitatea mediului și accesul la energie/securitatea energetică. Principalele provocări pentru securitatea energetică a României sunt: (i) valorificarea bogățiilor naturale prielnice ca surse regenerabile de energie (în special energia eoliană); și (ii) realizarea de interconexiuni, care ar stimula și potențialul de export de energie al țării. În 2020, nivelul de interconectare a rețelelor electrice din România a fost de 9 %⁹³, sub obiectivul de 10 % stabilit de UE. Infrastructura de încălzire este veche și inefficientă: 80 % din capacitatea de generare a energiei termice este mai veche de 30 de ani, iar unele instalații au peste 45 de ani vechime. Înverzirea sectorului energetic va fi esențială pentru atingerea obiectivelor de decarbonizare ale României și pentru asigurarea securității energetice (a se vedea secțiunea 2.5 și viitoarele CCDR și CPSD România pentru mai multe detalii)⁹⁴.

Infrastructura municipală — inclusiv apa, transportul urban, iluminatul stradal și gestionarea deșeurilor solide — rămâne subdezvoltată și necesită investiții semnificative. Transportul urban se confruntă cu provocări în multe orașe, Bucureștiul situându-se

printre cele mai aglomerate din lume, iar sectorul transporturilor a fost cauza principală a creșterii emisiilor de gaze cu efect de seră din țară din ultimii ani, în principal ca urmare a navetei zilnice în cadrul zonelor metropolitane. Mobilitatea electrică rămâne scăzută. România a rămas în urmă și în ceea ce privește eliminarea deșeurilor, bazându-se pe depozitele de deșeuri — o soluție poluantă și ineficientă — în cea mai mare măsură din UE, în timp ce ratele de reciclare sunt printre cele mai scăzute din UE (0,392 tone pe cap de locuitor, față de media UE de 2,304 tone pe cap de locuitor, conform Eurostat).

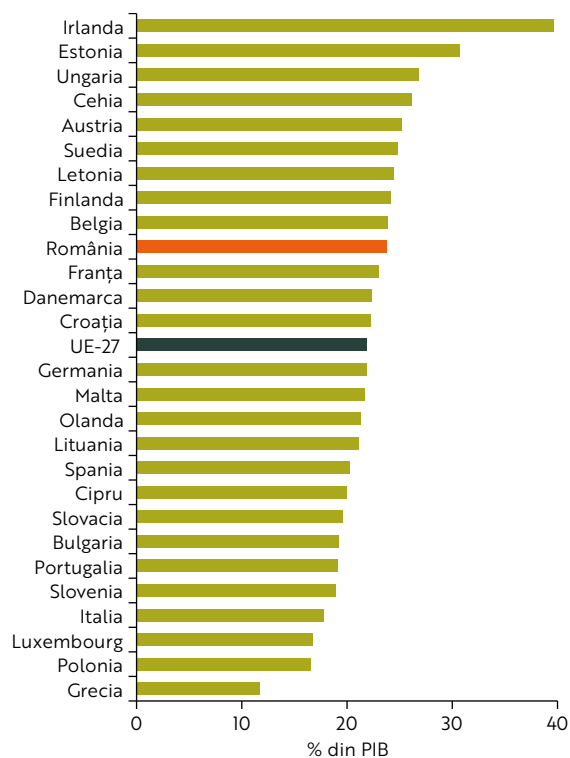
Investițiile publice scăzute, volatile și ineficiente perpetuează decalajele de infrastructură.

Investițiile publice au avut o medie de 4,2 % din PIB în perioada 2000–2020, peste media de 3,2 % din PIB înregistrată în UE-27, dar au fost foarte volatile⁹⁵. Reducerea de către guvern a investițiilor ca instrument pentru atingerea țintelor privind deficitul bugetar a contribuit în mod semnificativ la volatilitate. În plus, impactul investițiilor publice a fost slab, din cauza unor factori precum coordonarea instituțională insuficientă, punerea în aplicare și monitorizarea ineficientă a politicilor, procesul decizional politizat și politicile deficitare în domeniul resurselor umane din administrația publică. Prin urmare, infrastructura de transport rămâne insuficientă și de slabă calitate, în pofida disponibilității unor fonduri europene substanțiale.

Investițiile private au fost relativ mari în ultimii ani, dar mediul de afaceri imprezvizibil, gradul ridicat de control al statului asupra economiei și insuficienta dezvoltare a piețelor financiare limitează creșterea acestora. În 2020, investițiile mediului de afaceri din România au fost de 14,8 % din PIB, puțin peste media UE și mai mari decât în majoritatea celorlalte țări din regiune⁹⁶. Fluxurile de investiții străine directe (ISD) s-au redresat după pandemie, ajungând la 8,9 miliarde EUR în 2021 și urcând până la 10,7 miliarde EUR în 2022⁹⁷. Ca urmare a remaniierilor guvernamentale frecvente, o mare parte din potențialul de reformă identificat în DST 2018 a rămas nevalorificat. Progresele în ceea ce privește îmbunătățirea guvernantei ICS-urilor și ajustarea domeniului de activitate al acestora au stagnat, iar în anumite sectoare statul rămâne atât autoritatea de reglementare, cât și proprietarul principalilor jucători corporativi⁹⁸. Astfel, firme românești de toate dimensiunile și din toate sectoarele au indicat în 2016–2021 că climatul politic și de reglementare a fost principalul obstacol în realizarea investițiilor planificate⁹⁹.

Sectorul financiar al României rămâne subdezvoltat în comparație cu cel al țărilor din regiune și cu cel al țărilor similare ca venituri. Activele sectorului financiar, ca procent din PIB, se situau la 77,1 % la sfârșitul anului 2021. Deși sectorul este dominat de

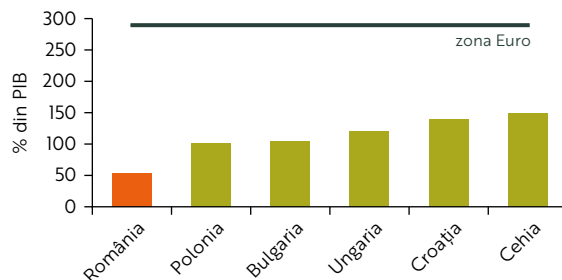
FIGURA 2.16 Investițiile în România (ca procent din PIB) sunt comparabile cu media UE-27 (2019–2020), dar nevoile sunt mult mai mari

Sursa: Eurostat.

bănci, activele acestora au reprezentat 53,5 % din PIB în 2021 — mai puțin de jumătate față de țările similare (Polonia, Bulgaria, Ungaria și Croația) și aproximativ o cincime din media UE¹⁰⁰. Intermedierea creditelor bancare este superficială, limitând oferta de posibilități de finanțare a investițiilor pentru firme. Potrivit Finstats 2020, creditul total s-a ridicat la 26% din PIB în 2020, semnificativ sub percentila 25 preconizată și mai mic decât media de 41 % din EAC¹⁰¹. Oferta de credite pentru întreprinderi a fost de 12,9 % din PIB în 2021, față de o medie de 22,5 % în Bulgaria, Croația, Ungaria și Polonia¹⁰². În ansamblu, creditarea bancară este foarte concentrată în regiunea București-Ilfov¹⁰³. În plus, sectorul privat beneficiază de o finanțare redusă din partea instituțiilor financiare nebancale (IFN) și a piețelor de capital, în special pe termen lung. IFN-urile sunt mici — deși pot juca un rol important pentru microantreprenori, deoarece multe sunt situate în zone rurale și în orașe mici. Piețele de capital din România rămân cele mai puțin dezvoltate din Europa, iar baza de investitori instituționali este restrânsă. Piața internă a datoriilor este dominată de obligațiunile guvernamentale, în timp ce peisajul titlurilor emise de societăți rămâne subdezvoltat. Bursa de Valori București are lichiditate redusă și este semnificativ mai mică decât bursele celorlalte țări din regiune: în septembrie 2022, piața sa principală număra doar 83 de societăți listate, cu o capitalizare bursieră totală de 28,5 miliarde EUR (sau 11,9 % din PIB)¹⁰⁴. Finanțarea capitalului de risc și a capitalului privat este, de asemenea, limitată.

FIGURA 2.17 Ponderea activelor totale ale sectorului bancar în PIB rămâne scăzută (T2 2021)

Sursa: Depozitul de date al BCE.

România are un nivel scăzut de incluziune financiară, inclusiv în ceea ce privește deținerea și utilizarea de conturi bancare, accesul la finanțare și utilizarea plăților digitale. 69,8 % dintre adulți dețin un cont curent¹⁰⁵ — sub media regională și mediile pe categorii de venituri. Accesul la servicii financiare este concentrat în regiunea București, cu decalaje majore în cazul consumatorilor din mediul rural, cu venituri mai mici și cu un nivel de educație mai scăzut¹⁰⁶. Utilizarea conturilor și economiile sunt, de asemenea, mai reduse decât în celelalte țări din regiune. Deși în trecut nivelul de deținere și utilizare a cardurilor a fost scăzut, plățile digitale au crescut semnificativ în ultimii ani¹⁰⁷: potrivit Global Findex 2021, peste 63 % dintre adulți au declarat că au efectuat sau au primit o plată digitală în anul precedent¹⁰⁸. Nivelul scăzut de incluziune financiară se datorează atât constrângerilor legate de cerere, cât și celor legate de ofertă: slaba alfabetizare financiară, neîncrederea în sectorul financiar, confortul oferit de utilizarea numerarului, precum și o infrastructură rurală deficitară în ceea ce privește plățile, deoarece punctele de acces fizice din zonele rurale (precum bancomatele și sucursalele bancare) s-au redus în mod constant.

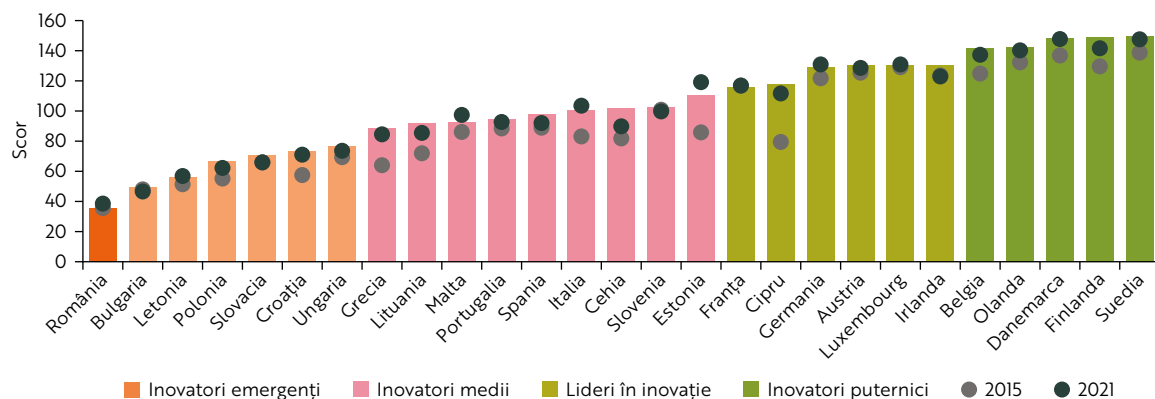
MIMM-urile sunt slab deservite de sectorul financiar. În 2019, MIMM-urile reprezentau 53 % din PIB și în cadrul lor era angajată 66 % din forța de muncă din România. Cu toate acestea, creditul în curs de derulare primit de IMM-uri de la băncile comerciale s-au ridicat la 75 % din PIB în 2020, cea mai mică pondere în rândul țărilor din regiune, cu excepția Poloniei¹⁰⁹. Sondajul Băncii Mondiale în rândul întreprinderilor 2019 a constatat că 36 % dintre întreprinderile mici și 46,6 % dintre întreprinderile mijlocii aveau un împrumut/o linie de credit¹¹⁰. Mai puțin de o treime dintre firme se bazează

pe bănci pentru a-și finanța investițiile (o pondere mai mică decât în celelalte țări din regiune), multe firme bazându-se în principal pe surse interne de finanțare¹¹¹. Cu toate acestea, MIMM-urile în sine nu percep accesul la finanțare ca pe un obstacol semnificativ în calea activității lor, conform sondajelor în rândul întreprinderilor realizate de Banca Mondială și sondajelor BNR. În general, finanțarea MIMM-urilor din România este limitată atât de factori legați de cerere (subcapitalizarea firmelor, informalitate, garanții limitate, alfabetizare financiară scăzută), cât și de factori legați de ofertă (deficiențe în infrastructura financiară). Viitorul CPSD România cuprinde o discuție mai detaliată asupra rolului de facilitare al sectorului financiar pentru investițiile sectorului privat.

Economia României este mai puternic reglementată și mai puțin competitivă decât în aproape orice altă țară din UE. Controlul statului este omniprezent, proprietatea statului asupra unor companii și tratamentul preferențial al ICS-urilor fiind mai ridicate decât în orice țară din cadrul OCDE sau al UE¹¹². Sarcina impusă de reglementare în România este, de asemenea, printre cele mai ridicate din UE¹¹³. De exemplu, constrângerile rigide în ceea ce privește furnizarea de servicii juridice împiedică accesul firmelor la unele resurse necesare, iar cerințele administrative pentru întreprinderile nou-înființate sunt aproape cele mai oneroase din UE (după cele din Bulgaria) începând din 2018¹¹⁴. De asemenea, băncile consideră cadrul legislativ imprevizibil drept un factor de risc major, cu un efect negativ asupra gradului de intermediere financiară în economie¹¹⁵.

Capacitatea de inovare a economiei României este redusă, în principal deoarece investițiile sunt excesiv de scăzute și există un permanent deficit de competențe. Tabloul de bord al UE privind inovarea consideră România un „inovator emergent” și o clasează pe ultimul loc în UE, semnalând o capacitate slabă a firmelor românești de a avansa în lanțul valoric. Țara are, de departe, cea mai mică pondere a întreprinderilor inovatoare din UE — în 2019, doar 10 % dintre firmele românești introduseseră un produs sau un serviciu nou sau îmbunătățit semnificativ în ultimele 12 luni. Firmele românești nu reușesc să inoveze la fel de mult ca firmele din UE în ceea ce privește produsele și procesele, marketingul și structura organizațională, cheltuiesc mai puțin pentru cercetare și dezvoltare, depun mai puține cereri de brevete și sunt mai puțin pregătite în domeniul TIC¹¹⁶.

FIGURA 2.18 România se situează pe ultimul loc în clasamentul UE privind inovarea

Sursa: Tabloul de bord european privind inovarea 2022.

Calitatea mediului de afaceri este foarte inegală la nivelul țării. Indicele regional al capitalului uman evidențiază disparități puternice în ceea ce privește oportunitățile de care se bucură cetățenii municipiilor din România¹¹⁷. Concentrația firmelor variază, de asemenea, substanțial în țară (figura 2.19). Indicele mediului de afaceri local, realizat de Institutul Aspen România, evaluează și clasifică municipiile din România pe baza a patru factori: antreprenoriatul local, inovarea, finanțarea investițiilor și sprijinul public local. Scorul pentru București, cel mai performant municipiu, a fost de aproape șapte ori mai mare decât cel pentru Vaslui, orașul cel mai puțin performant. Anterior, evaluările regionale, indicatorii financiari și alte statistici regionale prezentau o imagine similară. Dubla tranziție verde și digitală ar putea să adâncească și mai mult inegalitățile regionale prin exacerbarea decalajului digital, reducerea oportunităților de afaceri în regiunile cu industrii cu emisii ridicate sau epuizarea capacității municipiilor de a absorbi fonduri UE suplimentare.

Mediul de afaceri imprevizibil, piețele financiare insuficient dezvoltate, instituțiile slabe, lipsa de conectivitate și deficitul de competențe frânează dezvoltarea sectorului privat, contribuția MIMM-urilor la economia națională fiind mai mică decât în celelalte țări din regiune¹¹⁸. Decalajul dintre regiunea București

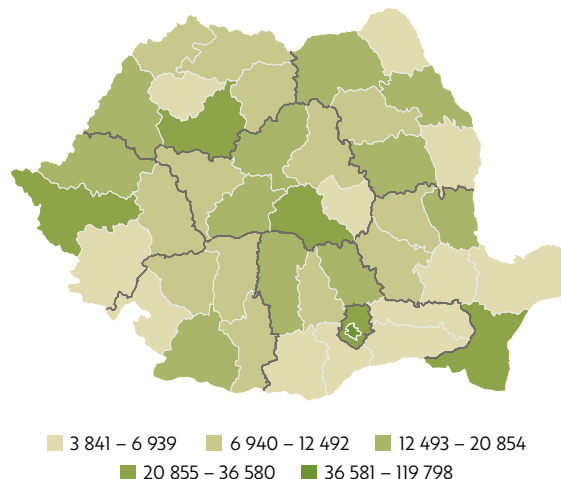
și restul țării în ceea ce privește performanța firmelor se adâncește. Ca urmare a acestor provocări, 14 % dintre firmele românești au avut mai multe datorii decât active în 2018, una dintre cele mai mari rate ale firmelor cu capital negativ din Europa¹¹⁹.

2.5 PROVOCĂRILE ÎN REALIZAREA TRANZIȚIEI VERZI ȘI ÎN ATENUAREA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE DEVIN EVIDENTE

Schimbările climatice prezintă atât oportunități uriașe, cât și riscuri semnificative pentru România. DST 2018 a subliniat necesitatea ca România să își dezvolte capacitatea de adaptare la schimbările climatice și reziliența la dezastre naturale (a se vedea secțiunea 2.6). De atunci, PVE a pus accentul pe măsuri echitabile de atenuare a schimbărilor climatice prin intermediul tranziției verzi. De asemenea, PVE cuprinde un plan de acțiune pentru ca statele membre UE să utilizeze mai des și mai eficient resursele printr-o economie circulară și nepoluantă, să restabilească biodiversitatea și să reducă poluarea. Viitorul raport de țară privind clima și dezvoltarea (CCDR) pentru România va discuta aceste aspecte în detaliu.

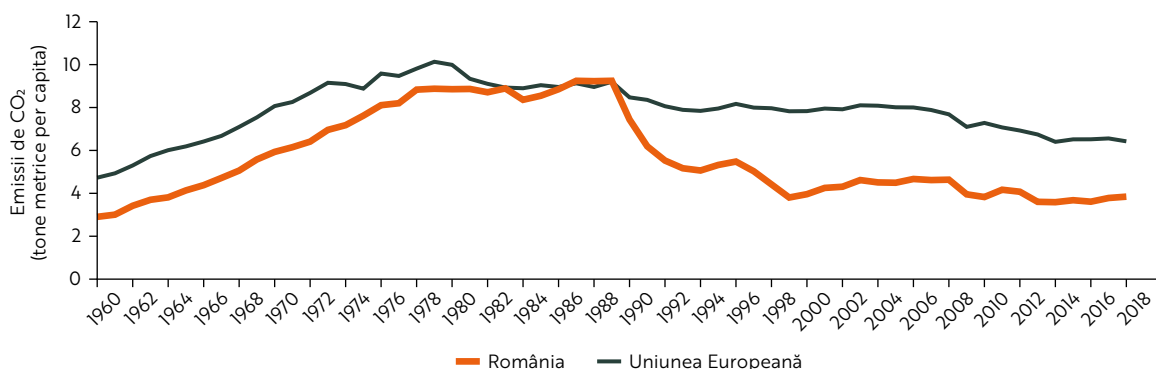
PVE și strategiile naționale ale României stabilesc obiective ambițioase, care necesită politici publice și măsuri considerabile. Emisiile de CO₂ pe cap de locuitor ale României sunt sub media UE (figura 2.20), însă în absența unor politici¹²⁰ se preconizează că ele vor crește, riscând să compromită îndeplinirea obiectivelor stabilite în Acordul de la Paris și în PVE.

FIGURA 2.19 Numărul de firme variază semnificativ în funcție de județ

Sursa: Banca Mondială, pe baza datelor Institutului Național de Statistică (2019).

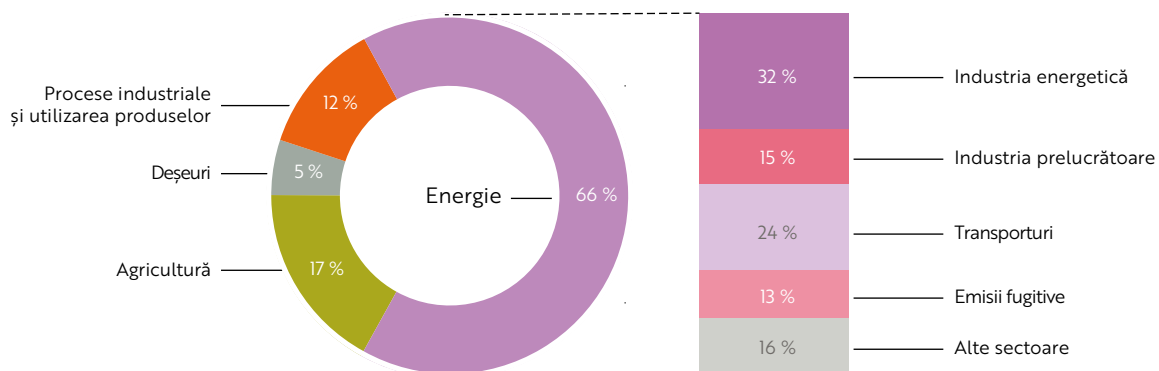
FIGURA 2.20 Emisiile de CO₂ pe cap de locuitor (1962–2018)

Sursa: Indicatorii de dezvoltare mondială.

Sectorul energetic este principalul contribuitor la emisiile de GES din România, ceea ce subliniază importanța tranziției energetice. Sectorul energetic generează 66 % din emisiile de gaze cu efect de seră din România (unde 32 % din emisii provin direct din industria energetică, 24 % din transporturi și 15 % din activitățile de producție), agricultura — 17 %, procesele industriale și utilizarea produselor — 12 %, iar deșeurile — 5 % (figura 2.21).

FIGURA 2.21 Mai mult de jumătate din emisiile de gaze cu efect de seră din România provin din sectorul energetic. Observație: datele nu includ activitățile LULUCF.

Sursa: Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, Inventarul național al emisiilor de gaze cu efect de seră 2018.

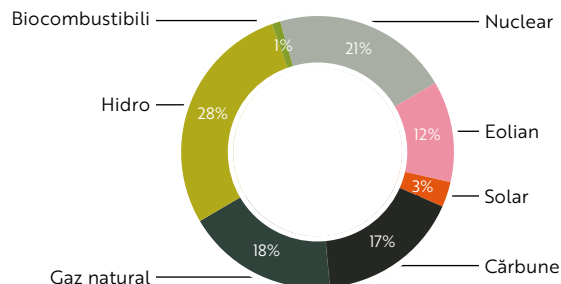
Tranziția către aprovizionarea cu energie verde și către un consum de energie mai eficient este esențială pentru îndeplinirea obiectivelor ambițioase privind clima și pentru consolidarea securității energetice. În 2020, producția de energie electrică s-a bazat în mare măsură pe combustibilii fosili (36 %), urmați de hidroenergie (28 %) și de energia nucleară (20 %) (figura 2.22). Energia eoliană și solară reprezintă aproximativ 16 % din mixul energetic. Ultimul deceniu a adus schimbări structurale semnificative în sectorul energetic: în timp ce ponderea cotei cărbunului s-a înjumătățit, sursele regenerabile de energie au acoperit cea mai mare parte a lacunei lăsate de acesta, datorită

dezvoltării accelerate în perioada 2010–2015, iar ponderea gazului natural a crescut de la 11 % la 18 %. Totuși, odată cu închiderea treptată a centralelor pe cărbune și fără noi investiții în producție din 2015, România a devenit importator net de energie electrică în 2019, iar ponderea energiei din surse regenerabile rămâne cu mult sub media UE-27. Intensitatea energetică a României, deși peste media europeană, a scăzut, în timp ce oportunitățile de eficientizare energetică rămân în mare măsură nevalorificate.

Eforturile de decarbonizare a sistemului energetic necesită investiții publice (de exemplu, în rețele de transport), precum și investiții private (de exemplu, în producția de energie electrică din surse regenerabile și în generarea de energie termică). În cadrul PNRR, România s-a angajat să elimine complet utilizarea cărbunelui până în 2032. Într-un moment în care toate centralele pe bază de cărbune urmează să fie dezafectate, se constată că investițiile sectorului privat în capacitatea de producție din surse regenerabile au fost insuficiente încă din 2015. În plus, este nevoie de o nouă infrastructură de transport și de echilibrare, inclusiv de rețele inteligente, pentru a gestiona înlocuirea unităților pe bază de cărbune cu tehnologii de producere variabilă a energiei electrice, precum și pentru a permite descentralizarea capacității de producție și participarea mai activă a consumatorilor de energie la gestionarea sistemului. În ceea ce privește termoficarea, majoritatea instalațiilor de producție existente funcționează de peste 30 de ani, iar modernizarea va necesita investiții de peste 300 de milioane EUR. În plus, termoficarea — împreună cu sectorul industrial și cel al transportului de marfă — va trebui să treacă de la combustibilii fosili la alternative mai curate, cum ar fi hidrogenul verde sau albastru, biogazul sau biocombustibilii, ceea ce presupune investiții în producerea și transportul acestora și în modernizarea echipamentelor și a instalațiilor pentru utilizarea finală. În cele din urmă, este stringentă nevoia de renovare a clădirilor existente, pentru a reduce consumul de energie și expunerea la volatilitatea prețurilor internaționale ale energiei și pentru a îmbunătăți securitatea și confortul locuințelor. În acest context dificil, sectorul energetic reușește cu greu să atragă investiții private la scară largă, din cauza unor cadre de reglementare instabile, a capacității și a resurselor limitate din sectorul public pentru gestionarea tranziției și a influenței excesive a ICS-urilor asupra sectorului. Viitoarele CPSD și CCDD pentru România analizează aceste aspecte mai în detaliu.

Decarbonizarea transporturilor va fi, de asemenea, importantă pentru atingerea obiectivelor de emisii zero nete, pe fondul dependenței excesive de transportul rutier și al pregătirii slabe pentru mobilitatea electrică. Transportul generează aproximativ 16 % din emisiile de gaze cu efect de seră ale țării, iar peste 90 % din această pondere provine din transportul rutier¹²¹; prin urmare, sectorul rutier are un rol major în tranziție. Sectorul de mobilitate electrică din România se află încă într-o etapă incipientă¹²². Numărul de vehicule electrice este în creștere (în 2022, una din cinci mașini vândute în țară a fost fie electrică, fie hibridă), dar are încă o pondere scăzută în parcul auto total (în 2022, ponderea vehiculelor electrice și hibride a fost de 0,25 % și, respectiv, 1,2 %), în timp ce mai mult de una din patru mașini înmatriculate în țară are o vechime de peste

FIGURA 2.22 Producția de energie electrică din România se bazează în mare măsură pe combustibili fosili, hidroenergie și energie nucleară.

Sursa: Agenția Internațională a Energiei.

20 de ani. Infrastructura de încărcare este modestă, iar cele mai multe stații de încărcare sunt concentrate în București și în alte orașe mari. Raportul dintre vehiculele electrice plug-in și punctele de încărcare era de 15 la sfârșitul anului 2020, față de media UE de 12¹²³.

Intensitatea emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din agricultură în România este printre cele mai scăzute din UE. Acest lucru se datorează producției relativ mici a sectorului, dar emisiile ar putea crește în absența unor măsuri de atenuare dacă productivitatea și eficiența agricolă se vor îmbunătăți. Agenda agricolă a României este legată de politicile agricole comune ale UE (PAC UE), care oferă un cadru pentru integrarea măsurilor de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea. Următoarea perioadă de programare a PAC va fi legată în mod inextricabil de PVE, în centrul său aflându-se strategia UE „De la fermă la consumator”. Schemele de plăți directe pentru activitățile de înverzire vor fi integrate și mai mult, pentru a atinge obiectivele de mediu și climatice, stabilindu-se obiective de cheltuieli stricte pentru măsurile agricole de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea.

România este statul membru al UE cel mai puțin pregătit pentru realizarea unei economii circulare. Se depun eforturi multiple pentru a accelera tranziția circulară, inclusiv elaborarea unei strategii naționale privind economia circulară (EC). Există un corpus legislativ bogat, dar acesta se concentrează în principal pe gestionarea deșeurilor. În plus, monitorizarea și aplicarea legislației insuficiente subminează eficacitatea Planului Național de Prevenire și Gestionare a Deșeurilor. Printre principalele obstacole în calea declanșării unei tranziții mai profunde se numără absența unei viziuni pe termen lung, insuficiența capacității administrative și tehnice a administrațiilor centrale și locale, insuficiența monitorizării și aplicării legislației, datele imprecise și de slabă calitate și cooperarea redusă între părțile interesate.

Externalitățile de mediu cresc odată cu activitatea economică și cu prosperitatea zonelor urbane ale României. Poluarea aerului în zonele urbane depășește frecvent limitele UE, determinată de practicile nesustenabile de încălzire a locuințelor, de creșterea transportului urban, de prevalența vehiculelor poluante și de extinderea activităților economice. Nivelurile de poluare sunt mai mari în timpul iernii, din cauza impactului încălzirii locuințelor. Zonele rurale reușesc cu greu să gestioneze pădurile, printre altele, din cauza exploatărilor forestiere ilegale și a defrișărilor localizate. În plus, poluarea cu nutrienți și cu substanțe chimice în corpurile de apă, în special în Marea Neagră, reprezintă un motiv de îngrijorare din ce în ce mai mare, nu în ultimul rând din cauza efectelor sale transfrontaliere.

Este de așteptat ca orașele, datorită concentrației de oameni și activități economice, să fie primele care vor îmbrățișa o dezvoltare verde, rezilientă și incluzivă. Pentru a atinge obiectivul Acordului de la Paris și al PVE de atingere a neutralității climatice până în 2050, precum și obiectivul intermediar „Fit for 55”, Comisia Europeană îndrumă orașele să fie în fruntea schimbării. Misiunea „100 de orașe neutre din punct de vedere climatic până în 2030” va alocă resurse semnificative pentru ca 100 de orașe din UE și alte orașe care le vor urma să atingă neutralitatea climatică până în 2030, și să servească drept exemplu pentru alte localități și să genereze inovații care vor accelera tranziția către neutralitatea climatică. În România, orașele implicate sunt: sectorul 2 al Bucureștiului (una dintre unitățile administrative ale capitalei), Cluj-Napoca și Suceava.

Trecerea României la un model de creștere economică sustenabilă va necesita acțiuni substanțiale din partea sectorului public și privat, precum și o schimbare a percepției publice. Trei măsuri fiscale verzi vor fi esențiale pentru atingerea obiectivelor economice, sociale și de mediu ale PVE: creșterea taxelor pe carbon, eliminarea subvențiilor pentru combustibilii fosili și — cu sprijinul fondurilor UE — intensificarea investițiilor publice verzi, în special pentru decarbonizarea sectorului energiei și al transporturilor. Măsurile de politică vor avea nevoie și de sprijinul publicului. Schimbările climatice reprezintă o problemă mai puțin arzătoare pentru cetățenii români decât pentru europenii obișnuiți: doar 7 % dintre români consideră schimbările climatice cea mai gravă problemă a lumii, față de o medie a UE de aproximativ 20 %¹²⁴.

Piețele financiare joacă un rol esențial în dubla tranziție verde și digitală. Tranziția verde a României va necesita investiții substanțiale¹²⁵. Fondurile publice naționale și ale UE vor contribui la tranziție, dar restul va trebui să fie acoperit de sectorul financiar. Activele verzi reprezintă aproximativ 3 % din portofoliul băncilor românești, mai puțin de jumătate din media zonei euro, în timp ce potențialul de împrumut verde al societăților locale este estimat la aproximativ 3 miliarde EUR. În același timp, aproximativ 50 % din portofoliul de credite al băncilor românești este acordat unor societăți expuse riscurilor legate de climă. Pe partea de ofertă, capacitatea instituțională redusă împiedică creditorii să se implice mai mult în finanțarea verde, deși băncile fac progrese în direcția dezvoltării unor abordări personalizate. Pe partea de cerere, debitorii nu înțeleg riscurile și oportunitățile asociate schimbărilor climatice și nu au capacitatea de a elabora planuri de tranziție, ceea ce duce la o cerere redusă de investiții verzi și la o slabă capacitate de împrumut pentru proiectele verzi care sunt prezentate creditorilor. Deși este de așteptat ca băncile să finanțeze cea mai mare parte a investițiilor verzi ale sectorului privat din România, piețele de capital vor avea la rândul lor un rol de jucat. Guvernul intenționează să înființeze în 2023 un cadru pentru emisiunea de obligațiuni suverane verzi/sustenabile pentru a emite obligațiuni cu tematică MSG, care vor ajuta România să realizeze tranziția verde.

Capacitatea guvernului de a crea un mediu favorabil pentru tranziția verde va determina competitivitatea viitoare a economiei naționale. Guvernele pot facilita tranziția industrială verde prin: asigurarea accesului la factori de producție verzi, cum ar fi energia, la prețuri competitive; sprijinirea utilizării eficiente a resurselor de către ramurile industriale și consumatori; optimizarea și direcționarea subvențiilor către rezultate verzi; crearea unor cadre de stabilire a prețurilor carbonului care să conducă la o schimbare structurală în economie; asigurarea disponibilității unui capital uman adaptat la cerințele piețelor verzi; aprofundarea piețelor financiare și a instrumentelor de sprijinire a tranziției; și asigurarea faptului că sectorul public dispune de strategii clare pe termen lung, de capacitate tehnică și de o arhitectură instituțională adecvată. Lipsa acestor măsuri poate eroda competitivitatea economică, poate reduce cota de piață a societăților locale în Europa și poate transfera exporturile către piețe cu valoare adăugată mai mică. Acest subiect va fi explorat în viitorul CCDD România, iar viitorul CPSD România cuprinde o scurtă analiză a punctelor forte și a oportunităților de care se bucură România în cadrul lanțului valoric al energiei solare și eoliene și al vehiculelor electrice. Elaborarea și punerea în aplicare a programului guvernamental general pentru tranziție, precum și a politicilor sectoriale relevante, vor determina dacă România va putea: (i) să își protejeze resursele naturale fără a sacrifica creșterea și dezvoltarea;

(ii) să decarbonizeze economia, asigurând în același timp securitatea energetică; și (iii) să protejeze persoanele vulnerabile atât de impactul schimbărilor climatice, cât și de potențialele dislocări economice induse de tranziția verde. Eliminarea constrângerilor instituționale și de guvernantă în ceea ce privește punerea în aplicare a programelor și atragerea de fonduri în sectorul privat va fi esențială.

2.6 REZILIENȚA LA DEZASTRE NATURALE ȘI LA SCHIMBĂRILE CLIMATICE ESTE SCĂZUTĂ

România este predispusă la o serie de dezastre naturale induse de schimbările climatice, epidemii/pandemii și accidente tehnologice. În țară s-au înregistrat 101 evenimente catastrofale între 1900 și 2021 — printre care 53 de inundații, 11 cutremure, 20 de episoade de temperatură extremă, 11 furtuni și două secete majore –, care au afectat peste 2 milioane de oameni și au provocat aproape 5 000 de decese și pagube de peste 17,2 miliarde USD¹²⁶. Trebuie reamintit faptul că România se numără printre țările UE cu cel mai mare risc de cutremure și inundații cauzate de apele fluviale și de suprafață¹²⁷. Mai mult de 75 % din populația țării trăiește în zone predispușe la cutremure, Bucureștiul fiind considerat orașul cu cel mai mare risc seismic din Europa.

Riscurile potențiale și pagubele care pot fi cauzate de inundații și seisme sunt în creștere, din cauza schimbărilor climatice și a infrastructurii îmbătrânite. Răspunderea guvernamentală pentru pierderile în caz de dezastru major ar putea depăși 0,4 % din PIB, având în vedere vulnerabilitatea clădirilor rezidențiale (estimat la peste 50 % din pierderile potențiale) și a activelor publice¹²⁸. România trebuie să reducă substanțial expunerea la dezastre și la riscurile schimbărilor climatice, atât în sectorul privat, cât și în cel public, să încurajeze încheierea de asigurări pentru bunurile de uz casnic și public și să ia în considerare utilizarea instrumentelor financiare de nivel suveran (de exemplu, finanțarea contingentă și obligațiunile pentru situații de catastrofă). În 2020, fondul construit din România cuprindea peste 5,5 milioane de clădiri — clădirile rezidențiale reprezentând peste 90 % din total, urmate de unitățile de învățământ și de clădirile cu scop comercial¹²⁹. Majoritatea activelor publice sunt deținute sau gestionate de autoritățile locale, care au, astfel, un rol major în consolidarea rezilienței la dezastre și la efectele schimbărilor climatice. Dezastrele afectează, de asemenea, mijloacele de trai și bunăstarea oamenilor, riscând să ducă familiile la sărăcie¹³⁰. Indicele vulnerabilității sociale arată că nivelurile ridicate de vulnerabilitate se corelează cu rezistența scăzută la dezastre în zonele rurale periferice, care sunt deosebit de expuse riscului de cutremure și de inundații¹³¹. Și zonele urbane prezintă semne de vulnerabilitate socială.

La rândul lor, efectele dezastrelor sunt tot mai acute din cauza concentrării populației și a activelor economice și din cauza schimbărilor climatice. Incendiile forestiere, secetele, alunecările de teren, vânturile puternice și căldura extremă reprezintă de asemenea amenințări semnificative, schimbările climatice fiind susceptibile de a crește frecvența și gravitatea dezastrelor legate de fenomene meteorologice. În același timp, disponibilitatea pentru adaptare este relativ scăzută în România, după cum se subliniază în DST 2018 și CCAP EAC. Baza de date MunichRe NatCat¹³² estimează pierderi de 12 miliarde EUR (din care 99 % nu au fost asigurate) și aproape 1 322 de decese în România din 1980 până în prezent din cauza evenimentelor climatologice și hidrometeorologice.

Ca mențiune specială, dezastrele naturale și riscurile schimbărilor climatice afectează în mod disproporționat județele mai sărace ale României¹³³.

Schimbările climatice provoacă o mai mare variabilitate a precipitațiilor, ceea ce conduce la creșterea severității evenimentelor de inundații și de secetă și la provocări legate de securitatea resurselor de apă. Acest lucru va crește semnificativ provocările deja existente ale sectorului apei din România de a furniza în condiții de siguranță apă pentru consum, agricultură și producția de energie și de a proteja societatea, economia și mediul împotriva inundațiilor. Securitatea resurselor de apă este deja în pericol în condițiile climatice actuale. Obiectivele de infrastructură de apă existente, inclusiv lacuri de acumulare și cele de protecție împotriva inundațiilor, prezintă lipsuri semnificative și pot suferi avarii sub presiunea schimbărilor climatice. Atât infrastructura, cât și instituțiile cu rol în managementul resurselor de apă, în special a riscurilor legate de apă, necesită modernizare și consolidare urgentă.

Provocările din sectorul apei sporesc vulnerabilitatea sectorului energetic și a celui agricol. Secetele tot mai severe și mai frecvente vor afecta producția de hidroenergie și de energie nucleară, care reprezintă aproximativ 30 % și, respectiv, 20 % din producția de energie electrică din România. Pentru a consolida reziliența sectorului energetic, este nevoie de îmbunătățirea managementului resurselor de apă și a eficienței infrastructurii de producție a hidroenergiei, de diversificarea surselor de energie, de reducerea presiunii din partea cererii prin măsuri de eficientizare energetică și de investiții în capacități suplimentare pentru a compensa reducerea potențială a hidroenergiei în perioadele uscate. În plus, sectorul agricol este deosebit de vulnerabil la efectele schimbărilor climatice din cauza exploatațiilor agricole fragmentate, a serviciilor inadecvate de consultanță agricolă, a lipsei unor sisteme moderne și eficiente de irigare/drenaj care să reducă dependența producției de cantitatea de precipitații și a sistemelor TIC slab dezvoltate pentru schimbul de informații și pentru furnizarea de servicii de consiliere și sprijin fermierilor, în special micilor proprietari care reușesc cu greu să acceseze astfel de servicii prin canalele tradiționale ale pieței.

Deși vulnerabilitatea României la schimbările climatice și la dezastrele naturale este relativ ridicată, capacitatea sa de adaptare rămâne scăzută. România și-a consolidat cadrul legislativ și instituțional pentru reducerea, pregătirea și răspunsul în caz de dezastre. Cu toate acestea, realizarea investițiilor necesare pentru a sprijini politici eficiente privind clima și reducerea riscurilor de dezastre rămâne scăzută, cu oportunități nereușite de a maximiza adaptarea și beneficiile de incluziune conexe realizabile odată cu îmbunătățirea activelor publice și private. Pregătirea pentru evenimente catastrofale necesită o mai bună coordonare interinstituțională și o capacitate orizontală și verticală sporită. În plus, sistemul de protecție socială nu este în măsură să se adapteze la șocurile induse de climă, neavând capacitatea de a integra date privind sărăcia și dezastrele naturale pentru a identifica vulnerabilitățile¹³⁴. Coordonarea dintre sectorul managementului riscului de dezastre (MRD) și sistemul de protecție socială este redusă, după cum arată lipsa mecanismelor de declanșare a unei reacții rapide pentru sprijinirea comunităților în caz de nevoie.

3

**PRIORITĂȚI PENTRU O
CREȘTERE ECONOMICĂ
FAVORABILĂ INCLUZIUNII,
PUTERNICĂ ȘI SUSTENABILĂ**

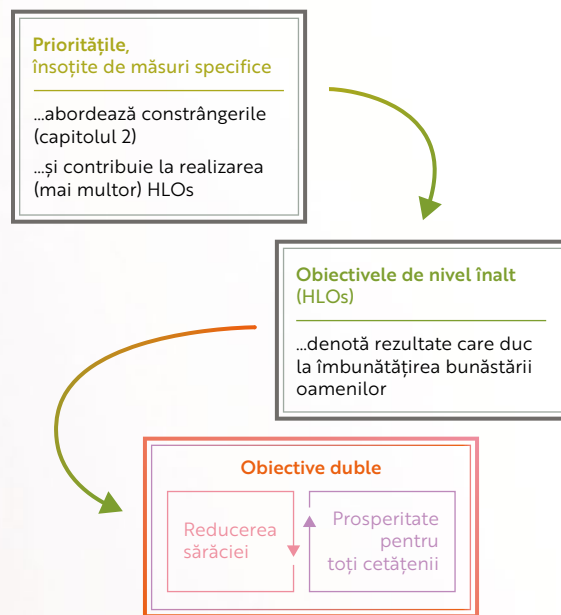
Prezenta actualizare a DST reevaluează prioritățile României pentru realizarea unei creșteri economice incluzive, puternice și sustenabile, bazându-se pe analiza prezentată în capitolele anterioare, pe consultări ample cu administrațiile centrale și locale, cu ONG-uri/OSC-uri, cu mediul academic și cu alte părți interesate, precum și pe îndrumarea Unității de management de țară (UMT) a Băncii Mondiale. Reformele propuse în actualizarea DST sunt aliniate cu cele identificate în DST 2018, dar sunt grupate diferit. Prezenta revizuire își propune să evidențieze rolul jucat de reformele relevante în îmbunătățirea nivelului de trai al populației și să acorde un rol mai vizibil priorităților emergente — în special adaptării la schimbările climatice și atenuării acestora —, având în vedere importanța tranziției verzi (și a fondurilor UE aferente) pentru obiectivele de politică națională și ale Uniunii Europene.

Selectarea priorităților s-a bazat pe consultări ample cu UMT România și cu echipe sectoriale din cadrul Băncii Mondiale, al CFI și al MIGA. În urma acestor discuții, echipa a întocmit o listă inițială de aproape 100 de măsuri de politică pentru abordarea constrângerilor descrise în capitolul 2. Echipa a folosit apoi patru criterii pentru a ordona aceste măsuri în funcție de prioritate: (i) impactul preconizat înspre îndeplinirea obiectivelor duble ale Grupului Băncii Mondiale; (ii) complementaritatea cu alte politici și obiective; (iii) fezabilitatea politicilor în condițiile economice, de guvernanță și de capacitate actuale; și (iv) orizontul de timp în care politicile pot să producă rezultate. În urma procesului de ordonare, actualizarea DST stabilește 17 priorități, la baza cărora stau măsuri specifice. Anexa 2 conține un tabel detaliat care prezintă poziția fiecăreia dintre priorități în cadrul celor patru criterii de selecție.

Cele 17 priorități rezultate au fost suprapuse peste cele șase Rezultate la Nivel Înalt (HLOs) formulate pentru a surprinde îmbunătățirile dorite în ceea ce privește bunăstarea populației (Tabelul 3.1). Prioritățile identificate vizează abordarea principalelor constrângeri discutate în capitolul 2. Fiecare prioritate contribuie la progresul către unul sau mai multe HLOs, corespondențele dintre priorități și obiective fiind prezentate în Tabelul 3.1. Dacă ar fi realizate în următorii cinci-zece ani, aceste rezultate ar

marca o îmbunătățire a bunăstării populației, în special a persoanelor dintre cele mai sărace și mai vulnerabile (figura 3.1). HLOs sunt complexe, interconectate și — după cum sugerează și numele — la nivel înalt; prin urmare, mai multe priorități pot fi relevante pentru mai multe HLOs.

FIGURA 3.1 De la priorități la HLOs și la obiectivele duble

Acest capitol prezintă prioritățile relevante pentru fiecare HLO. Prioritățile sunt numerotate, dar **numerotarea nu reprezintă un clasament**. Capitolul recomandă, de asemenea, *măsuri specifice* care ar contribui la realizarea priorităților și a HLOs, dar **lista măsurilor propuse nu este exhaustivă**.

TABELUL 3.1 Rezultate la Nivel Înalt (HLOs) și priorități

Rezultate la Nivel Înalt	Priorități
I. Un mediu instituțional și economic previzibil pentru cetățeni și întreprinderi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atenuarea impactului instabilității politice prin stabilirea de priorități strategice și în materie de cheltuieli pe termen mediu și lung [HLO2, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6] 2. Creșterea încrederii în stat a cetățenilor [HLO2, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6] 3. Asigurarea sustenabilității fiscale [HLO2, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6]
II. Acces egal la servicii publice de înaltă calitate la nivel central și local	<ol style="list-style-type: none"> 4. Consolidarea gestionării resurselor umane din sectorul public pentru a îmbunătăți prestarea serviciilor publice [HLO1, HLO3, HLO4, HLO5, HLO6] 5. Creșterea eficacității și a eficienței în prestarea de servicii publice la nivel central și local [HLO3, HLO4, HLO5, HLO6] 6. Îmbunătățirea accesului persoanelor sărace, vulnerabile și din zone rurale la infrastructură și servicii publice de calitate (de exemplu în ceea ce privește transporturile, rețeaua digitală, apa și salubritatea, termoficarea, gestionarea deșeurilor solide, prestațiile sociale și serviciile sociale) [HLO3, HLO4, HLO5, HLO6]
III. Rezultate mai bune pentru toți în ceea ce privește sănătatea și educația	<ol style="list-style-type: none"> 7. Îmbunătățirea rezultatelor în ceea ce privește sănătatea și asigurarea accesului echitabil la serviciile de asistență medicală [HLO4] 8. Asigurarea accesului la educație de calitate pentru toți [HLO4] 9. Consolidarea formării de competențe pe tot parcursul vieții, în special în cazul grupurilor vulnerabile [HLO4]
IV. Condiții favorabile creșterii numărului și calității locurilor de muncă în sectorul privat	<ol style="list-style-type: none"> 10. Eliminarea deficitelor de la nivelul infrastructurii de transport și al altor tipuri de infrastructură pentru conectivitatea internă și internațională [HLO2] 11. Creșterea gradului de intermediere și incluziune financiară [HLO 5, HLO6] 12. Îmbunătățirea concurenței și a inovării pe piață [HLO5, HLO6]
V. Atenuarea schimbărilor climatice, pentru ca activitatea economică să fie sustenabilă în raport cu mediul	<ol style="list-style-type: none"> 13. Accelerarea decarbonizării, îmbunătățirea interconexiunilor regionale și asigurarea securității energetice [HLO2] 14. Reducerea degradării mediului (apă, terenuri, atmosferă) [HLO2]
VI. Reziliență la șocuri și adaptare la schimbările climatice, în special pentru gospodăriile vulnerabile	<ol style="list-style-type: none"> 15. Intensificarea eforturilor de prevenire/reducere a riscurilor și creșterea gradului de pregătire pentru dezastre naturale, a capacității de răspuns și de redresare în urma acestora [HLO2] 16. Consolidarea rezilienței financiare la dezastre naturale a sectorului public și privat [HLO2, HLO4] 17. Protejarea securității resurselor de apă și asigurarea unei mai bune prevenții și protecții împotriva dezastrelor legate de apă [HLO2]

Notă: în paranteze se menționează Rezultate la Nivel Înalt, dar cu rol secundar

HLO-I Un mediu instituțional și economic previzibil pentru cetățeni și întreprinderi

Deși multe priorități și Rezultate la Nivel Înalt sunt interconectate, HLO-I — *Un mediu politic și economic previzibil pentru cetățeni și întreprinderi* — este transversal, fiecare dintre prioritățile sale regăsindu-se în toate HLOs. Se repetă principala lecție din DST 2018: în pofida creșterii economice impresionante, realizarea prosperității pentru toți cetățenii și a unei bunăstări mai durabile vor rămâne o realitate îndepărtată dacă România nu își va rezolva problemele de guvernanță. Consolidarea instituțională este necesară la toate nivelurile administrației (național și local) și în toate domeniile de politică, atât pentru provocările și oportunitățile existente, cât și pentru cele emergente. Prioritățile identificate în cadrul acestui HLO vizează consolidarea cadrului de planificare și implementare publică, prin ancorarea acestuia cu obiective pe termen mediu, reducerea perturbărilor cauzate de instabilitatea politică, consolidarea treptată a sustenabilității fiscale și promovarea responsabilității pentru a spori încrederea cetățenilor.

PRIORITATEA 1:

Atenuarea impactului instabilității politice prin stabilirea de priorități strategice și în materie de cheltuieli pe termen mediu și lung, sprijinită de următoarele măsuri specifice:

Corelarea planificării strategice cu prioritățile bugetare la nivel de Centru al Guvernului (CG). Acest lucru poate fi realizat prin consolidarea legăturii dintre planificare și cheltuielile publice (eficiență/eficacitate), prin alinierea priorităților strategice în materie de politică la investițiile publice, pentru a reduce suprapunerea, ineficiența și deficitul de infrastructură și prin creșterea transparenței și îmbunătățirea monitorizării punerii în aplicare a planurilor strategice.

Consolidarea cadrului strategic de gestionare și planificare la nivel central. Aceasta implică punerea accentului pe implementarea modificărilor legislative recente din cadrul PNRR, cu scopul de a consolida managementul și planificarea strategică și de a introduce treptat bugetarea bazată pe rezultate. Un astfel de efort va necesita leadership politic, precum și consolidarea capacității de planificare și bugetare a ministerelor și agențiilor prin perfecționarea competențelor și îmbunătățirea sistemelor. Planurile strategice instituționale întocmite de ministere vor beneficia de integrarea în procesul de pregătire a bugetului.

PRIORITATEA 2:

Creșterea încrederii în stat a cetățenilor

Consolidarea responsabilității instituțiilor prin întărirea Curții de Conturi. Consolidarea capacității de audit a Curții de Conturi a României (CCR) ar avea un impact pozitiv asupra serviciilor publice și asupra utilizării eficiente a resurselor guvernamentale. În acest scop, este esențial să se dezvolte programele anuale și multianuale de audit ale CCR legate de scopurile și obiectivele planului său strategic și să se pună în aplicare un model de recrutare și de formare a personalului care să coreleze competențele personalului cu prioritățile strategice instituționale, îmbunătățind în același timp calitatea auditurilor.

Elaborarea și punerea în aplicare a unei noi strategii pentru sectorul justiției. Ar fi ideal ca această strategie să fie axată pe îmbunătățirea capacității intra- și interinstituționale, pe consolidarea practicilor de MRU și pe construirea unei infrastructuri mai receptive și mai reziliente pentru a furniza cetățenilor servicii de înaltă calitate, eficiente și eficace.

PRIORITATEA 3:

Asigurarea sustenabilității fiscale

Reducerea deficitului bugetar și stabilizarea datoriei publice prin reforme politice și instituționale. Pentru a reduce deficitul fiscal rezultat în urma problemelor structurale (salariile și pensiile din sectorul public), a crizei provocate de pandemie și a invadării Ucrainei de către Rusia, guvernul s-a angajat în PNRR să promoveze reforma pentru ambele părți ale bugetului: venituri și cheltuieli. Pentru a îmbunătăți colectarea veniturilor, a fost inițiat un proces de modernizare a Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF), deși rezultatele vor deveni vizibile doar pe termen mediu. Eliminarea sau reducerea scutirilor fiscale (de exemplu, pentru persoanele care desfășoară o activitate independentă sau pentru anumite categorii de angajați) ar crește semnificativ veniturile bugetare. În ceea ce privește cheltuielile, reformele recent lansate ale salariilor și pensiilor publice, dacă vor fi duse la bun sfârșit, au potențialul de a conduce către o traiectorie mai sustenabilă și mai echitabilă din punct de vedere fiscal.

Adoptarea unor măsuri de consolidare fiscală pe termen mediu, cum ar fi îmbunătățirea administrării fiscale, precum și a proceselor și sistemelor de plăți. Sunt relevante în acest sens măsuri precum: raționalizarea proceselor bugetare; dezvoltarea unui sistem informatic integrat de gestiune financiară (IFMIS) digitalizat; creșterea eficienței și eficacității colectării veniturilor și a administrării fiscale prin remodelarea proceselor de afaceri, managementul integrat al riscurilor și modernizarea sistemelor; și obligativitatea utilizării facturilor electronice pentru creșterea colectării TVA și combaterea evaziunii fiscale.

HLO-II Acces egal la servicii publice de înaltă calitate la nivel central și local

HLO-II se concentrează pe realizarea de servicii publice care să fie atât de înaltă calitate, cât și accesibile pentru toate categoriile geografice, de venituri, etnice, precum și în orice alte diviziuni formale sau informale. La fel ca în cazul HLO-I, prioritățile din cadrul HLO-II sunt în mare măsură transversale. De exemplu, prioritatea 4 recunoaște necesitatea dotării urgente a guvernului cu structuri de competențe și stimulente care să poată încuraja furnizarea de servicii pentru cetățenii din întreaga țară, dar și să consolideze funcțiile guvernamentale de bază la nivel central și local. Pe lângă îmbunătățirea capacității, o coordonare mai puternică între departamentele guvernamentale și între nivelurile de guvernare poate aduce creșteri de eficiență, iar descentralizarea selectivă poate avea drept rezultat un proces decizional mai responsabil și mai informat la nivel local, adaptat la nevoile cetățenilor. În același timp, îmbunătățirea calității serviciilor sociale și a acoperirii sistemelor de protecție socială orientate spre rezultate, simultan cu direcționarea acestora către grupurile vulnerabile și cele cu acces redus la oportunități, ar contribui la o societate mai echitabilă.

PRIORITATEA 4:

Consolidarea gestionării resurselor umane din sectorul public pentru a îmbunătăți prestarea serviciilor publice

Accelerarea implementării reformelor din domeniul managementului resurselor umane (MRU) în serviciul public și digitalizarea sistemului MRU. Operaționalizarea reformelor în domeniul MRU concepute pentru serviciul public ar contribui la asigurarea unei abordări bazate pe competențe în ceea ce privește recrutarea, managementul performanței și avansarea în carieră. Aceasta ar presupune introducerea modelului de cadru al competențelor, alături de o mai bună clasificare a locurilor de muncă din administrația publică și de elaborarea unor fișe ale posturilor cât mai clare. Noul sistem de recrutare bazat pe merit (concurș național) ar trebui să fie testat printr-un proiect-pilot și actualizat pe baza rezultatelor acestuia. De asemenea, ar fi util să se digitalizeze sistemul de MRU și să se dezvolte o formare mai eficientă bazată pe competențe. Nu în ultimul rând, guvernul poate introduce instrumente de implicare a angajaților pentru a monitoriza progresele înspre realizarea principalelor reforme, inclusiv prin implementarea în viitor a unor mecanisme de remunerare bazate pe performanță. Implementarea reformelor în domeniul MRU va necesita, de asemenea, o structură instituțională mai puternică și o capacitate mai mare în cadrul Agenției Naționale a Funcționarilor Publici.

PRIORITATEA 5:

Creșterea eficacității și a eficienței în prestarea de servicii publice la nivel central și local

Sprrijinirea transformării digitale a sectorului public, inclusiv a dezvoltării competențelor digitale. Guvernul poate accelera transformarea digitală a administrației publice printr-o abordare holistică, pornind de la consolidarea elementelor fundamentale, cum ar fi arhitectura TIC, cadrele de politică și de reglementare și competențele digitale. Mandatul Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării poate include rolul unui birou de transformare digitală în Centrul Guvernului, cu o atribuție clară de coordonare interguvernamentală. Guvernul poate lua în considerare, de asemenea, dezvoltarea infrastructurii de Cloud Guvernamental, crearea unui portal de e-guvernare centrat pe cetățeni și elaborarea și punerea în aplicare a unei strategii de RU pentru personalul TIC din administrația publică. Aceste măsuri vor necesita actualizări ale infrastructurii de date, noi platforme și servicii digitale, precum și legi și reglementări noi sau actualizate. În același timp, pentru realizarea incluziunii va fi necesară garantarea unui acces fizic suficient la servicii. O transformare de succes va depinde, de asemenea, de perfecționarea funcționarilor publici și de promovarea competențelor digitale de bază în rândul populației mai largi, cu accent pe grupurile de populație cu nivel scăzut de educație, cu venituri mici, vârstnici și persoanele vulnerabile.

Implementarea bugetării pe programe, bazată pe rezultate. Eficiența și eficacitatea programelor de investiții publice ar beneficia de pe urma trecerii de la o abordare individuală, axată pe investițiile individuale, la un cadru mai sistematic și orientat spre rezultate. Astfel, alocările bugetare pentru investiții ar trebui să fie legate de un set de condiții de acces minim și/sau bazate pe performanță. Colectarea și analizarea informațiilor din execuția bugetului și reintroducerea acestora în procesul decizional ar contribui la consolidarea progresivă a legăturilor dintre performanță și alocările bugetare.

Consolidarea Centrului Guvernului pentru a promova coordonarea interguvernamentală și corelarea managementului investițiilor publice (MIP) cu prioritățile strategice.

Ca măsuri relevante, menționăm: consolidarea capacității administrației publice naționale și a administrațiilor subnaționale de a spori eficiența și raportul calitate-preț în cheltuielile publice de capital; dezvoltarea unor sisteme informatice integrate de planificare și monitorizare pentru a ajuta la luarea la cunoștință a deciziilor cu privire la investițiile publice; stabilirea unei strategii guvernamentale consolidate de investiții; lansarea unei platforme de date consolidate și a unei bănci de proiecte pentru a prioritiza mai bine proiectele și pentru a monitoriza mai eficient investițiile individuale și portofoliile mai ample. În plus, achizițiile publice pot fi un instrument strategic de asigurare a unor beneficii sociale, de mediu și de inovare. De asemenea, reducerea costurilor administrative prin achiziții centralizate, creșterea transparenței, consolidarea funcțiilor de monitorizare, supraveghere și control a achizițiilor publice și dezvoltarea în continuare a capacității, capabilității și integrității profesioniștilor din domeniul achizițiilor publice, atât la nivel național, cât și la nivel subnațional ar îmbunătăți calitatea administrării investițiilor publice.

Descentralizarea, transferul anumitor active publice și crearea posibilității de a obține venituri din surse proprii pentru administrațiile locale. Transferul unei părți din activele deținute de administrația centrală către autoritățile locale sau crearea de parteneriate între administrația centrală și administrațiile locale — asigurându-se în același timp că acestea din urmă dispun de resurse adecvate — ar putea crea premisele unor proiecte de regenerare locală cu potențial transformator. Alte domenii critice sunt revizuirea cadrului care reglementează transferurile fiscale subnaționale, dezvoltarea unui sistem de evaluare a proprietăților bazat pe piață și dotarea administrațiilor locale astfel încât să își îmbunătățească sistemul de colectare a impozitului pe proprietate și altor domenii critice.

PRIORITATEA 6:

Îmbunătățirea accesului persoanelor sărace, vulnerabile și din zone rurale la infrastructură și servicii publice de calitate (de exemplu, în ceea ce privește transporturile, rețeaua digitală, apa și salubritatea, termoficarea, gestionarea deșeurilor solide, asistența și serviciile sociale)

Îmbunătățirea accesibilității și a calității infrastructurii și serviciilor municipale — transport, rețele digitale, apă curată și salubritate, termoficare și gestionarea deșeurilor solide, inclusiv prin parteneriate public-private, după caz. Reducerea decalajului dintre mediul urban și cel rural și eliminarea lipsurilor de infrastructură în localitățile periurbane necesită investiții majore în infrastructura publică (eventual sub forma unui parteneriat public-privat), abordări integrate (de exemplu, la nivel de zonă metropolitană sau de zonă urbană funcțională), o amenajare bine coordonată a teritoriului, o mai mare specificitate și un accent mai puternic pe rezultate, impact și sustenabilitate. Vor fi necesare investiții publice în conectivitatea digitală în regiuni care nu sunt viabile din punct de vedere economic pentru operatorii privați de telecomunicații. În plus, pregătirea, implementarea și monitorizarea de către guvern a unor programe în domeniul

infrastructurii de apă și salubritate — cum este programul național „Prima conectare la sistemul public de alimentare cu apă și de canalizare” din cadrul PNRR — ar putea avea un impact semnificativ, iar elaborarea unei strategii naționale privind alimentarea cu apă și canalizarea poate contribui la eliminarea blocajelor existente în realizarea infrastructurii și poate stimula îmbunătățirea performanței. Consolidarea în continuare a capacităților și consolidarea instituțională a unor actori sectoriali importanți, cum ar fi Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (ANRSC), sunt de asemenea importante. O legislație privind responsabilitățile în materie de gestionare a deșeurilor și de asumare a responsabilității în acest domeniu ar fi benefică pentru sistemul de gestionare a deșeurilor solide aflat în dificultate și în mare măsură ineficient, în special dacă se încurajează participarea sectorului privat. În infrastructura de transport, este esențială eliminarea întârzierilor în ceea ce privește întreținerea și reabilitarea rețelei rutiere și feroviare de pe coridoarele TEN-T și nu numai. Întreținerea rețelei feroviare ar avea nevoie de finanțare suplimentară, 75 % din totalul liniilor necesitând reparații urgente. În plus, aproape 60 % dintre drumurile și autostrăzile naționale și-au depășit durata de exploatare și necesită reparații majore, o problemă pentru soluționarea căreia CNAIR (administratorul cu capital de stat al drumurilor) are o capacitate redusă. Soluția poate consta în gestionarea de către noua entitate CNAIR a noilor investiții în autostrăzi și în colaborarea CNAIR cu autoritățile locale pentru asigurarea serviciilor de întreținere. În general, cea mai eficientă modalitate de a aduce beneficii utilizatorilor transporturilor este de a asigura concurența în furnizarea de servicii de transport, ceea ce ar motiva operatorii să asigure eficiență și calitate.

Sporirea eficacității și a eficienței administrative a sistemului de beneficii sociale. Ca măsuri relevante, menționăm: (i) asigurarea faptului că beneficiile acordate în funcție de resurse se adresează mai mult persoanelor sărace și au o valoare suficientă pentru a ajuta beneficiarii să depășească sărăcia și excluziunea socială; (ii) consolidarea beneficiilor acordate în funcție de resurse, pentru a spori eficiența administrativă și a facilita accesul familiilor eligibile; și (iii) corelarea beneficiilor sociale cu rezultatele dezvoltării umane, de exemplu prin utilizarea intervențiilor pentru dezvoltarea timpurie antepreșcolară și a altor servicii sociale care cresc rata de frecvență a școlii în rândul grupurilor vulnerabile de populație; precum și stimularea ocupării forței de muncă prin conectarea grupurilor vulnerabile la serviciile de ocupare a forței de muncă și de dezvoltare a competențelor.

Consolidarea serviciilor sociale comunitare pentru grupurile vulnerabile, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități și pentru populația în vârstă. Înregistrarea de progrese în domeniul serviciilor sociale depinde de un cadru de reglementare adecvat, de o strategie clară de dezvoltare a serviciilor la nivel județean, adaptată nevoilor grupurilor vulnerabile, precum și de măsuri bugetare care să asigure o finanțare suficientă. Având în vedere tendințele demografice ale țării, se preconizează că cererea de servicii sociale pentru grupurile vulnerabile — inclusiv pentru copii, persoanele cu dizabilități și persoanele în vârstă, printre altele — va crește. Satisfacerea acestei cereri va necesita o gestionare mai bună a cazurilor, evaluări precise ale nevoilor, furnizarea de servicii integrate la nivelul comunității, un grad mai mare de utilizare a deciziei și de participare a beneficiarilor la furnizarea de servicii sociale, dezinstituționalizarea mai rapidă și o mai bună gestionare și monitorizare a informațiilor.

HLO-III Rezultate mai bune pentru toți în ceea ce privește sănătatea și educația

Având în vedere faptul că lipsa de competențe este o constrângere din ce în ce mai problematică, care limitează creșterea economică și incluziunea, HLO-III definește îmbunătățirea capitalului uman ca obiectiv de sine stătător, recunoscând în același timp legăturile sale strânse cu HLO II și IV. Deși rezultatele privind capitalul uman depind de o multitudine de factori, sănătatea și educația au un impact substanțial asupra bunăstării economice și fizice a unei persoane. Capitalul uman — în special din perspectiva competențelor — a fost semnalat, de asemenea, ca reprezentând un blocaj din ce în ce mai acut în timpul consultărilor ample cu părțile interesate din sectorul privat, cu administrația publică, mediul academic și societatea civilă. La fel ca HLO-II, și HLO-III se bazează pe priorități care au în vedere îmbunătățirea rezultatelor în materie de sănătate și educație pentru toți — acordând o atenție deosebită persoanelor care au în prezent acces redus ori beneficiază de servicii de calitate mai scăzută și celor ale căror rezultate în materie de învățare s-au deteriorat în timpul pandemiei. În plus, prioritatea 9 pledează pentru o abordare îndreptată către formarea de competențe pe tot parcursul vieții, nu numai pentru a îmbunătăți rezultatele economice ale lucrătorilor — în special pentru cei care rămân în urmă sau sunt angajați în sectoare aflate în declin —, ci și pentru a construi o forță de muncă mai puternică și mai adaptabilă, care să poată contribui la stimularea creșterii economice în deceniile următoare.

PRIORITATEA 7:

Îmbunătățirea rezultatelor în ceea ce privește sănătatea și asigurarea accesului echitabil la serviciile de asistență medicală

Creșterea eficienței cheltuielilor pentru sănătate și îmbunătățirea calității asistenței medicale și a siguranței pacienților. Se recomandă introducerea disciplinei în cheltuielile publice și sprijinirea prevenției și a asistenței medicale primare (AMP) astfel încât România să poată obține cel mai bun raport calitate-preț. Ca măsuri relevante, menționăm: reechilibrarea sistemului actual axat pe spital spre AMP eficiente; implementarea achizițiilor publice centralizate și a altor politici farmaceutice și îmbunătățirea guvernantei datelor și a sistemelor informatice din domeniul sănătății.

Extinderea domeniului de aplicare al AMP, furnizarea de asistență medicală în ambulatoriu pentru comunitățile vulnerabile și armonizarea pachetelor de beneficii pentru asigurați și neasigurați. Îmbunătățirea accesului la AMP pentru populația defavorizată — comunitățile sărace, neasurate și vulnerabile — necesită extinderea drepturilor legale și a finanțării publice. Armonizarea pachetelor de beneficii pentru asigurați și neasigurați ar aduce beneficii economice directe printr-o mai mare eficiență a cheltuielilor pentru sănătate. În plus, rolul medicilor de familie ar trebui consolidat prin: (i) extinderea atribuțiilor cu prevenție și inițierea îngrijirii pentru mai multe afecțiuni care pot fi tratate în ambulatoriu; și (ii) ajustarea ratelor de utilizare a plății "per capita" în funcție de riscul de boală, astfel încât furnizorii să fie stimulați să trateze grupurile cu risc ridicat.

Consolidarea serviciilor comunitare de asistență medicală, cum ar fi asistenții medicali comunitari și mediatorii de sănătate pentru comunitatea romă. Modelele de îngrijire la nivel de comunitate pot facilita educația în domeniul sănătății și pot contribui la

evitarea normelor culturale care împiedică utilizarea unor metode de îngrijire accesibile din punct de vedere legal, fizic și financiar. Ca măsuri relevante, menționăm: (i) extinderea asistenței medicale comunitare, inclusiv prin creșterea alocărilor bugetare, și consolidarea colaborării dintre aceasta și AMP; (ii) standardizarea activității zilnice a lucrătorilor din domeniul sănătății comunitare, inclusiv a asistenților medicali comunitari și a mediatorilor de sănătate pentru comunitatea romă; și (iii) furnizarea de educație în domeniul sănătății și de sprijin pentru ‘navigarea’ în sistemul de sănătate, în special în sistemul AMP.

Modernizarea infrastructurii de sănătate publică și a furnizării de servicii. Investițiile specifice — care se bazează pe sinergiile dintre sprijinul acordat de Banca Mondială, finanțarea prin PNRR și fondurile structurale — s-ar putea concentra pe: (i) îmbunătățirea accesului la anumite servicii și metode de screening care salvează vieți, precum și a calității acestora; (ii) consolidarea capacității guvernamentale de îmbunătățire a calității asistenței medicale; (iii) consolidarea răspunsului în situații de urgență în materie de sănătate publică, în special în ceea ce privește COVID-19; (iv) creșterea resurselor pentru spitale, AMP și îngrijirea pacienților internați; și (v) reformarea anumitor specialități ale asistenței medicale rămase mult în urmă, cum ar fi sănătatea mintală, îngrijirea paliativă și geriatria.

PRIORITATEA 8:

Asigurarea accesului la educație de calitate pentru toți

Creșterea accesului la educație și îngrijire timpurie (ECEC) integrată, de calitate și la prețuri accesibile, în special în zonele rurale, sărace și marginalizate, precum și în zonele în care oportunitățile de angajare și de învățare pentru femei sunt mai mari. Furnizarea de servicii ECEC de calitate poate fi cuplată cu programe de educație și formare profesională sau cu programe de educație duală, acordând prioritate mamei cu nivel scăzut de educație — inclusiv celor din comunitățile de romi, în care riscul de căsătorie timpurie este mai mare — și persoanelor NEET.

Îmbunătățirea calității educației în școlile primare și secundare în care mai mulți elevi sunt expuși riscului de abandon școlar și prezintă performanțe școlare slabe. Un cadru integrat de educație și sprijin psihosocial în astfel de școli depinde de investiții mai mari și mai eficiente în dezvoltarea competențelor cognitive și socio-emoționale ale copiilor, de formarea profesorilor și de existența unui mediu de învățare modern și incluziv. În plus, un mecanism de avertizare timpurie în școli ar ajuta școlile să identifice, să sprijine și să urmărească progresul elevilor expuși riscului de abandon școlar, punând accentul pe crearea unui climat pozitiv în școli, pe readucerea la școală a copiilor neșcolarizați, pe punerea în aplicare a planurilor de recuperare a învățării și pe monitorizarea progreselor către rezultate mai bune ale învățării și finalizarea școlii.

Accelerarea procesului de recuperare a învățării, în special în cazul copiilor din familii cu nivel socio-economic scăzut. Un cadru adecvat pentru recuperarea învățării cuprinde o evaluare inițială, o programă de învățământ consolidată, practici îmbunătățite la clasă, timp de instruire extins, echipamente digitale, tutorat în grupuri mici și învățare auto-ghidată, în special pentru elevii defavorizați.

PRIORITATEA 9:

Consolidarea formării de competențe pe tot parcursul vieții, în special în cazul grupurilor vulnerabile

Conceperea unor măsuri de activare și de sprijinire a ocupării forței de muncă pentru persoanele vulnerabile aflate în căutarea unui loc de muncă și pentru populația inactivă. Guvernul poate spori capacitatea și eficiența agenției publice de ocupare a forței de muncă (ANOFM) pentru a ajuta tinerii, grupurile vulnerabile și alte grupuri dificil de angajat să intre pe piața muncii. Reforma poate ajuta ANOFM să ofere programe și cursuri de formare care să abordeze cererea specifică de competențe de pe piața muncii, să sprijine tranziția de la educație la piața muncii (în special pentru tinerii vulnerabili) și să îmbunătățească medierea pe piața muncii. În plus, guvernul poate stimula punerea în aplicare și integrarea eficientă a programelor existente de informare, consiliere, formare și mediere și poate consolida modul de gestionare a cazurilor pentru a îmbunătăți serviciile oferite persoanelor defavorizate sau vulnerabile aflate în căutarea unui loc de muncă și populației inactive din punct de vedere economic. Este la fel de important să se alinieze politica în domeniul migrației la nevoile pieței muncii, pentru a contribui la acoperirea deficitelor de forță de muncă emergente. O mai mare capacitate de monitorizare și evaluare ar contribui la asigurarea faptului că resursele publice sunt direcționate către programe cu rezultate pozitive solide.

Proiectarea unui sistem flexibil de formare profesională axat pe competențe relevante pentru piața muncii. Este important să se armonizeze calitatea educației și formării profesionale inițiale (EFPI) cu cea a educației și formării profesionale continue (EFPC), să se clarifice legăturile dintre standardele profesionale, calificări și programa de învățământ și să se asigure faptul că programele de învățământ și competențele au relevanță pe piața muncii. Învățământul profesional și tehnic (IPT), inclusiv cursurile scurte, trebuie să fie mai flexibil, permeabil și accesibil, astfel încât să ofere oportunități de învățare pe tot parcursul vieții pentru forța de muncă din România. Investițiile în infrastructura digitală și în programele de formare pentru profesori și elevi pot îmbunătăți învățarea și predarea online, în special în cadrul EFPI. În plus, guvernul poate lua în considerare abordări mai incluzive pentru livrarea programelor și poate colecta mai multe date despre elevii vulnerabili.

Îmbunătățirea formării la locul de muncă, inclusiv a stagiilor și a ucenicilor. Guvernul poate utiliza structura parteneriatului social existent pentru a consolida rolul și responsabilitatea angajatorilor în furnizarea de formare la locul de muncă pentru lucrători, precum și pentru a stimula investițiile private într-o formare mai eficientă la locul de muncă.

HLO-IV Condiții favorabile creșterii numărului și calității locurilor de muncă în sectorul privat

HLO-IV recunoaște că sectorul privat va rămâne motorul creșterii economice, dar are nevoie de un mediu favorabil pentru a funcționa eficient și a fi competitiv în cadrul UE și în afara acesteia. Având în vedere că pachetul de resurse publice al României este printre cele mai mici din UE, este esențial să ne concentrăm pe prioritățile-cheie: o infrastructură mai bună, un mediu de reglementare mai previzibil pentru a stimula

concurența pe piață, capacitatea de inovare și dezvoltarea sectorului financiar, precum și piețe funcționale ale muncii, unde angajatorii pot să găsească și să valorifice competențele relevante. Deși viitorul CPSD România se va ocupa de aceste aspecte, prezenta secțiune prezintă unele dintre măsurile necesare.

PRIORITATEA 10:

Eliminarea deficitelor de la nivelul infrastructurii de transport și al altor tipuri de infrastructură pentru conectivitatea internă și internațională

Investiții mai multe și mai eficiente în infrastructura de transport națională și subnațională, cu mobilizarea de finanțare privată dacă este cazul. Parteneriatele curente cu administrațiile locale și dificultatea de a finanța numeroasele proiecte de transport ale următorului deceniu depășesc cu mult finanțarea UE disponibilă. Apar astfel două provocări, legate de: (a) consolidarea capacității de a evalua, realiza și monitoriza zeci de proiecte de infrastructură de transport; și (b) mobilizarea fondurilor necesare. Protejarea juridică a unităților de implementare a proiectelor, mecanismele clare de dezbatere politică legată de proiecte și stabilitatea procesului tehnic pot contribui la atenuarea provocărilor de ordin politic ale economiei în diferitele etape ale ciclului unui proiect. Măsurile de acest tip s-ar putea aplica proiectelor de importanță națională, cum ar fi modernizarea autostrăzilor și a căilor ferate naționale.

PRIORITATEA 11:

Creșterea gradului de intermediere și incluziune financiară

Dezvoltarea unei abordări strategice și coordonate care să promoveze incluziunea financiară, alfabetizarea financiară, dezvoltarea pieței de capital și înverzirea sectorului financiar. Eforturile coordonate ale factorilor de decizie sunt esențiale pentru a aborda lacunele semnificative în materie de incluziune financiară. Ca măsuri critice, menționăm: desemnarea unei instituții principale în domeniul incluziunii financiare, cu un mandat clar; dezvoltarea unei abordări cuprinzătoare a alfabetizării financiare pentru persoanele fizice și IMM-uri, axată pe segmentele-cheie; și lansarea unei strategii coordonate în sprijinul dezvoltării pieței de capital, integrată cu agenda privind finanțarea sustenabilă. Instituțiile de finanțare a dezvoltării, inclusiv banca națională de dezvoltare care urmează să fie înființată în curând, pot avea un rol de catalizator pe piețele finanțării verzi. Infrastructura de date pe care se construiește incluziunea financiară, în special în ceea ce privește datele referitoare la înapoierea mediului rural, trebuie să devină mai solidă.

Îmbunătățirea accesului la finanțare pentru persoanele fizice, prin creșterea gradului de deținere și utilizare a conturilor și prin valorificarea serviciilor financiare digitale. Principalele inițiative ar trebui să se axeze pe: (i) digitalizarea plăților de la persoanele fizice către stat și de la stat către persoanele fizice, pentru a încuraja diminuarea utilizării numerarului în rândul consumatorilor; (ii) consolidarea infrastructurii de plăți în mediul rural, în special pentru a stimula acceptarea plăților electronice de către comercianți; (iii) valorificarea rețelelor rurale existente, cum ar fi Poșta Română și comerțanții cu amănuntul terți, drept canale de livrare cu costuri reduse; și (iv) o mai mare

încurajare a tehnologiilor financiare și a inovării în sens mai larg. Alte etape importante sunt efectuarea unei analize ample a constrângerilor care limitează plățile digitale și elaborarea unei strategii de plăți de retail/digitale.

Îmbunătățirea accesului la finanțare pentru MIMM-uri prin diversificarea instrumentelor financiare disponibile și a actorilor de pe piață și prin consolidarea infrastructurii financiare. Ca măsuri relevante, menționăm: sprijinirea băncilor cooperatiste și a instituțiilor de microfinanțare în vederea modernizării sistemelor și a extinderii activității; facilitarea accesului instituțiilor financiare la date guvernamentale relevante privind IMM-urile; încurajarea utilizării unor instrumente deosebit de valoroase pentru IMM-uri, cum ar fi factoring-ul; realizarea unei evaluări cuprinzătoare a aspectelor juridice, normative, fiscale și de infrastructură a pieței care afectează dezvoltarea piețelor de capital; și încurajarea consolidării capacităților în rândul părților interesate de pe piețele de capital. Instrumentele de sprijin public, cum ar fi programele de garantare a creditelor pentru IMM-uri, pot fi reevaluate pentru a identifica domeniile care necesită îmbunătățiri și pentru a maximiza eficiența resurselor publice, inclusiv prin intermediul viitoarei bănci de dezvoltare. Printre măsurile de îmbunătățire a infrastructurii de credit se numără posibilitatea Biroului de Credit de a obține surse alternative de date și informații despre societăți, reducerea pragului de acoperire pentru ca Registrul central al creditelor să cuprindă și debitorii mici și soluționarea problemelor cadrului privind insolvența și tranzacțiile securizate. Înființarea băncii naționale de dezvoltare a României va avea ca scop eliminarea problemei lipsei de acces la finanțare și va contribui la catalizarea investițiilor private.

PRIORITATEA 12:

Îmbunătățirea concurenței și a inovării pe piață

Eliminarea constrângerilor normative care împiedică creșterea economică a firmelor productive și raționalizarea procedurilor administrative. Deteriorarea eficienței de alocare în anumite sectoare arată că este important să se elimine barierele din calea fluxului liniar al factorilor de producție, precum și să existe o concurență mai mare. Sectorul serviciilor necesită o atenție deosebită din partea responsabililor de elaborarea politicilor, deoarece se confruntă cu provocări specifice generate de barierele anticoncurențiale și de procedurile administrative oneroase care frânează în mod semnificativ creșterea economică a firmelor mai productive.

Reducerea/raționalizarea rolului ICS-urilor în vederea asigurării neutralității concurențiale. Activitatea ICS-urilor ar trebui să aibă o logică economică clară și să evite excluderea sectorului privat. Prin urmare, firmele controlate de stat ar trebui să funcționeze numai în sectoare în care prezența statului este necesară ca ultimă soluție, pentru a corecta o disfuncționalitate a pieței. Atunci când concurează cu sectorul privat, ICS-urile ar trebui să respecte normele comerciale, demonstrând că au o valoare actualizată netă pozitivă și obținând o rată de rentabilitate comercială.

Îmbunătățirea conceperii și a punerii în aplicare a politicilor care promovează adoptarea tehnologică, transferul de tehnologie, digitalizarea și modernizarea capacităților firmelor. Este important să se elaboreze politici care să stimuleze firmele să se

digitalizeze, să își consolideze capacitatea de inovare și să își îmbunătățească abilitățile manageriale pentru tranziția cu succes către industria 4.0. De asemenea, legăturile dintre firmele străine și furnizorii locali ar promova extinderea întreprinderilor, inovarea și îmbunătățirea competențelor, în special în sectoarele TIC și auto, în care este concentrat un număr semnificativ de societăți foarte productive.

Creșterea amplitudinii și a eficacității cheltuielilor pentru cercetare și inovare și consolidarea ecosistemului de inovare. O finanțare sporită pentru cercetare și inovare (C&I) poate contribui la îmbunătățirea calității rezultatelor inovării. În plus, creșterea predictibilității și a competitivității resurselor puse la dispoziția sectorului C&I este o prioritate presantă, alături de consolidarea guvernantei, a coordonării și a capacității la nivelul tuturor instituțiilor care concep și pun în aplicare politici în domeniul C&I.

HLO-V Atenuarea schimbărilor climatice, pentru ca activitatea economică să fie sustenabilă în raport cu mediul

HLO-V și prioritățile aferente stabilesc primii pași esențiali pentru îndeplinirea obiectivelor ambițioase ale României în materie de climă, ancorați în angajamentele și termenele obligatorii din punct de vedere juridic asumate la nivelul UE. Întrucât politicile climatice reprezintă o provocare suplimentară pentru prioritățile de dezvoltare ale României, acestea sunt intrinsec legate de alte HLO și se bazează pe progresul către acestea — în special către consolidarea instituțională și planificarea pe termen lung formulate în cadrul HLO-I. Oportunitățile de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea vor fi prezentate mai detaliat în viitorul CCDR România, însă prioritățile de mai jos pun accentul pe decarbonizare în principalele sectoare poluante (în special sectorul energiei și al transporturilor), pe extinderea absorbantilor de carbon prin managementul pădurilor și pe măsuri de prevenire a degradării mediului în general. Va fi necesară o analiză atentă a politicilor, nu numai pentru a asigura echitatea tranziției — nu doar în regiunile carbonifere, ci și în sectoarele în scădere ale economiei, deoarece măsurile de politică menite să atenueze schimbările climatice determină transformări structurale —, ci și pentru a limita compromisurile dintre obiectivele de dezvoltare și cele climatice, acestea trebuind mai degrabă aliniate în vederea unei creșteri economice sustenabile și incluzive.

PRIORITATEA 13:

Accelerarea decarbonizării, îmbunătățirea interconexiunilor regionale și asigurarea securității energetice

Accelerarea implementării tehnologiilor de producere a energiei electrice și termice cu emisii scăzute de dioxid de carbon și electrificarea economiei, asigurând o tranziție energetică echitabilă. Stimularea adoptării de noi tehnologii și realizarea eficienței și a sustenabilității financiare în sectorul energetic depind de mobilizarea investițiilor din sectorul privat la scară largă și de creșterea absorbției fondurilor UE. Acest lucru necesită instituții mai eficiente, ICS-uri bine guvernate și cadre juridice și de reglementare stabile, previzibile și transparente. Pentru creșterea producției de energie verde este necesară modernizarea rețelei de transport al energiei electrice. Eliminarea treptată a tehnologiilor învechite și poluante va necesita adăugarea de noi capacități de energie

din surse regenerabile într-un ritm adecvat, precum și politici care să asigure o tranziție echitabilă pentru grupurile de populație care vor resimți un impact negativ.

Reducerea intensității energetice a economiei printr-un consum de energie mai eficient.

Fondul construit, care include și clădirile publice, va avea nevoie de renovare progresivă pentru a reduce pierderile de energie, precum și de instalarea de echipamente și aparate eficiente din punct de vedere energetic. Consumul de energie al utilităților poate fi redus și prin renovarea rețelelor de distribuție (de exemplu, a celor de termoficare și de apă). Procesele industriale și agricole ar trebui să încorporeze tehnologii cu emisii scăzute de dioxid de carbon și să integreze sisteme eficiente din punct de vedere energetic. Populația poate contribui prin adoptarea soluțiilor de eficiență energetică și de conservare a energiei.

Sprejinierea decarbonizării transporturilor prin trecerea la moduri de transport mai curate.

Sectorul transporturilor, în special transportul rutier, este a treia sursă de emisii de CO₂ din România ca importanță, după producerea de energie electrică și termică. Pentru a îndeplini obiectivele obligatorii ale UE privind emisiile, România va trebui să introducă taxe de drum, să pună capăt subvențiilor pentru combustibilii fosili și să îmbunătățească gestionarea căilor ferate.

Facilitarea tranziției orașelor către neutralitatea climatică.

Eforturile coordonate și integrate la nivel local sunt esențiale pentru tranziția către neutralitatea climatică, mai ales având în vedere că zonele urbane și periurbane generează aproape jumătate din emisiile de GES de la nivel național. Dacă vor fi sprijinite prin eforturi susținute și coordonate, și alte orașe din România pot urma exemplul oferit de București, Cluj-Napoca și Suceava, care s-au angajat să finalizeze tranziția până în 2030 în cadrul misiunii emblematice a UE „100 de orașe neutre din punct de vedere climatic până în 2030”.

PRIORITATEA 14:

Reducerea degradării mediului

Consolidarea gestionării ariilor naturale protejate și a pădurilor. În cadrul PNRR, România s-a angajat să reformeze protecția ariilor naturale și să pună în aplicare Strategia UE privind biodiversitatea. PNRR prevede, de asemenea, o reformă a sistemelor de gestionare și de guvernare a pădurilor, prin elaborarea unei noi strategii naționale în domeniul forestier și a unui cadru strategic și de reglementare solid pentru punerea în aplicare a unor politici forestiere sustenabile în sprijinul atenuării schimbărilor climatice și al adaptării la acestea. Punerea în aplicare a acestor reforme ar contribui la reducerea declinului biodiversității și a degradării pădurilor.

Implementarea Strategiei naționale privind economia circulară.

În cadrul PNRR, România a adoptat în septembrie 2022 Strategia națională privind economia circulară. Alte măsuri din cadrul PNRR cuprind adoptarea unui plan de acțiune privind economia circulară care să acopere întregul ciclu de viață al produselor, precum și a unei legislații privind gestionarea unitară a deșeurilor, tratarea deșeurilor, serviciile municipale de salubritate și responsabilitățile producătorilor de ambalaje. Va fi esențial ca Strategia națională privind economia circulară și planul de acțiune aferent să fie puse în aplicare rapid.

Adoptarea unui program național de combatere a poluării atmosferice. România trebuie să respecte pe deplin standardele UE de calitate a aerului și să mențină o tendință descendentă în ceea ce privește emisiile de poluanți atmosferici pentru a reduce impactul negativ asupra sănătății și a economiei. Modernizarea rețelei de monitorizare a calității aerului și asigurarea raportării în timp util a datelor privind calitatea aerului reprezintă două măsuri prioritare în acest scop.

HLO-VI Reziliență la șocuri și adaptare la schimbările climatice, în special pentru gospodăriile vulnerabile

Având în vedere vulnerabilitatea ridicată a României la dezastre naturale și la impactul schimbărilor climatice, HLO-VI reiterează importanța modernizării continue a capacităților de răspuns, redresare și adaptare ale țării. Reziliența la dezastre naturale și capacitatea de adaptare la schimbările climatice se bazează pe dezvoltarea unor sisteme de răspuns cu capacitate și finanțare adecvate. Îmbunătățirea sistemelor financiare și de protecție socială nu numai că ar sprijini în mod direct populația, ci ar contribui și la punerea bazelor pentru eforturile de atenuare prezentate în cadrul HLO-V. Având în vedere accesul insuficient la serviciile de alimentare cu apă și rolul acestuia în capacitatea principalelor sectoare economice de a se adapta la schimbările climatice, măsurile în domeniul apei sunt esențiale.

PRIORITATEA 15:

Intensificarea eforturilor de prevenire/reducere a riscurilor și creșterea gradului de pregătire pentru dezastre naturale, a capacității de răspuns și de redresare în urma acestora

Integrarea rezilienței la dezastre și la schimbările climatice în politicile de dezvoltare și în investiții. Guvernul are la dispoziție următoarele domenii de acțiune: raționalizarea proceselor de aprobare, efectuarea de revizui periodice bazate pe prioritățile legislative sau tehnice și evaluarea eficacității acestora după consultări periodice. Investițiile pot fi direcționate astfel încât să maximizeze eficiența costurilor, să abordeze mai multe hazarduri și să asigure beneficii conexe în ceea ce privește sustenabilitatea, incluziunea și bunăstarea populației.

Investiții în clădiri publice și private rezistente la dezastre și la schimbările climatice. Creșterea ponderii clădirilor rezistente la dezastre și la schimbările climatice în fondul construit total și investițiile în infrastructura critică de intervenție în situații de urgență reprezintă priorități stringente. Amenajarea teritoriului și planificarea urbanizării trebuie, de asemenea, să integreze reziliența la dezastre și la schimbările climatice.

Consolidarea sistemului de protecție civilă (pe verticală și pe orizontală). Există oportunități de modernizare a infrastructurii, a echipamentelor și a instrumentelor, de mobilizare a unor resurse umane și financiare suplimentare și de îmbunătățire a cadrelor privind evacuarea, adăpostirea și implicarea voluntarilor, în conformitate cu o abordare la nivelul întregii societăți. Un cadru coerent privind redresarea va trebui să țină seama de principiile abordării „a reconstrui mai bine” pentru reconstrucția post-dezastru.

Consolidarea capacității de intervenție rapidă în sectorul public și privat în cazul unor evenimente catastrofale, complexe și în cascadă. În contextul dezastrelor tot mai frecvente și mai intense, o capacitate adecvată de intervenție rapidă este esențială pentru salvarea vieților și a mijloacelor de trai și pentru protejarea patrimoniului. Realizarea acestora presupune sprijinirea instituțiilor-cheie și a sectorului privat în vederea unei mai bune planificări pentru situații neprevăzute de urgență și pentru asigurarea continuității activității, precum și a pregătirii pentru riscuri multiple. În acest sens, este esențial să se asigure creșterea capacității de intervenție rapidă a serviciilor de răspuns în situații de urgență, de asistență medicală și a serviciilor sociale.

PRIORITATEA 16:

Consolidarea rezilienței financiare la dezastre naturale a sectorului public și privat

Dezvoltarea unui sistem de protecție socială adaptabil. Programele de protecție socială ale României trebuie să devină adaptabile, astfel încât să poată răspunde mai bine șocurilor și să sprijine persoanele cele mai sărace și mai vulnerabile în redresarea după dezastre. Aceasta implică: (i) colectarea optimizată a datelor, (ii) integrarea cadrelor strategice și a strategiilor privind MRD și protecția socială, (iii) coordonarea și colaborarea între guvern și organizațiile societății civile; și (iv) interoperabilitatea datelor privind protecția socială și evenimentele de dezastre.

Extinderea disponibilității asigurărilor în caz de dezastre pentru activele private și publice. Răspunsul la dezastre, redresarea și reconstrucția creează o povară financiară majoră pentru guvern, în parte din cauza ratei scăzute de utilizare a asigurărilor în caz de catastrofe de către proprietarii de case (chiar dacă acestea sunt obligatorii din punct de vedere legal) și a aplicării limitate a asigurărilor activelor publice. O examinare amplă a asigurărilor în caz de dezastre naturale ar contribui la evaluarea instrumentelor existente și/sau la crearea de noi instrumente.

Sporirea gradului de pregătire a sectorului financiar pentru a sprijini atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea și creșterea gradului de conștientizare a publicului. În multe scenarii de dezastru există un deficit de finanțare clar. O strategie de finanțare în caz de dezastre care să vizeze elaborarea unor instrumente de finanțare previzibile, rapide și flexibile (de exemplu, linii de credit pentru situații neprevăzute, asigurări) pentru răspunsul, redresarea și reconstrucția în caz de dezastre este un pas esențial.

PRIORITATEA 17:

Securizarea resurselor de apă și asigurarea unei mai bune prevenții și protecții împotriva dezastrelor legate de apă

Accelerarea investițiilor în infrastructura de apă și crearea unui nou model de finanțare pentru sectorul apei. Exploatarea, întreținerea și modernizarea resurselor de apă și a infrastructurii de management al riscului la inundații depind de existența unor mecanisme de finanțare actualizate și mai robuste. Aceasta presupune o revizuire a legislației actuale (Legea Apelor și legislația secundară aferentă), precum și extinderea

capacității și a alocării resurselor ANAR atât prin formare, cât și printr-o nouă abordare a celor trei T: tarife, taxe și transferuri.

Extinderea capacităților de retenție a apei, atât a celor naturale, cât și a celor create de om. Având în vedere variabilitatea tot mai mare a precipitațiilor ca urmare a schimbărilor climatice, rolul retenției apei este din ce în ce mai important în perioadele de secetă, precum și în reținerea excesului de apă și prevenirea inundațiilor. Sunt necesare investiții pentru reabilitarea, modernizarea și exploatarea mai bună a acumulărilor existente. Retenția naturală trebuie protejată mai eficient și, acolo unde este posibil, restabilită, de exemplu prin reconectarea luncilor inundabile cu râurile sau prin reîmpăduriri.

Evaluarea securității resurselor de apă și elaborarea de strategii de management al riscului de secetă la nivelul bazinelor hidrografice. O mai bună înțelegere a riscurilor privind securitatea resurselor de apă și elaborarea unor strategii de management al resurselor de apă pe termen lung necesită o evaluare actualizată a disponibilității și cererii de apă, precum și a riscurilor la inundații, de secetă și privind calitatea apei la scara bazinelor hidrografice. Planurile rezultate în urma acestor evaluări ar trebui să stabilească politici privind alocarea apei, măsuri pentru o utilizare și o reutilizare mai eficientă a apei, precum și prognoza perioadelor de secetă și programe privind situațiile de urgență.

Creșterea capacității de adaptare a agriculturii la schimbările climatice. Numeroase riscuri pentru agricultură sunt legate de apă (de exemplu, intensificarea inundațiilor și a secetei), ceea ce arată necesitatea îmbunătățirii gradului de pregătire a sectorului pentru adaptarea la schimbările climatice. Eforturile în acest domeniu ar putea începe cu elaborarea unei strategii naționale și a unui plan de acțiune pentru adaptarea agriculturii la schimbările climatice, susținute de un studiu de diagnostic la nivelul zonelor și al exploatațiilor agro-ecologice.

LIPSURI ÎN MATERIE DE CUNOȘTIȘTE

Prioritățile României vor continua să evolueze pe măsură ce peisajul politic și economic se schimbă pe plan intern și internațional și noi date concrete continuă să apară. În timpul elaborării diagnosticului, echipa a identificat anumite lipsuri în materie de cunoștințe pentru care o cercetare suplimentară este necesară. Completarea acestor lacune ar ajuta factorii de decizie în conceperea unor intervenții mai eficiente, cât și în o mai bună evaluare a impactului acestora. Unele lacune vor fi abordate în rapoarte de diagnostic viitoare, precum CCDR, CGA și CPSD; altele țin de deficiențe la nivelul datelor disponibile momentan. Merită menționate următoarele lipsuri în materie de cunoștințe:

- Analiza actualizată a modelului migrației și a legăturii sale cu modelul spațial al cererii și ofertei de pe piața muncii, caracteristicile detaliate ale migranților români și rolul remitențelor în economia locală. O nouă rundă de date ale recensământului la nivelul UE din 2021-2022 poate fi o sursă importantă pentru a completa cunoștințele lipsă.
- O analiză aprofundată a disparităților spațiale în ceea ce privește sărăcia, vulnerabilitatea la schimbările climatice și rezultatele conexe ale dezvoltării, la nivel granular

(de exemplu, oraș/comună), și a corelațiilor dintre acestea. Datele din recensământul din 2022 al României, împreună cu datele administrative și referitoare la gospodăria și cu hărțile de risc climatic, ar putea să completeze cunoștințele lipsă.

- Efectele tendințelor demografice (de exemplu, îmbătrânirea și emigrația) asupra decalajului fiscal (în ceea ce privește atât veniturile fiscale, cât și cheltuielile sociale), asupra creșterii economice și a rezultatelor de dezvoltare.
- Factorii determinanți ai diferențelor între genuri în privința oportunităților pe piața muncii. Abordarea cauzelor profunde ale diferențelor între genuri în privința oportunităților economice poate contribui la reducerea presiunii exercitate de deficitul de competențe identificat în prezenta actualizare a DST. Viitoarea CGA poate crea o bază pentru înțelegerea aprofundată a disparității de gen și poate contribui la elaborarea unor politici adecvate pentru abordarea constrângerilor cu care se confruntă femeile din România pe piața muncii.
- Analiza aprofundată a impactului la nivelul întregii economii al atingerii obiectivelor PVE, precum și a compromisurilor și a opțiunilor de politică pentru România în ceea ce privește atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea. Viitorul CCDR va fi un punct de plecare pentru activități de analiză privind interacțiunea dintre obiectivele de dezvoltare și cele climatice.

ANEXA 1

CASETE

CASETA A.1 Actualizare privind productivitatea firmelor

În pofida a trei decenii de creștere economică dinamică, productivitatea muncii din România rămâne sub media UE. Pentru a realiza o producție egală cu producția medie a unei firme similare din Germania, un producător român obișnuit are nevoie de aproape patru ori mai mulți angajați, iar o firmă obișnuită din domeniul construcțiilor sau al serviciilor are nevoie de trei ori mai mulți.

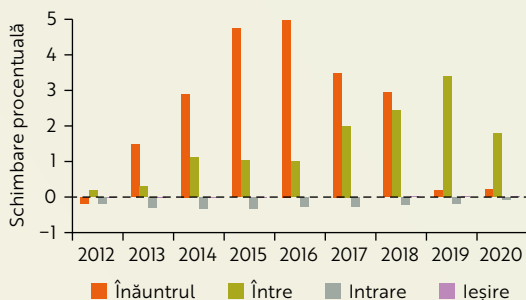
Performanța agregată a productivității este determinată în principal de două componente: i) creșterea productivității în cadrul firmei, adică îmbunătățirea productivității la nivel de firmă ca urmare a inovării, a adoptării de tehnologii sau a unor practici manageriale mai bune, de exemplu; și ii) creșterea productivității între firme, adică o eficiență alocativă mai mare, care ajută firmele mai productive să își crească cota de piață.

Începând aproximativ din 2013, creșterea marjelor de profit și a eficienței la nivel de firmă (creșterea productivității în cadrul firmei) a stimulat productivitatea totală a factorilor (PTF) în sectorul de producție din România; în ultimii ani, firmele mai productive și-au crescut cota de piață (creșterea productivității între firme), susținând performanța productivității în domeniul lor de activitate. Producătorii din România au înregistrat un șoc pozitiv al productivității în cadrul firmei, care a atins punctul culminant în jurul anilor 2015–2016, urmat de îmbunătățiri

ale eficienței alocative (figura CA.1.1)— practic, capacitățile sporite ale firmelor cu productivitate ridicată s-au tradus într-o cotă de piață mai mare, ceea ce subliniază o dinamică eficientă a pieței. Încetinirea productivității în cadrul firmelor după acest vârf indică necesitatea unor politici care să stimuleze îmbunătățirea continuă a capacităților în rândul firmelor— de exemplu prin digitalizare, consolidarea capacității de inovare și îmbunătățirea competențelor manageriale— pentru a realiza cu succes tranziția către industria 4.0.

În ceea ce privește serviciile, o alocare ineficientă a resurselor către firme mai puțin productive (adică o componentă negativă a productivității între firme) a contracarat performanța pozitivă a productivității din cadrul firmelor. Firmele de servicii din România au înregistrat, la rândul lor, un șoc pozitiv al productivității în cadrul firmei, care s-a estompat treptat după vârful din perioada 2015–2016 (figura CA.1.2). Spre deosebire de industria prelucrătoare, firmele de servicii productive nu au reușit să valorifice eficiența îmbunătățită, ceea ce indică o dinamică ineficientă a pieței. Lipsa de progrese în ceea ce privește eficiența alocativă în domeniul serviciilor justifică o investigație urgentă din partea responsabililor de elaborarea politicilor economice și evidențiază necesitatea unor instrumente care să faciliteze mobilitatea factorilor de producție între firmele din sector.

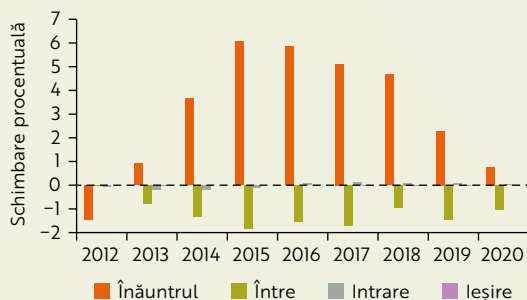
FIGURA CA.1.1 Descompunerea creșterii productivității în industria prelucrătoare (PTF)

Sursa: Analiza Băncii Mondiale pe baza datelor primite de la Ministerul Finanțelor din România.

Notă: Descompunerea ratelor de creștere a productivității pe trei ani, conform metodei Melitz-Polanec (Melitz și Polanec, 2015), a fost ajustată pentru a arăta variația anuală.

FIGURA CA.1.2 Descompunerea creșterii productivității în sectorul serviciilor (PTF)

CASETA A.2 DST 2022 este o actualizare a DST 2018

Prezentul studiu își propune să actualizeze primul Diagnostic Sistematic de Țară (DST) pentru România, finalizat în 2018, care a identificat patru domenii prioritare pentru stimularea creșterii economice și a incluziunii în această țară (a se vedea mai jos). De la publicarea DST 2018, România a făcut unele progrese înspre eliminarea constrângerilor care frânează creșterea economică, precum și în reducerea sărăciei și a inegalității, dar mai sunt multe de făcut pentru a îmbunătăți substanțial rezultatele pentru cetățenii și întreprinderile din toate categoriile de venituri și din toate regiunile.

Rezumatul DST România 2018

Transformarea țării în cei 30 de ani anteriori anului 2018 a fost caracterizată prin sintagma „povestea celor două Români”: una urbană, dinamică și integrată în UE; alta rurală, săracă și izolată. Consolidarea instituțiilor democratice a fost însoțită de o creștere fără precedent a veniturilor pe cap de locuitor. Cele mai dinamice firme și persoane fizice au beneficiat pe deplin de aderarea țării la UE în 2007, Bucureștiul și câteva alte orașe devenind centre pline de viață, cu o populație și venituri în creștere. Însă alte segmente vaste ale populației au fost lăsate în urmă, fiind incapabile să profite de aceleași oportunități.

În acest context, DST 2018 s-a axat pe patru domenii principale...

1. Reducerea constrângerilor legate de ofertă în ceea ce privește **creșterea economică**
2. Extinderea oportunităților de **prosperitate pentru toți cetățenii**
3. Îmbunătățirea rezilienței la dezastre naturale și la efectelor **schimbărilor climatice**
4. Consolidarea **instituțiilor** pentru o creștere favorabilă a incluziunii

... și a identificat patru domenii de intervenție prioritare:

- creșterea eficienței și eficacității statului în furnizarea serviciilor publice
- asigurarea egalității de șanse pentru toți
- catalizarea creșterii și a competitivității sectorului privat
- consolidarea rezilienței pentru o creștere sustenabilă

Principala lecție din DST 2018: În pofida creșterii economice impresionante, progresele realizate în ceea ce privește prosperitatea pentru toți cetățenii și bunăstarea durabilă vor rămâne o realitate îndepărtată dacă România nu își va rezolva problemele de guvernanță.

CASETA A.3 Dezvoltarea orașelor secundare

Majoritatea regiunilor cu performanțe bune din UE au o zonă urbană sau o aglomerație dinamică în interiorul granițelor lor sau se află aproape de o astfel de zonă. Un număr semnificativ de cercetări arată că zonele urbane sunt motoarele de creștere economică ale unei țări și zonele cu cele mai mari șanse să genereze surplusul de productivitate necesar pentru a susține creșterea regională și națională.

Orașele secundare sunt deosebit de importante, deoarece performanța lor poate impulsiona sau zdruncina o economie regională. În regiunile rămase în urmă, zonele urbane tind să aibă performanțe slabe. În schimb, zonele urbane dinamice au un impact pozitiv asupra dezvoltării care depășește cu mult granițele lor administrative.

Dintre regiunile mai puțin dezvoltate ale României, cele din apropierea unui oraș dinamic prezintă rate de dezvoltare socioeconomică mult mai mari decât cele situate mai departe, potrivit unei serii de indicatori (de exemplu, veniturile firmelor și indicele dezvoltării umane locale). Deși nu toate orașele din România sunt centre economice dinamice, cele mai multe au

fost martorele unei tendințe de dezvoltare în zone urbane funcționale (ZUF) care depășesc granițele lor administrative. Populația acestor ZUF a crescut semnificativ în ultimii ani.

Zonele urbane funcționale ale Bucureștiului și ale celor 40 de capitale de județ ale României realizează 90 % din veniturile firmelor naționale. De asemenea, ele concentrează 80 % din populația care a absolvit forme de învățământ superior, au atras 67 % dintre naționaliști în 2011 și 66 % dintre migranți între 2001 și 2011 și reunesc 61 % din persoanele ocupate de la nivel național și 58 % din populație.

Mai important este faptul că zonele rurale din cadrul acestor ZUF au înregistrat cea mai rapidă creștere în ultimii ani. Aceasta arată că cea mai eficientă cale de dezvoltare a regiunilor rămase în urmă presupune consolidarea principalelor zone urbane ale acestora și extinderea accesului hinterlandului rural la oportunitățile pe care le oferă orașele (de exemplu locuri de muncă, educație, asistență medicală specializată, artă, cultură, divertisment, cumpărături și transport).

CASETA A.4 Creșterea verde și oportunitățile pentru viitor

Expresia „creștere verde” descrie creșterea economică în care patrimoniul natural continuă să furnizeze resurse și servicii de mediu pentru bunăstarea oamenilor. Utilizarea sustenabilă a resurselor regenerabile, cum ar fi pădurile, pescăriile, apa și aerul curat, precum și epuizarea eficientă a resurselor neregenerabile, cum ar fi mineralele, sunt considerate parte a unei agende privind creșterea sustenabilă de zeci de ani. România dispune de o mare diversitate de resurse naturale, care, dacă sunt utilizate productiv, pot sprijini o creștere economică puternică și susținută.

Atenuarea emisiilor de GES este o altă componentă critică și deosebit de dificilă a durabilității mediului. Ca membru al UE, România are obligația de a-și reduce emisiile de GES, țintele actuale și viitoare urmând să ducă la cerințe din ce în ce mai stricte pentru reducerea emisiilor de carbon.

Calea către creștere sustenabilă a unei țări include și adaptarea la o climă în schimbare. Independent de emisiile de GES viitoare, clima deja se schimbă, fenomenele meteorologice extreme fiind din ce în ce mai frecvente și mai grave. Fiind o țară care se confruntă cu riscuri semnificative din cauza schimbărilor climatice, România trebuie să ia în considerare impactul potențial al acestora în planificarea căilor către dezvoltarea sustenabilă.

Cel mai recent element al agendei privind creșterea verde este accentul puternic pus pe inovare și pe locurile de muncă verzi. Se preconizează că trecerea la o creștere mai verde va stimula inovarea tehnologică, în special în sectorul energetic, și va promova apariția de noi ramuri industriale. Inovarea poate contribui la decuplarea creșterii economice de epuizarea resurselor naturale și de emisiile de GES, făcând posibilă o producție mai mare cu resurse mai puține și mai ecologice.

Acțiunile ceea ce privește schimbările climatice, se află în centrul Pactului verde european (PVE) lansat în decembrie 2019, iar accesul la fondurile UE va oferi oportunități de punere în aplicare a unor măsuri specifice. PVE este un pachet ambițios de măsuri care vizează transformarea UE în primul bloc continental neutru din punct de vedere climatic până în 2050, având ca rezultat un mediu mai curat, energie la prețuri mai accesibile, transport mai inteligent, noi locuri de muncă și o mai bună calitate a vieții în general. În plus, la sfârșitul anului 2020 UE și statele sale membre s-au angajat în comun să atingă obiectivul obligatoriu de reducere internă netă cu cel puțin 55 % a emisiilor de GES până în 2030, comparativ cu nivelurile din 1990.

Tranziția verde oferă României ocazia de a-și înscrie creșterea economică pe o traiectorie mai durabilă. Pentru a sprijini această tranziție, peste 41 % din fondurile din Planul național de redresare și reziliență al României sunt alocate măsurilor verzi. În plus, fondurile de coeziune ale UE pentru perioada 2021–2027 vor oferi oportunități ample de sprijinire a obiectivelor PVE.

FIGURA CA.5.1 Diagrama creșterii verzi

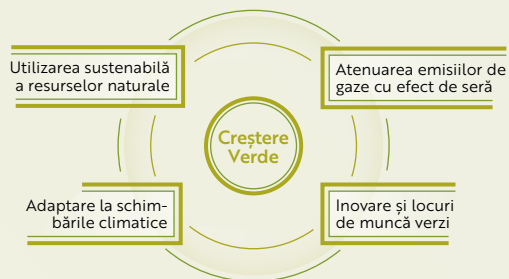
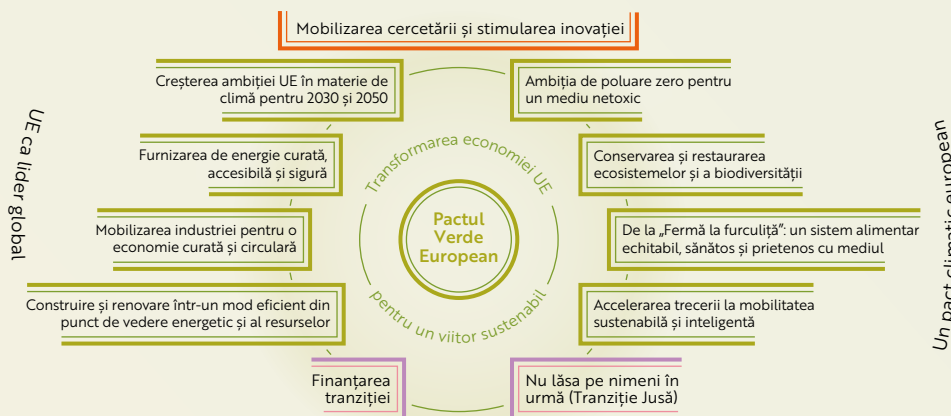

FIGURA CA.4.1 Pactul Verde European (PVE)

CASETA A.5 PNRR și impactul preconizat

Planul național de redresare și reziliență (PNRR) al Guvernului României prezintă prioritățile în materie de reformă și de investiții ale țării, pentru sprijinirea rezilienței și a pregătirii pentru situații de criză și pentru promovarea adaptabilității, a sustenabilității și a creșterii favorabile incluziunii. Un PNRR solid este o condiție prealabilă pentru accesarea fondurilor din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență al UE.

PNRR al României se axează pe șase piloni: (i) tranziția verde; (ii) transformarea digitală; (iii) creșterea inteligență, sustenabilă și favorabilă incluziunii; (iv) coeziunea socială și teritorială; (v) sănătatea și reziliența economică, socială și instituțională; și (vi) politici pentru următoarea generație, copii și tineri. Principalele reforme propuse în aceste șase domenii vizează sistemul de pensii, sistemul judiciar, administrația publică, sistemul fiscal, programele de incluziune socială și salariul minim, educația și asistența medicală și decarbonizarea, în special în domeniul energiei și al transporturilor.

Finanțarea substanțială va sprijini dubla tranziție verde și digitală, cu scopul de a vindeca rănille sociale provocate de pandemie și de a elimina blocajele în materie de infrastructură. Peste 60 % din fondurile din PNRR

ale României au fost alocate dublei tranziții verzi (41 %) și digitale (20,5 %). România a acordat prioritate investițiilor în transport sustenabil și în stații de încărcare a VE (8,9 miliarde EUR), în educație și formare pentru a sprijini competențele digitale (4,9 miliarde EUR) și în tehnologii curate și surse regenerabile de energie (4,5 miliarde EUR). Aceste eforturi vizează rezolvarea problemelor critice care afectează creșterea și dezvoltarea, cum ar fi starea precară a infrastructurii, neconcordanțele dintre competențe și cererea pieței și deficiențele în ceea ce privește calitatea forței de muncă.

Guvernul estimează că fondurile și inițiativele din PNRR vor adăuga până la 5,4 puncte procentuale la PIB-ul real în perioada 2021–2026, într-un scenariu de absorbție în proporție de 100 % atât a granturilor, cât și a împrumuturilor. Pe de altă parte, într-un scenariu de absorbție în proporție de 100 % a granturilor și de 33 % a împrumuturilor, impactul cumulat s-ar reduce la 4,3 puncte procentuale. Având în vedere nivelul scăzut de absorbție a fondurilor UE de către România în trecut, este posibil un impact chiar mai mic decât în scenariul guvernamental mai pesimist, ceea ce ar putea încetini redresarea economică a țării.

ANEXA 2

PRIORITĂȚI ȘI CRITERII DE SELECȚIE

Rezultate la Nivel Înalt (HLOs)	Priorități	Impactul preconizat asupra obiectivelor duble	Complementaritatea cu alte politici	Fezabilitatea politicilor în condițiile economice, de guvernare și de capacitate actuale	Orizontul de timp în care politicile vor produce rezultate (termen scurt, termen mediu, termen lung)*
I. Un mediu instituțional și economic previzibil pentru cetățeni și întreprinderi	1. Atenuarea impactului instabilității politice prin stabilirea de priorități strategice și în materie de cheltuieli pe termen mediu și lung	Mare	Mare	Mediu	Termen lung
	2. Creșterea încrederii cetățenilor în stat	Mare	Mare	Mediu	Termen lung
	3. Asigurarea sustenabilității fiscale	Mare	Mare	Mediu	Termen mediu-lung
II. Acces egal la servicii publice de înaltă calitate la nivel central și local	4. Consolidarea gestionării resurselor umane din sectorul public pentru a îmbunătăți prestarea serviciilor publice	Mare	Mare	Mare	Termen mediu-lung
	5. Creșterea eficacității și a eficienței în prestarea de servicii publice la nivel central și local	Mare	Mare	Mare	Termen mediu-lung
	6. Îmbunătățirea accesului persoanelor sărace, vulnerabile și din zone rurale la infrastructură și servicii publice de calitate (de exemplu în ceea ce privește transporturile, rețeaua digitală, apa și salubritatea, termoficarea, gestionarea deșeurilor solide, prestațiile sociale și serviciile sociale)	Mare	Mare	Mediu	Termen mediu-lung
III. Rezultate mai bune pentru toți în ceea ce privește sănătatea și educația	7. Îmbunătățirea rezultatelor în ceea ce privește sănătatea și asigurarea accesului echitabil la serviciile de asistență medicală	Mare	Mare	Mare	Termen mediu-lung
	8. Asigurarea accesului la educație de calitate pentru toți	Mare	Mare	Mare	Termen mediu-lung
	9. Consolidarea formării de competențe pe tot parcursul vieții, în special în cazul grupurilor vulnerabile	Mare	Mare	Mare	Termen mediu-lung

Rezultate la Nivel Înalt (HLOs)	Priorități	Impactul preconizat asupra obiectivelor duble	Complementaritatea cu alte politici	Fezabilitatea politicilor în condițiile economice, de guvernanță și de capacitate actuale	Orizontul de timp în care politicile vor produce rezultate (termen scurt, termen mediu, termen lung)*
IV. Condiții favorabile creșterii numărului și calității locurilor de muncă în sectorul privat	Eliminarea deficitelor de la nivelul infrastructurii de transport și al altor tipuri de infrastructură pentru conectivitatea internă și internațională	Mare	Mare	Mediu	Termen mediu-lung
	Creșterea intermedierei financiare și a incluziunii	Mare	Mare	Mare	Termen mediu-lung
	Îmbunătățirea concurenței și a inovării pe piață	Mare	Mare	Mare	Termen mediu-lung
V. Atenuarea schimbărilor climatice, pentru ca activitatea economică să fie sustenabilă în raport cu mediul	Accelerarea decarbonizării, îmbunătățirea interconexiunilor regionale și asigurarea securității energetice	Mare	Mare	Mediu	Termen mediu-lung
	Reducerea degradării mediului (apă, terenuri, atmosferă)	Mare	Mare	Mediu	Termen lung
VI. Reziliență la șocuri și adaptare la schimbările climatice, în special pentru gospodăriile vulnerabile	Intensificarea eforturilor de prevenire/reducere a riscurilor și creșterea gradului de pregătire pentru dezastre naturale, a capacității de răspuns și de redresare în urma acestora	Mare	Mare	Mediu	Termen mediu-lung
	Consolidarea rezilienței financiare la dezastre naturale a sectorului public și privat	Mare	Mare	Mediu	Termen lung
	Protejarea securității resurselor de apă și asigurarea unei mai bune prevenții și protecții împotriva dezastrelor legate de apă	Mare	Mare	Mediu	Termen mediu-lung

(*) Termenul scurt este definit ca fiind de maximum 2 ani, termenul mediu este cuprins între 2 și 5 ani, iar termenul lung depășește 5 ani.

REFERINȚE

- Aiyar, Shekhar și Christian Ebeke. 2020 „Inequality of opportunity, inequality of income and economic growth”. World Development. Volumul 136, decembrie 2020
- Arcia, G., de Hoyos, R., Patrinos, H., Sava, A., Shmis, T., Teixeira, J. 2021. „Learning Recovery after COVID-19 in Europe and Central Asia: Policy and Practice.” Banca Mondială, Washington, DC
- Arnhold, Nina; Arias, Omar; Pauna, Catalin; Moarcas, Mariana Doina; Laat, Joost de; Florescu, Richard; Cahu, Paul. Europe 2020 Romania: evidence-based policies for productivity, employment, and skills enhancement (engleză). Washington, D.C.: Grupul Băncii Mondiale.
- Institutul Aspen România, 2018. Economic Opportunities & Financing the Economy — White paper, <https://aspeninstitute.ro/white-paper-aspen-economic-opportunities-financing-the-economy-program-2018/>
<http://documents.worldbank.org/curated/en/493561468294619439/Europe-2020-Romania-evidence-based-policies-for-productivity-employment-and-skills-enhancement>
- Balica, Magdalena; Birzea, Cezar; Fartusnic; Ciprian; Horga, Irina; Jigau, Mihaela; Tufă, Laura; Voicu, Bogdan; Achimescu, Vlad. 2010 Anchetă privind participarea la formarea continuă a angajaților aflați în situație de risc pe piața muncii, București
- Fundația Bertelsmann. 2022 Sustainable Governance Indicators (SGI) 2022 — Romania Chapter
- Bossavie, Laurent; Garrote-Sánchez, Daniel; Makovec; Mattia; Özden, Çağlar. 2022 Skilled Migration: A Sign of Europe's Divide or Integration? Washington, DC: Banca Mondială. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/37101> Licență: CC BY 3.0 IGO.
- Bradbury, K. R. Triest. 2016 „Inequality of opportunity and aggregate economic performance”. Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences, 2 (2016)
- Bursa de Valori București. 2022 Buletin lunar septembrie 2022. <https://m.bvb.ro/info/Rapoarte/Lunare/OCTOMBRIE2022.pdf>
- Carrera, Sergio et al. 2019 Scaling up Roma Inclusion Strategies. Truth, reconciliation and justice for addressing antigypsyism. Bruxelles: Parlamentul European.
- Cook, Samantha Jane; Simpson, Alanna Leigh; Stanton-Geddes; Zuzana; Skalon, Tatiana; Pele, Daniel Traian; Markhvida, Maryia; Fraser, Stuart Alexander; Stefan, Cristina; Bouessel Du Bourg, Thibault Jacques Marie. 2021 Economics for Disaster Prevention and Preparedness: Financial Risk and Opportunities to Build Resilience in Europe (engleză). Washington, D.C.: Grupul Băncii Mondiale. <http://documents.worldbank.org/curated/en/231121622437102944/Economics-for-Disaster-Prevention-and-Preparedness-Financial-Risk-and-Opportunities-to-Build-Resilience-in-Europe>
- Cruz, Marcio; Kapil, Natasha; Astudillo Estevez; Pablo Andres; Haley, Christopher; Lu, Zoe Cordelia; CAN, Arslan. 2022 Starting Up Romania: Entrepreneurship Ecosystem Diagnostic. World Bank, Washington, DC. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/37564> Licență: CC BY 3.0 IGO.
- De Rosa, Donato; Kim, Yeon Soo; Chatzinikolaou, Aimilios; Bulman, David Janoff; Hopkins, Johns; Dospinescu, Andrei Silviu; Karver, Jonathan George; Meisner, Craig M.; Murisic, Maja; Pauna, Catalin; Tsoungui Belinga, Vincent De Paul. 2018 From uneven growth to inclusive development: Romania's path to shared prosperity — Systematic Country Diagnostic. Washington, D.C.: Grupul Băncii Mondiale. <http://documents.worldbank.org/curated/en/673121528867676119/From-uneven-growth-to-inclusive-development-Romania-s-path-to-shared-prosperity-systematic-country-diagnostic>
- Banca Europeană de Investiții. 2021 Sondajul BEI privind investițiile pe 2021: Sumar pentru Uniunea Europeană. © Banca Europeană de Investiții (BEI)
- EM-DAT: 2019 „Global Occurrences from Natural Disasters”. EM-DAT: Baza de date a evenimentelor de urgență, Université Catholique de Louvain-CRED (EM-DAT, CRED / UCLouvain), D. Guha-Sapir. Bruxelles, Belgia
- Evaluarea EUPACK. 2017. A comparative overview of public administration characteristics and performance in EU28, 2017
- Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare 2017. Raportul de tranziție 2016 – 2017.
- Banca Centrală Europeană. 2022. Depozitul de date statistice. <https://sdw.ecb.europa.eu/>
- Comisia Europeană. 2021. Raport privind Eurobarometrul special 509 — Aspecte sociale.
- Comisia Europeană. 2021. Eurobarometru, , <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2272>
- Comisia Europeană. 2020. Rapoarte de țară ale administrației publice europene — România. https://ec.europa.eu/info/departments/structural-reform-support/european-public-administration-country-reports_en
- Comisia Europeană. 2022. Indicele internațional al economiei și societății digitale (DESI) 2022, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/policies/desi>
- Comisia Europeană. 2021. The 2021 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2019 – 2070). Documentul instituțional 148. Mai 2021. Bruxelles
- Comisia Europeană. 2019. Monitorul educației și formării 2019 — România. Uniunea Europeană, 2019. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2019.
- Comisia Europeană. 2022. Tabloul de bord european privind inovarea 2022, <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard/eis>
- Comisia Europeană. 2022. Semestrul european: Raport de țară — România , https://ec.europa.eu/info/publications/2022-european-semester-country-reports_en
- Rapoarte de țară ale administrației publice europene 2020. Public Administration and Governance: Romania. Disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/romania-hto921318enn.en_.pdf
- Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene. 2016. Al doilea sondaj privind minoritățile și discriminarea în Uniunea Europeană. Romii — rezultate selectate

- Agencia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene. 2022. Roma in 10 European Countries — Main Results
- Agencia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene. 2022. Raportul privind drepturile fundamentale 2022, <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/fundamental-rights-report-2022>
- Agencia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene. 2016. Al doilea sondaj privind minoritățile și discriminarea în Uniunea Europeană. Romii — rezultate selectate. <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey-main-results>
- Eurostat. 2020. Statistici experimentale — Competențele. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/experimental-statistics/skills>
- Eurostat. 2022. Rata de ocupare a forței de muncă în funcție de sex, vârstă și cetățenie (%). Cod de date online: LFSA_ERGAN. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFSA_ERGAN__custom_242510/default/table?lang=en
- Eurostat. 2022. Populația inactivă ca procent din populația totală, în funcție de sex și vârstă (%). [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsa_ipga\\$DV_610/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsa_ipga$DV_610/default/table?lang=en)
- Eurostat. 2022. Rata șomajului — date anuale. Cod de date online: TIPSUN20. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TIPSUN20/default/table?category=tipsun>
- Eurostat. 2022. Indicatori de structură a populației la nivel național. Cod de date online: DEMO_PJANIND. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/DEMO_PJANIND__custom_815687/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=4c802ba9-e830-435d-9655-509676433a5c
- Eurostat. 2022. Rata fertilității totale. Cod de date online: TPS00199. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00199/default/table?lang=en>
- Eurostat. 2022. Productivitatea muncii pe persoană angajată și oră de lucru. Cod de date online: TESEM160. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem160/default/table?lang=en>
- Eurostat. 2022. Accesibil la adresa: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- Eurostat. 2022. Ponderea investițiilor în PIB pe sectoare instituționale. Cod de date online: SDG_08_11. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_11/default/table
- Instrumentul global de reducere a dezastrelor și de redresare și Banca Mondială. 2021. Overlooked: Examining the impact of disasters and climate shocks on poverty in the Europe and Central Asia region.
- Hsieh, C., Hurst, E., Jones, C. și Klenow, P., 2013, „The Allocation of Talent and U.S. Economic Growth”, Documentul de lucru NBER 18693 (Cambridge, Massachusetts: National Bureau of Economic Research)
- OIM, 2020, „Monitorul OIM: COVID-19 și lumea muncii, a doua ediție, estimări și analize actualizate”.
- Inchauste, Gabriela; Militaru, Eva. 2018. The Distributional Impact of Taxes and Social Spending in Romania. Documentul de lucru de cercetare în domeniul politicilor nr. 8565. World Bank, Washington, DC. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/30292> Licență: CC BY 3.0 IGO.
- Organizația Internațională a Muncii. 2019. World Employment and Social Outlook: Tendințe 2019, https://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/2019/WCMS_670542/lang--en/index.htm
- Fondul Monetar Internațional. 2022. Sondaj privind accesul la finanțare (FAS) , <https://data.imf.org/?sk=E5DCAB7E-A5CA-4892-A6EA-598B5463A34C>
- Kerblat, Yann; Arab, Ali; Walsh, Brian James; Simpson, Alana Leigh; Hallegatte, Stephane. Overlooked: Examining the Impact of Disasters and Climate Shocks on Poverty in the Europe and Central Asia Region (engleză). Washington, D.C.: Grupul Băncii Mondiale. <http://documents.worldbank.org/curated/en/493181607687673440/Overlooked-Examining-the-Impact-of-Disasters-and-Climate-Shocks-on-Poverty-in-the-Europe-and-Central-Asia-Region>
- Marrero, G. și J. Rodríguez. 2013. „Inequality of opportunity and growth”. Journal of Development Economics, 104(2013), p. 107–122
- Marrero, G., Rodríguez, J. și Van der Weide, R. 2016. „Unequal Opportunity, Unequal Growth”, Documentul de lucru de cercetare în domeniul politicilor seria 7853 (Washington: Banca Mondială).
- Melitz, Marc și Saso Polanec. 2015. „Dynamic Olley-Pakes Productivity Decomposition with Entry and Exit”. RAND Journal of Economics 46 (2): 362–375
- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației și Banca Mondială. 2022. Proiectul de elaborare a politicii urbane. Disponibil la adresa: <https://citadini.ro/barometru-urban-2020/>
- Banca Națională a României. 2021. Sondaj privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România. <https://www.bnr.ro/PublicationDocuments.aspx?cid=15748>
- Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM). 2021. Grupul de lucru pentru sprijinirea finanțării verzi — Raport final. Iunie 2021
- Nevena Kulic, Giulia M. Dotti Sani, Susanne Strauss și Luna Bellani, 2020. „Economic disturbances in the COVID-19 crisis and their gendered impact on unpaid activities in Germany and Italy”. European Societies. 13 octombrie 2020. DOI: 10.1080/14616696.2020.1828974
- OCDE/UCLG. 2022. Profiluri de țară ale Observatorului Mondial al Finanțelor Publice Subnaționale și Investițiilor (SNG-WOFI), <https://www.sng-wofi.org/>, profil România
- OCDE. 2020. Ediția din 2018 a indicatorului și bazei de date RPP OCDE — Methodological Improvements and Policy Insights, Documentul de lucru al departamentului economic nr. 1604, anulează și înlocuiește același document din 17 martie 2020
- OCDE. 2021. Analiza OCDE a pieței de capital din România 2021: Raport de cartografiere, Seria Piața de capital a OCDE
- PaI, Rozalia; Wruuck, Patricia; Stamate, Amalia; Dumitrescu, Constantin Catalin. 2019. What holds Romanian firms back? Documentul de lucru 2019/07 al Băncii Europene de Investiții
- Medierea în domeniul sănătății romilor din România — Studiu de caz. 2013. Copenhaga, Biroul Regional pentru Europa al OMS. Caz privind sănătatea romilor.
- Planul național integrat în domeniul energiei și schimbărilor climatice 2021–2030 al României

- Cancelaria Prim-Ministrului României. 2023. Raport: Răspunsul României la criza refugiaților din Ucraina. Consilier de Stat, Cancelaria Prim-Ministrului. 13 ianuarie 2023.
- Sava, Alina; Maries, Iulia; Ciucanu, Ioana Raluca. Romania — Advisory Services on Informed Decision-Making on Investments in Infrastructure: Output Seven — Report on Building and Enhancing Capacity to Monitor the Strategy for Infrastructure Investments in Education Institutions (engleză). Washington, D.C.: Grupul Băncii Mondiale. <http://documents.worldbank.org/curated/en/465981583989104130/Romania-Advisory-Services-on-Informed-Decision-Making-on-Investments-in-Infrastructure-Output-Seven-Report-on-Building-and-Enhancing-Capacity-to-Monitor-the-Strategy-for-Infrastructure-Investments-in-Education-Institutions>
- Schwab, Klaus. 2019. The Global Competitiveness Report 2019. Forumul Economic Mondial. http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf
- TeleGeography. 2021. The State of the Network. Ediția 2021. <https://www2.telegeography.com/hubfs/assets/Ebooks/state-of-the-network-2021.pdf>
- Tesliuc, Emil; Grigoras, Vlad; Stanculescu, Manuela. 2015. Studiu de fundamentare pentru Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015–2020. Banca Mondială, București. © Banca Mondială.
- Thorsten Beck, Asli Demirguc-Kunt, Ross Eric Levine, Martin Cihak și Erik H.B. Feyen. 2019. Global Financial Development Report 2019 / 2020: Bank Regulation and Supervision a Decade after the Global Financial Crisis, Document de lucru de cercetare în domeniul politicilor al Băncii Mondiale
- Török, I., 2017. „Assessment of Social Vulnerability to Natural Hazards in Romania”. *Carpathian Journal of Earth and Environmental Sciences* 12 (2): 549–562
- Transparency International. 2021. Barometrul global al corupției 2021. <https://www.transparency.org/en/gcb/eu/european-union-2021>
- Banca Mondială. 2014. Diagnostics and Policy Advice for Supporting Roma Inclusion in Romania. Washington, DC. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/17796> Licență: CC BY 3.0 IGO.
- Grupul Băncii Mondiale. 2015a. A Measured Approach to Ending Poverty and Boosting Shared Prosperity: Concepts, Data, and the Twin Goals. Raport de cercetare în domeniul politicilor. Washington, DC: Banca Mondială. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/20384> Licență: CC BY 3.0 IGO.
- Grupul Băncii Mondiale. 2015b. Coordonarea strategiilor și a programelor privind investițiile în infrastructura României finanțate de la bugetul de stat și de către UE World Bank, Washington, DC. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/24455> Licență: CC BY 3.0 IGO.
- Grupul Băncii Mondiale. 2018a. Raport Diagnostic privind Apele din România. Pași către conformarea cu normele UE, incluziune și securitatea resurselor de apă. World Bank, Washington, DC. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/29928> Licență: CC BY 3.0 IGO.
- Grupul Băncii Mondiale. 2018b. Romania Gender Assessment. World Bank, Washington, DC. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/29963> Licență: CC BY 3.0 IGO.
- Grupul Băncii Mondiale. 2018c. Romania Water Diagnostic Report (Vol. 2): Romania water diagnostic report (engleză). Washington, D.C.: World Bank Group <http://documents.worldbank.org/curated/en/114311530025860150/Romania-water-diagnostic-report>
- Sondajul Băncii Mondiale în rândul întreprinderilor. 2019. Washington, DC. © World Bank. www.enterprisesurveys.org
- Banca Mondială, 2020a. Programul de evaluare a sectorului infrastructurii din România. Raport final
- Banca Mondială. 2020b. Rapid Assessment of Romanian CSO in the Context of Covid-19. Washington, DC. © World Bank. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/37411602685815317/pdf/Rapid-Assessment-of-Romanian-CSO-in-the-Context-of-COVID-19.pdf>
- Banca Mondială. 2020c. Piețe și oameni: Memorandum economic de țară pentru România. Dezvoltarea internațională în centrul atenției. Washington, DC: Banca Mondială. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/33236> Licență: CC BY 3.0 IGO.
- Banca Mondială. 2020. Romania — Urban Policy: Output 2. Companion Paper 5 — An Analysis of Public Infrastructure Shortage in Suburban and Peri-urban Areas with Focus on a Number of Key Indicators (engleză). RAS Politică urbană a României. Washington, D.C.: Grupul Băncii Mondiale. <http://documents.worldbank.org/curated/en/099315002252216895/P1711760312d5203a0ac2e0dcfd977a73c2>
- Banca Mondială. 2021a. The Changing Wealth of Nations 2021: Managing Assets for the Future. Washington, DC: Banca Mondială. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/36400> Licență: CC BY 3.0 IGO.
- Banca Mondială. 2021b. Baza de date Global Findex 2021: Incluziunea financiară, plățile digitale și reziliența în era COVID-19, <https://www.worldbank.org/en/publication/globalindex>
- Banca Mondială și Comisia Europeană. 2021. Economics of Prevention and Preparedness — Financial Risk and Opportunities to Build Resilience in Europe
- Banca Mondială. 2021c. Acord de servicii de asistență tehnică rambursabile privind Consolidarea capacității de planificare strategică a Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației în renovarea fondului construit național de clădiri din perspectiva eficienței energetice și a riscului seismic în România (P169420). Livrabilul 4. Strategia națională de reducere a riscului seismic (SNRRS). Iulie 2021.
- Banca Mondială. 2021d. E-mobility readiness assessment — Romania
- Banca Mondială. 2022a. Macro Poverty Outlook, Spring Meetings 2022: Country-by-country Analysis and Projections for the Developing World. Washington, DC. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/37346> Licență: CC BY 3.0 IGO.

Banca Mondială. 2022b. West Balkans Regular Economic Report no. 21, Spring 2022: Steering Through Crises. Raport economic periodic pentru Balcanii de Vest nr. 21. Washington, DC: Banca Mondială. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/37368> Licență: CC BY 3.0 IGO.

Banca Mondială. 2022c. COVID-19 Household Monitoring Dashboard, <https://www.worldbank.org/en/data/interactive/2020/11/11/covid-19-high-frequency-monitoring-dashboard>

Banca Mondială. 2022d. EU Regular Economic Report 8: Living Up to Potential in the Wake of Adverse Shocks: Part 2 — Growth Over the Next Decade. Raport economic periodic UE nr. 8. Washington, DC: Banca Mondială. © Banca Mondială. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/37715> Licență: CC BY 3.0 IGO.

NOTE FINALE

1. Definit ca PIB real pe cap de locuitor la paritatea puterii de cumpărare, exprimată în dolari internaționali 2017.
2. Banca Europeană de Investiții, 2021.
3. Pal et al. 2019
4. Modificarea netă a activelor fixe ale întreprinderilor.
5. Eurostat. 2022. Productivitatea muncii pe persoană angajată și pe oră lucrată. Cod date online: TESEM160. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem160/default/table?lang=en>
6. Cruz, Marcio et al, raport al Băncii Mondiale - Starting Up: Entrepreneurship Ecosystems in Romania (Pornirea unei afaceri: ecosistemele antreprenoriale din România), Banca Mondială, 2022: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/37564>
7. Inchauste și Militaru 2018.
8. Banca Mondială 2018. DST ROU DST 2018 - Notă contextuală privind agricultura
9. Începând din 2020, România face obiectul procedurii UE aplicabile deficitelor excesive, având ca termen limită pentru eliminarea deficitului excesiv anul 2024.
10. Analiză a sustenabilității datoriei efectuată de personalul Băncii Mondiale, februarie 2023.
11. În 2021, activele sectorului public, exprimate în principal în moneda națională, reprezentau 24,2 % din portofoliul agregat de active al sectorului bancar, ceea ce face ca portofoliile bancare să fie deosebit de sensibile la modificările ratei dobânzii. Între ianuarie și sfârșitul lunii aprilie 2020, randamentele obligațiunilor suverane pe 10 ani au crescut de la 4,38 % la 4,74 %, în timp ce *spread*-ul pe 10 ani al swapurilor pe riscul de credit pentru România a crescut de la 115,6 puncte de bază la 169,8 puncte de bază.
12. Ponderele împrumuturilor clasificate în stadiul 2 (cele cu risc de credit crescut) a fost cea mai mare din UE în 2021.
13. OIM, 2020; Kulic et al., 2020
14. Estimare de lucru a Băncii Mondiale
15. Banca Mondială 2022d
16. Conform clasificării realizate de Banca Mondială pe baza datelor din 2021. Criza declanșată de pandemie a coborât pentru scurt timp România la statutul unei economii cu venituri medii superioare în 2020, dar în 2021 creșterea economică puternică a dus la creșterea VNB pe cap de locuitor și a readus România în grupul economiilor cu venituri mari.
17. Venitul național brut
18. Inchauste și Militaru 2018.
19. Prezentul DST face referire la două tipuri de rate ale sărăciei: (i) rata națională, oficială a riscului de sărăcie, conform definiției Eurostat; și (ii) ratele internaționale ale sărăciei utilizate pentru comparații între țări și între perioade. Pragul național al riscului de sărăcie este definit ca 60 % din mediana veniturilor pe adult echivalent după transferurile sociale. Pragul internațional al sărăciei este de 6,85 USD pe cap de locuitor pe zi, la paritatea puterii de cumpărare din 2017.
20. Comisia Europeană, 2021.
21. Eurostat, SILC 2010-2020 pentru România, referitoare la veniturile gospodăriilor în perioada 2009-2019
22. Institutul Național de Statistică, 2022
23. GFDDR și Banca Mondială, 2021
24. Eurostat 2022
25. Banca Mondială, 2020
26. Baza de date Global Findex a Băncii Mondiale, 2021
27. Construit de Institutul Aspen România, indicele mediu-lui de afaceri la nivel local (IMAL) evaluează și clasează municipalitățile din România pe baza a patru factori: antreprenoriatul local (pondere de 30 %), inovația (20 %), finanțarea investițiilor (35 %) și sprijinul public local (15 %).
28. Banca Mondială, 2021a
29. Centrul European de Prevenire și Control al Bolilor, date din octombrie 2022.
30. România se învecinează cu Ucraina la nord și la est și reprezintă o rută potențială pentru persoanele strămutate forțat. România are o minoritate ucraineană de aproximativ 8 000 de locuitori permanenți - a șasea etnie ca mărime din țară -, concentrați în nord.
31. Date UNHCR, accesate în februarie 2023
32. Cancelaria Prim-Ministrului României, 2023
33. Banca Mondială, 2021a
34. Banca Mondială, 2021c
35. România a coborât două locuri în Indicele economiei și societății digitale (DESI) între 2020 și 2021, clasându-se pe ultimul loc din 27 de țări conform celui mai recent indice.
36. DESI, 2021
37. Eurostat, 2022
38. Eurostat, Impactul COVID-19 asupra utilizării TIC în rândul întreprinderilor, 2021
39. Alături de Mecanismul de redresare și reziliență, planul Next Generation EU prevede finanțare pentru alte programe, printre care schema pentru o tranziție justă, REACT-EU, InvestEU, Orizont și RescEU.
40. Conform rapoartelor Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene din decembrie 2021
41. Eurostat 2022
42. Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației și Banca Mondială 2022
43. Comisia Europeană 2022. „Eurobarometrul din vara anului 2022 - fișa informativă de țară pentru România”
44. Eurobarometru Flash nr. 489, T1 (disponibil la adresa: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2272>)
45. Doar 17 % dintre utilizatorii de internet din România accesează activ serviciile de e-guvernare. Țara are performanțe semnificativ mai mici decât media UE în ceea ce privește disponibilitatea serviciilor publice digitale pentru cetățeni (cu un scor de 44, față de media UE de 75) și pentru întreprinderi (cu un scor de 42, față de media UE de 82). Gradul de utilizare a formularelor pre-completate a crescut de la an la an, dar scorul României în acest domeniu, și anume 19, este semnificativ sub media UE de 63. În plus, la 76 %, țara se situează sub media UE (81 %) în ceea ce privește datele deschise.

46. Comisia Europeană, 2020.
47. A se vedea prima evaluare a intervențiilor POCU realizate în perioada 2014-2020 în domeniul educației, 2020, link accesat în noiembrie 2021: Primul-raport-de-evaluare-a-intervențiilor-POCU-2014-2020-în-domeniul-educației-1.pdf.
48. Eurostat 2022
49. Banca Mondială 2018. Analiză privind apa
50. Mortalitatea evitabilă cuprinde decesele care ar fi putut fi prevenite (adică evitate prin intervenții mai bune de sănătate publică, cum ar fi screeningul sistematic pentru cancer) și decesele cu cauze tratabile (care ar putea fi evitate dacă sistemul de sănătate ar asigura tratamentul medical în timp util și eficient).
51. Eurostat 2022
52. Eurostat 2022
53. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE, 2022
54. Eurostat 2022
55. Tesliuc et al., 2015
56. Comisia Europeană (2020), Raport de țară din 2020 privind România, Bruxelles, SWD(2020) 522 final
57. Am calculat inegalitatea de șanse pe baza metodologiei introduse de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (2017).
58. Banca Mondială 2021a
59. Calcul realizat de Banca Mondială. pe baza datelor Institutului Național de Statistică, 2021
60. Banca Mondială, 2020b
61. Eurostat. Raportul UE privind îmbătrânirea 2021
62. Banca Mondială, 2018. DST România
63. Eurostat, 2022
64. Eurostat, 2022
65. Eurostat, 2022
66. Rata persoanelor în vârstă de muncă care nu fac parte din forța de muncă (nici nu lucrează, nici nu caută în mod activ un loc de muncă).
67. Indicatorul Eurostat lfsa_ipga, accesat în aprilie 2021. Rata de inactivitate a persoanelor cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani a scăzut de la 34,4 % în 2016 la 31,4 % în 2019
68. Eurostat, 2022
69. Banca Mondială, 2020c
70. Un sondaj realizat în 2020 de către Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă al României a constatat că majoritatea respondenților credeau în egalitatea dintre femei și bărbați, dar erau mai conservatori în ceea ce privește rolurile de gen în cadrul familiei. 76 % dintre respondenți considerau că rolul unui bărbat este să câștige bani, iar 83 % considerau că cel mai important rol al femeilor este să aibă grijă de casă și de familie.
71. OIM 2019
72. EU-SILC 2020
73. Banca Mondială, 2020c
74. Statistici experimentale Eurostat privind neconcordanțele între competențe și cererea pieței: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/experimental-statistics/skills>
75. De exemplu, dezvoltatori și analiști de software și aplicații, medici generaliști și specialiști, ingineri electricieni, tehnicieni în fizică și în științe inginerești, mecanici și reparatori de utilaje, bucătari, șoferi de camioane și de motociclete, lucrători în industria confecțiilor și în alte domenii conexe (Diagnostic Sistematic de Țară, România, 2018).
76. Otto Kässi, Vili Lehdonvirta, Online labour index: Measuring the online gig economy for policy and research, *Technological Forecasting and Social Change*, Volumul 137, 2018, p. 241-248.
77. Banca Mondială 2020c
78. Monitorul educației și formării al Comisiei Europene, Raportul pentru România 2019
79. Conform Anchetei privind participarea la formarea continuă a angajaților aflați în situație de risc pe piața muncii, Magdalena Balica, Cezar Bîrzea, Ciprian Fartușnic, Irina Horga, Mihaela Jigău, Laura Tufă, Bogdan Voicu, Vlad Achimescu. 2010
80. Printre competențele non-tehnice foarte căutate se numără abilitățile interpersonale și de comunicare, profesionalismul, abilitățile de colaborare și de lucru în echipă, atenția la detalii și abilitățile de planificare și organizare.
81. Sondajul Băncii Mondiale în rândul întreprinderilor 2019
82. Banca Mondială 2020c
83. În perioada de programare a UE 2014-2020, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) a României avea în plan să utilizeze fondurile sociale europene pentru a sprijini mai multe proiecte de modernizare și de consolidare a capacităților. Totuși, din cauza capacității reduse a ANOFM de a elabora proiecte, precum și a altor constrângeri de ordin instituțional, până la sfârșitul anului 2020 au fost utilizate mai puțin de 10 % din fondurile alocate.
84. Datele Eurostat privind politica pieței forței de muncă, 2022
85. Proiectul Strategiei naționale pentru ocuparea forței de muncă 2021-2027 reflectă importanța unei noi abordări a ANOFM în punerea în aplicare a politicilor active în domeniul forței de muncă pentru îmbunătățirea accesului pe piața muncii al persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și al persoanelor inactive. Fondurile UE, și anume cele alocate prin PNRR și prin Programul Operațional Educație și Ocupare 2021-2027, vor fi esențiale pentru introducerea unor măsuri relevante.
86. Scoruri de competitivitate globală 2008-2018. *Forumul Economic Mondial, Raport asupra competitivității globale 2017-2018*
87. InfraSAP România 2019
88. Vă rugăm să consultați InfraSAP (2019) și CPSD (în curs de apariție) pentru o discuție mai detaliată.
89. Banca Mondială, 2019.
90. Banca Europeană de investiții, 2019
91. Elemente pentru elaborarea Strategiei României pentru investiții în infrastructură în instituțiile de învățământ, componenta privind transporturile, iunie 2017, Banca Mondială.
92. EAPI cuprinde un set de indici care iau în considerare trei obiective-cheie ale sectorului energetic: i) creșterea și dezvoltarea economică; ii) durabilitatea mediului și iii) accesul la energie și securitatea energetică. Clasaamentul se bazează pe media acestor trei dimensiuni.
93. Planul național integrat în domeniul energiei și schimbărilor climatice 2021-2030 al României
94. Decarbonizarea sectorului energetic este explorată în viitorul CCDR România, iar rolul sectorului privat în domeniul energiei din surse regenerabile reprezintă o temă centrală a viitorului CPSD România.

95. Măsurate pe baza deviației standard pe parcursul perioadei examinate. Volatilitatea investițiilor publice în România a fost de aproximativ cinci ori mai mare decât media UE-27.
96. Eurostat, 2022
97. Banca Națională a României
98. RPP OCDE, 2020
99. Banca Europeană de Investiții, 2021
100. Depozitul de date al BCE.
101. În mod similar, nivelul de penetrare al depozitelor (37,8 % din PIB) este mai mic atât decât percentila 25 preconizată (83,8 %), cât și decât media EAC (43,8 %). Sursa: Finstats 2020
102. Creditele acordate gospodăriilor populației se situau la 14,2 % din PIB la sfârșitul anului 2021. Sursa: BNR
103. Analiza Băncii Mondiale a datelor BNR
104. Raportul lunar al Bursei de Valori București pentru septembrie 2022. Calcule realizate de Banca Mondială pe baza capitalizării bursiere interne a BVB (conform buletinelor lunare ale BVB pentru decembrie 2020 și decembrie 2021). Estimări ale PIB din baza de date a raportului Perspectiva economică globală al FMI din octombrie 2022
105. Baza de date globală Findex a Băncii Mondiale, 2021
106. În cazul celor mai săraci 40 % dintre locuitori, probabilitatea de a deține un cont a fost cu 20 de puncte procentuale mai mică decât în cazul celor mai bogați 60 %, un decalaj care s-a redus din 2017, dar care rămâne substanțial. Diferența în ceea ce privește deținerea de conturi între adulții cu un nivel mai ridicat și cei cu un nivel mai scăzut de educație a fost de 38,6 puncte procentuale. Sursa: Findex 2021
107. Potrivit Sondajului FMI privind accesul la finanțare (FAS), numărul de carduri de debit și de credit la 1 000 de adulți din România a fost de 1 149 în 2020, cel mai scăzut dintre țările din regiune. În mod similar, Global Findex 2021 plasează deținerea de carduri de debit în rândul adulților români la 52,6 %, mai puțin decât în celelalte țări din regiune, precum Serbia (61,5 %), Ungaria (79,0 %), Bulgaria (71,3 %), Polonia (83,9 %), Republica Cehă (89,0 %) și Croația (67,5 %).
108. Ponderea a fost de 87,5 % în Serbia, 87,1 % în Croația, 93,2 % în Polonia, 94,1 % în Republica Cehă, 86,4 % în Ungaria și 75,2 % în Bulgaria. În România, 61,9 % dintre adulți au declarat că plătesc facturile de utilități doar în numerar – o pondere semnificativ mai mare decât în celelalte țări din regiune.
109. Sondajul FMI privind accesul la finanțare 2020
110. 40 % dintre firme aveau un împrumut / o linie de credit. Sondajul în rândul întreprinderilor 2019
111. Incluziunea financiară în România: Probleme și oportunități. Banca Mondială, martie 2020. Rezultate similare sunt raportate în Sondajul privind accesul la finanțare al societăților nefinanciare din România, realizat de BNR în 2021. 85 % dintre respondenți au folosit exclusiv surse interne de finanțare și doar 7 % dintre întreprinderi au folosit credite bancare ca sursă de finanțare.
112. RPP OCDE, 2020
113. OCDE 2020
114. Indicele competitivității globale, 2020
115. Banca Națională a României – sondaj iunie 2021
116. În 2021, procentul MIMM-urilor din România care au realizat inovații în ceea ce privește produsele și procesele, marketingul și structura organizațională sau care au asigurat instruirea personalului în domeniul TIC a fost sub media UE. Cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare au însumat 0,48 % din PIB în 2019, cu mult sub ținta de 2 % pentru 2020 și sub media de 2,12 % a Uniunii Europene. În 2021, România s-a situat pe ultimul loc în UE ca număr de cereri de brevete depuse la Oficiul European de Brevete la un milion de locuitori (2,79, față de media UE de 147).
117. Banca Mondială, 2022b
118. Baza de date structurală privind întreprinderile a Eurostat
119. OCDE, 2021
120. Estimările personalului Băncii Mondiale, REP UE 7, 2021
121. Raportul de țară pentru România al Comisiei Europene, 2020
122. Banca Mondială România, 2021d
123. Comisia Europeană 2022
124. Eurobarometru – Ediție specială privind schimbările climatice, 2021
125. Grupul de lucru al Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM) privind sprijinirea finanțării verzi, raport final, iunie 2021
126. EM-DAT. 1900-2019. „Global Occurrences from Natural Disasters”. EM-DAT: Baza de date a evenimentelor de urgență, Université Catholique de Louvain-CRED (EM-DAT, CRED / UCLouvain), D. Guha-Sapir. Bruxelles, Belgia. Link.
127. România se află pe a treia poziție în clasamentul statelor membre ale UE ca risc seismic anual, cu o pierdere medie anuală de 512 milioane EUR cauzată în cea mai mare parte de deteriorarea clădirilor rezidențiale. Riscul mediu anual pentru viață este estimat la 275 de decese. Pierderile medii anuale cauzate de inundațiile care afectează clădirile publice și private sunt estimate la 585 de milioane EUR (0,28 % din PIB). Pagubele provocate de furtuni sunt estimate la 83 de milioane EUR anual, iar peste 660 000 de persoane din România sunt expuse riscului de furtuni.
128. Cook, Samantha et al., 2021
129. Banca Mondială, 2021c
130. Kerblat, Yann et al., 2021
131. Kerblat, Yann et al., 2021
132. Munich Re, NatCatService – date privind dezastrele naturale din 1980 până în prezent, <https://www.munichre.com/en/solutions/for-industry-clients/natcatservice.html>, link accesat în noiembrie 2022
133. Banca Mondială 2018. DST România
134. Potrivit unei analize efectuate de Banca Mondială privind adaptarea sistemelor de protecție socială la șocurile naturale (de exemplu, cutremure și inundații) în 2021

